

Hornyák Gyula

Galvács és a Rakaca-tó környéke

Abod, Rakacaszend, Meszes, Martonyi, Szalonna, /Csehipusztá/, Szendrő

Galvács, 2003.

Az író-szerkesztőről:

Hornyák Gyula

A Magyar Kultúra Lovagja.

1956-ban született Galvácson.

Miskolcon él, de ma is ezer szállal kötődik szülőfalujához illetve szűkebb „hazájához” a Rakaca-tó-hoz és annak környezetéhez. A Miskolci Egyetem munkatársa.

Könyvtáros – helytörténész.

A „Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület alapítója, első elnöke.

Az egyesületi illetve a községi újság, a Zsongó alapító szerkesztője.

Az Egyesület tiszteletbeli elnöke.

Írásaiban kiemelt szerepet kapott a szülőföld régmúltjának feldolgozása, mai állapotának mind szélesebb körben történő bemutatása.

1998-ban jelent meg „Galvács (Fejezetek a község történetéből)” illetve

2000-ben „A királyné faluja, Meszes” című monográfiája.

A most megjelenő „Galvács és a Rakaca-tó környéke” című kiadvány is e sorba illeszkedik.

Hornyák Gyula: A magvetőhöz

Üres a tenyered.

Ne búslakodj!

Íme egy búzaszem, megtölti markod.

Benne lakik az új és a régi.

Értelmeddel szét nem választhatod: ez az új, ez a régi.

Szét nem vághatod, meg nem ítélnéd.

Mit újnak vélsz, az is csak a régi.

Nem elvágni, nem ítélni – elvetni kell!

Vesd csak el egészben a magot, hogy kikeljen!

Rejtsd csak el, hogy kikeljen az új, amely nem a csíra, nem a mag.

Lakás ez az új számára.

Vesd hát el egészben a magot!

Akkor lesz több belőle.

Kikelet van.

A vetés ideje.

A mag virágot hoz.

Láthatod, érintheted.

Ha virág vagy - csoda vagy.

Virág – egy a sok közül.

De vajon megfoghatod-e a tavaszt?

A virágzó réten végtelen a tér:

A kikelet te magad légy!

Galvács és a Rakaca-tó környéke

Abod, Rakacaszend, Meszes, Martonyi, Szalonna, /Csehipuszta/ Szendrő

**Megjelenik Galvács község fennállásának (első írásos említésének)
670-dik évfordulójára**

Írta, összeállította és szerkesztette:
Hornyák Gyula

Galvács, 2003.

Készült:
a Magyar Kulturális Alapprogram támogatásával

További támogató:
Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum

Borítón:
a galvácsi Faluház és a szendrői majorettek
Hátsó borítón: a Rakaca-tó

Lektorálta:
Szendi Attila, levéltárvezető
Miskolci Egyetem

Technikai munkatárs
Bacsó András

© Hornyák Gyula, 2003.

ISBN 963 00 9905 5

Nyomdai előkészítés és kivitelezés:

K-B Aktív Kft.
Felelős vezető: Kása Béla ügyvezető igazgató

Kiadja:
Galvács község Önkormányzata, 2003.,
Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület, 2003.

Felelős kiadó:
Slezsák József, Polgármester,
Gazdik László, Elnök

Tartalomjegyzék

Zászló (vers)	
Tollba mondta: <i>Svidró Jánosné</i> , 86 éves galvácsi lakos.....	...7
Előszó8
<i>Slezsák József</i> , Galvács Polgármestere	
<i>Gazdik László</i> , A „Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület Elnöke	

Galvács

A Galvács címere11
A községről olvasható12
Településismertető13
A község legfontosabb tájegységei - a hivatalosan használt földrajzi nevek	
Galvács megközelítése14
Menetrendek15
Vonat	
Busz	
A település története (röviden).....	..18
Az önkormányzat20
Polgármesteri Hivatal	
Falugondnokság	
Választási eredmények, 2002. október 20.	
Az előző testület	
Fejlesztések 1990-től (a rendszerváltás idejétől) napjainkig	
A Millenniumi zászló átadása	
Az új testület	
Rendezvények, önkormányzati munka, fejlesztési célkitűzések	
Galvácsot, Meszest, (a Rakaca-víztározót) valamint Abodot összekötő műút terve	
A területileg illetékes szervezetek adatai	
Szolgáltatások28
Boltok	
Orvosi ellátás illetve az ehhez kapcsolódó szolgáltatások	
Egyéb	
Az egyházak adatai30
<i>Pálinkás István Antal</i> : A Galvácsi Katolikus Egyházközség az ezredfordulón	
Látnivalók, emlékhelyek, egyéb műtárgyak ismertetése, eseményleírások33
A Faluház a Millenniumi kopjafával	
Emlékoszlop a község fennállásának 670 éves évfordulójára	
(Hornyák Gyulának az ünnepségen elmondott beszéde)	

Szent István temploma	
Világháborús emlékmű	
Vadászok kopjafája	
Német katonasír a szőlőhegyen	
A Gersli part	
A volt szénbánya	
Rendezvények45
<i>Országos Pütkösdi Íjászverseny</i>	
<i>Falunapok</i>	
<i>Búcsú (augusztus 20.)</i>	
Idősek és betegek napja	
Szállások48
<i>A Törley Turisztikai Központ</i>	
Magánszállások.	
Civil szerveződés:52
<i>A „Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület</i>	
Galvácsi jellegzetességek58
Érdekességek (életképek) a „hajdanvolt” népi életből, szokásokból60
Kendertermesztés	
Népi építészet	
Ételek (receptek)62
Galvácsiak alkotásaiból64
<i>Pálinkás János: Vőfélyversek</i>	
Hágel Ferenc, szendrői vőfélytől lejegyzett versek	
Edelény és környékén használt vőfélyversek	
<i>Pálinkás István Antal: Egy galvácsi szent emlékezete</i>	
<i>Rescsánszki Ernő visszaemlékezései életére (részletek)</i>	
<i>Veres K. Ferenc: Életem regénye (részletek)</i>	
<i>Józsa István (versek)</i>	
<i>Takács István (versek)</i>	
Fontos, közérdekű telefonszámok. Galvácsi telefonkönyv113
Ismert személyek – Galvácson115

A szomszédok

Galvács szomszédai és a Rakaca-tó116
A terület földrajzi fekvése	
Turistainformációk	
A településekről illetve a térségről legújabban megjelent monográfiák, kiadványok, turista kalauzok	
Térségfejlesztés	
<i>Tókönyvéke Kistérségi Fejlesztési Társulás</i>	

A települések megközelítése.....	.121
A Borsod Volánnak a térségbe (a térségből) induló autóbuszai.....	.123
A települések hivatalosan használt földrajzi nevei térképen.....	.126

Szomszédolás:

Abod.....	.128
A településről olvasható	
Megközelítése Galvácsról	
A hivatalosan használt földrajzi nevek	
Polgármesteri Hivatal	
Rövid történeti ismertető, jelen állapot	
Látnivalók	
Rendezvények	
<i>Kondás Krisztina: Az abodi ruszinok görög katolikus népszokásai (részletek)</i>	
Rakacaszend.....	.133
A településről olvasható	
Megközelítése Galvácsról	
A hivatalosan használt földrajzi nevek	
Polgármesteri Hivatal	
Rövid történeti ismertető, jelen állapot	
Látnivalók	
<i>Kisfalusi János: Ne félj, Veled vagyok (részletek)</i>	
Meszes.....	.137
A településről olvasható	
Megközelítése Galvácsról	
A hivatalosan használt földrajzi nevek	
Polgármesteri Hivatal	
Rövid történeti ismertető, jelen állapot	
Látnivalók	
<i>Környezetvédelmi és Ökológiai Oktató Központ</i>	
Rendezvények	
Szállás	
Civil szerveződések	
A Rakaca-tó.....	.146
Írások a tóról	
Megközelítése Galvácsról	
A tó építése	
Horgászat-Szállás-Étkezés-Fejlesztés.	
<i>Tündérvölgy, avagy ...mint Isten kertjében az angyalok</i>	
Martonyi.....	.152
A településről olvasható	
Megközelítése Galvácsról	

A hivatalosan használ földrajzi nevek	
Polgármesteri Hivatal	
Rövid történeti ismertető, jelen állapot	
Látnivalók	
<i>Major Zsolt: A Martonyi Református Egyházközség története (részletek)</i>	
Szalonna156
A településről olvasható	
Megközelítése Galvácsról	
A hivatalosan használt földrajzi nevek	
Polgármesteri Hivatal	
Rövid történeti ismertető, jelen állapot	
Látnivalók	
<i>Kalász László, költő (versek)</i>	
<i>Beszélgetés Kalász Lászlóval (részletek)</i>	
Rendezvények	
Szállás	
Civil szerveződések	
Csehipusza169
Megközelítése Galvácsról	
Szendrő162
A településről olvasható	
Megközelítése Galvácsról	
A hivatalosan használt földrajzi nevek	
Polgármesteri Hivatal	
Rövid történeti ismertető, jelen állapot	
Látnivalók	
Rendezvények	
Szállás	
Civil szerveződések	
<i>A Szásszorszép Majorette Csoport</i>	
<i>Dobog Béla, költő (versek)</i>	
<i>Forgács Bálint: Háborús katonai emlékek (részletek)</i>	
<i>Princz Norbert: Anyák Napjára (vers)</i>	
Kitekintő185
Az Aggteleki Nemzeti Parkra	
Irodalomjegyzék187
Képek188

Zászló

Tollba mondta:

Svidró Jánosné, 87 éves galvácsi lakos.
(Szül: Galvács, 1916.04.05.)

*„El ne add a magyar zászlót,
Hazánk büszkeségét!
Új évezred szép hajnalán
álljatok alája!
Örökségül hagyták reánk
a Szabadsághősök.
Ezt a régi magyar zászlót
vegyétek át tőlünk!*

*Tudjátok-e, miért olyan piros?
Sok vér hullott rája!
Tudjátok-e, miért olyan fehér?
Erkölc a varázsa.
Tudjátok-e, miért olyan zöld?
Örök zöld a színe...,
Mert az örök szabadságért
ver a magyar szíve!”*

ELŐSZÓ

Slezsák József

Galvács polgármestere

Köszöntöm Önöket abból az alkalomból, hogy községünk, *Galvács 2002-ben ünnepelte fennállásának (első írásos említésének) 670 éves évfordulóját.*

E kivételes alkalom adta nekünk azt a lehetőséget, hogy egy olyan kiadványt nyújtsunk át Önöknek, amely egyrésztől emlékkönyv Galvács jelen állapotáról, másrésztől pedig olyan turisztikai kiadvány, amely a Rakaca-tó környékét, a Galváccsal szomszédos településeket is igyekszik bemutatni.

Ekképpen is megosztva örömről szomszédainkkal. Azokkal a szomszédokkal, akikkel a természeti környezet, a közös múlt

ugyanúgy összeköt, mint a közös jövő építése iránti elkötelezettségünk, az abban való felelősségünk. *Hiszen jól tudjuk – lévén kis települések – csak összefogva, egymásra figyelve, egymást segítve érhetünk el sikereket, eredményeket településeink és e kistérség építésében, fejlesztésében.*

Erről a térségről, rólunk, ebben a formában eddig még nem jelent ilyen kiadvány. A szükség hívta életre, hogy a természet és az itt élő emberek teremtette értékekről hírt adjunk.

Köszönet tehát mindazoknak, akik adatokkal láttak el minket. Köszönet a környező települések polgármestereinek, köszönet a támogatóknak, akik segítették e könyv megjelentetését.

Reméljük, sokaknak felkelti figyelmét e kiadvány és ennek hatására meglátogatnak minket. Abban is bízunk, hogy nem csak azok jönnek el hozzánk, akik pihenésre, kikapcsolódásra vágnak, hanem azok is, akik a teremtett értékek megőrzése és annak támogatása mellett esetleg jó befektetésekre is lehetőséget látnak.

Szeretnénk hinni, hogy a világ forgásában - ha csak egy kis időre is – itt mind többen otthonra lelnek.

Jöjjenek hát el hát hozzánk, Galvácsra, a Rakaca- tóra, a Tó környéke településekre, hogy személyes megtapasztalják:

itt a csend még tényleg hallható!

Isten hozta Magukat!

Galvács, 2003. április

Gazdik László

A „Galvács Öröksége”
Kulturális Egyesület Elnöke

Egyesületünk 1999-ben alakult. *Céljaink között kiemelt szerepet kapott Galvács természeti és kulturális örökségének megóvása valamint a községünk mindenirányú fejlesztése. Ez a kiadvány is tulajdonképpen ennek a munkálkodásnak az eredménye.*

Megalakulásunk óta szorgalmaztuk a környező településekkel az együttműködést. Örülünk, hogy ma már mindez természetesnek hat.

Galvács és szomszédai a festői környezetű Bódva völgyében, a Rakacai - víztározó közvetlen közelében találhatók. A Tó és a közeli Aggteleki Nemzeti Park gyönyörű természeti környezete számos – ma még kihasználatlan – turisztikai lehetőséget is rejt magában.

A térség gazdag történelmi és kulturális örökségekben. (várromok, árpád-kori templomok népi építészeti emlékek, őskori lelőhelyek... stb.)

Az idelátogatók nyugodt, csendes környezetben pihenhetnek. A környező településekre, egy-két órás sétával kirándulásokat tehetnek. Falvainkban tett sétáik során megcsodálhatják a települések természetes-, épített- és kulturális környezetének harmóniáját, megismerhetik az ősi településszerkezetet, illetve a népi építészet alkotásait.

Településeink lakossága elöregedett. Fontos, hogy az aktív lakosság számát megtartsuk, esetleg növeljük. Munkahelyeket teremtsünk és a fiatalokat „visszacsbítsuk”.

Fontos, hogy községünk fennállásának 670 éves évfordulóján számot vessünk értékeinkkel és megmutassuk azt, valamint elgondolkodjunk a további lehetőségekről.

Ez ünnepi alkalomból szeretettel üdvözlöm Galvács és a szomszédos települések lakosságát, minden kedves olvasót.

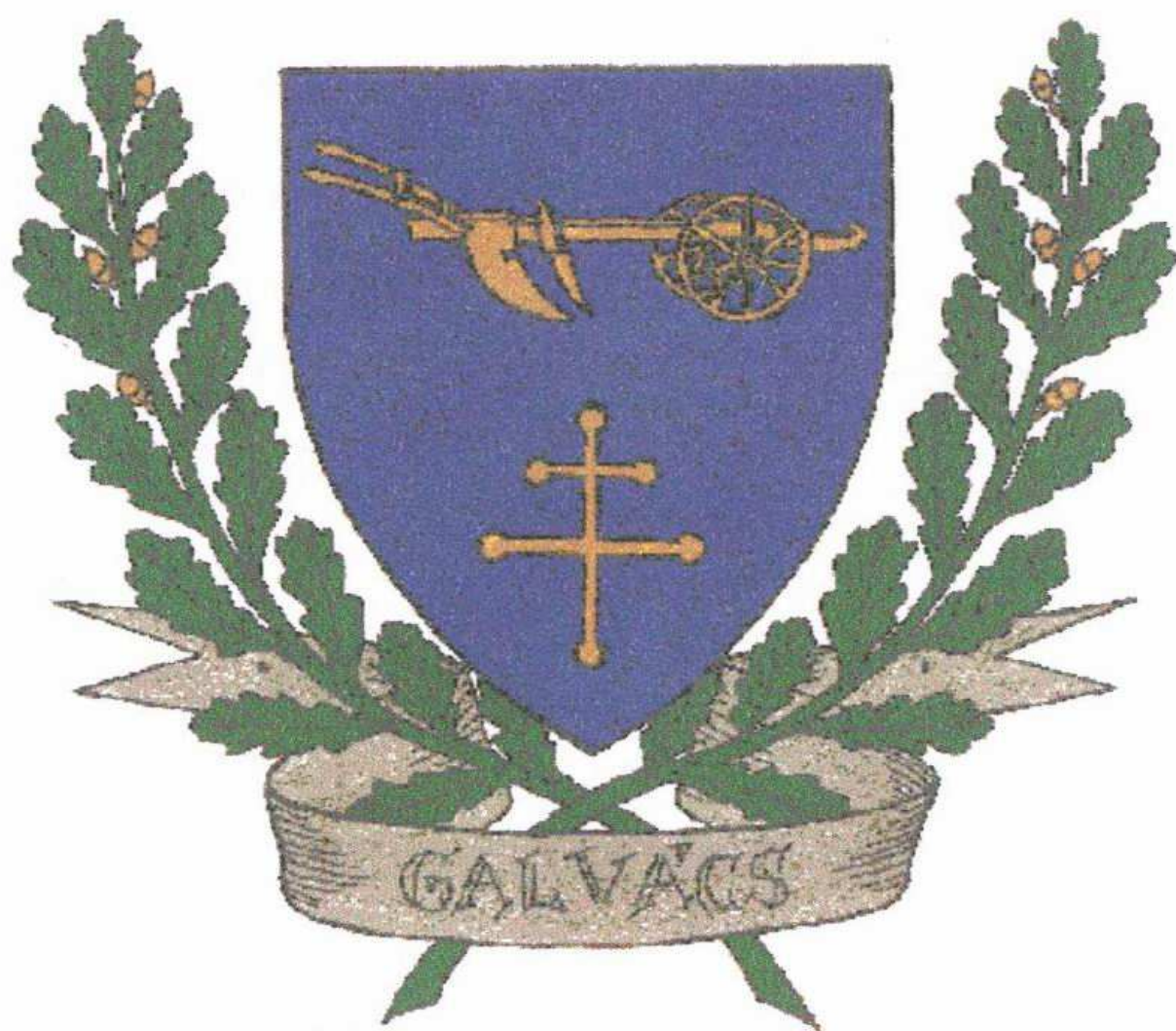
Köszönöm érdeklődésüket és figyelmüket!

Galvács, 2003. április

Az emlékezetnek...

Galvács

Galvács címere:

A községről olvasható:

Schréter Zoltán: A borsod-hevesi szén és lignitterületek bányaföldtani leírása. MÁFI, Bp. 1929. /Szuhakálló, Kurityán, Felsőnyárad, Mucsony, Edelény, Ormospusztá, Disznóshorvát, Abod, **Galvács**, Szendrő, Szuhogy, Rudabánya, Imola, Trizs/.

*

könyv

Hornyák Gyula: Galvács
(Fejezetek a falu történetéből).
Miskolc: Bíbor, 1998.

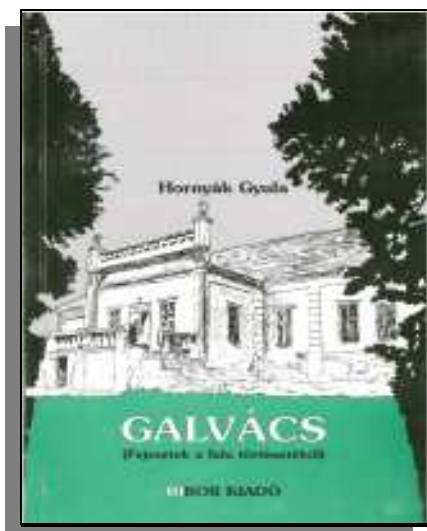
Megvásárolható: Hornyák Gyula
3752 Galvács, Fő u. 35.
Tel: 06/48/461-016.

újság:

Az Egyesület és a község életéről
valamint a kistérségről is tudósít a
(kéthavonta megjelenő)

ZSONGÓ

(Szerkesztő: Józsa István,
3700 Kazincbarcika, Tavasz u. 17. II/1.
Tel: 06/48/320-876)

Településismertető

Galvács Borsod - Abaúj - Zemplén megye északi részén, a Cserehát lankás dombjai között megbúvó kisközség. Tengerszint feletti magassága: 175 m.
Területe: 1. 504 ha (hektár). Lakosainak száma: 109 fő (2001. febr. 1-i állapot).
Lakás: 79. Az edelényi kistérséghez tartozik. Edelénytől 21 km, Szendrőtől 5 km távolságra, északkeleti irányban fekszik.

Határával szomszédos települések: Szendrő, Meszes, Abod, Szalonna, (nem közvetlen, de a többi településsel együtt szerves egységben: Martonyi), Csehi puszta és Rakacaszend. A község északi határánál található a Rakaca - tó.

Földrajzi adottságai: A táj jellege a belső Cserehát lankás domborzatát tükrözi. Növényvilága elsősorban folterdő, füves gyep, legelő. Talaja barna erdőtalaj. A község területét a **Verbéna patak** szeli át. Vízyűjtő területe 18, 5 négyzetkilométer.

A település villamos energia hálózata teljes, kiépítettsége 100%-os. Az ivóvízhálózat kiépítettsége 100%-os. A település be van kapcsolva a távhívó hálózatba. A gázhálózat kiépítése jelenleg tervezés alatt áll. A zárt közcsatorna-hálózat még nem épült ki. A kommunális hulladék gyűjtése 1992-től szervezett, folyamatos. A település úthálózata 100% - ban pormentesített, aszfaltozott. A gyalogos közlekedést egyoldali járdarendszer biztosítja.

Gazdaságát elsősorban a mezőgazdaság, állattenyésztés jellemezte.

Galvácsi utcakép: a falu közepe (a templom, a bolt illetve a kocsmá épülete)

A település 1950-ig az abodi körjegyzőséghez tartozott Meszessel együtt. 1950-tól 1966-ig önálló volt, majd a körzetesítéseket követően az oktatás, a közigazgatás központja (is) Szendrő lett. A rendszerváltozás után (1990) újra önálló. A körjegyzőség központja Szendrő. A kárpótlás során elkelt területek gazdái elsősorban takarmánynövények termesztésével, állattartással foglalkoznak.

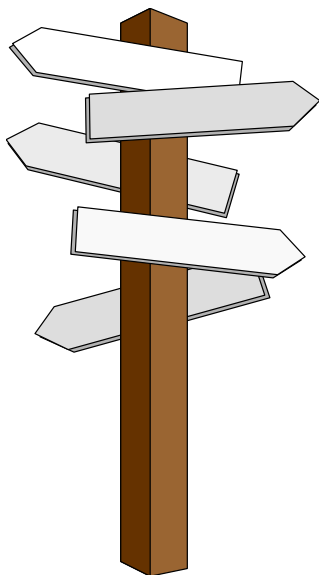
A lankás dombok között megbúvó település kiválóan alkalmas a falusi turizmus adottságainak hasznosítására.

A településre különösen jellemző a Cserehát szlogenje:
„ahol a csend még hallható”.

*A község fontosabb tájegységei
(a hivatalosan használt földrajzi nevei):*

Bacsó-völgy, Boroszló-hegy, Felső-rét, Görbék, Görög-bérc, Halesz, Kabluk, Kígyó-szögi-erdő, Kosár-kút, Köves-hegy, Maradvány-földek, Marasz-tető, Nagy-Somos-hegy, Pesta-völgy, Rakaca, Rövid-földek, Verbéna-patak.

Galvács megközelítése:

Közúton:

Miskolc felől Sajószentpéterig a 26-os számú úton, innen tovább

egyfelől: az Edelény - Aggtelek - Tornanádaska (27. számú) útvonalon Szendrőig. Szendrő

központjától pedig egy 5 km-es bekötőúton,

másfelől: az Edelény – Balajti elágazástól Ládbesenyőn - Andrástanyán és Abodon át.

Vasúton:

a Miskolc - Tornanádaska (94-es számú) menetrendi úton Szendrő

Nagy - ill. Kisállomásig.

- innen közúton tovább (5 km).

Menetrendek

Vonat:

MÁV tudakozó Miskolc Tel: 06/46/412-511, 412-665
 MÁV Állomásfőnökség Szendrő, Nagyállomás u. 4. Tel: 06/48/460-002
 Távolság: Miskolc-Szendrő – 38 km, Miskolc- Tornanádaska – 60 km)
 (Mindkét irányban csak 2. osztályú személyvonat közlekedik.
***Megjegyzés: A csatlakozó buszjáratokat lásd a buszmenetrendnél!**

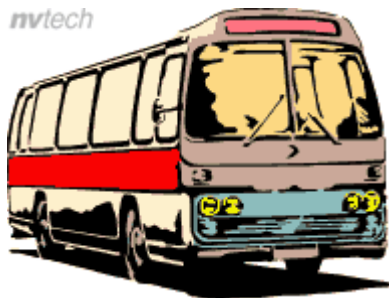
Miskolc Tiszai pu. – Szendrő – Tornanádaska

Indulás Miskolc Tiszai pu.	*Érkezés Szendrő	Menetidő Óra:perc	Érkezés Tornanádaskára
04:52	05:45	0:53	06:18
07:03	08:00	0:57	08:33
11:05	12:02	0:58	12:35
(Hétfő-péntek) 14:50	15:48	0:57	16:21
(Szombat és vasárnap) 14:25	15:22	=	15:55
17:05	18:02	=	18:35
19:40	20:37	=	21:10

Tornanádaska – Szendrő – Miskolc Tiszai pu.

Indulás Tornanádaskáról	*Indulás Szendrő	Menetidő Óra:perc	Érkezés Miskolc Tiszai pu.
04:38	05:11	01:05	06:16
06:50	07:24	01:01	08:25
10:53	11:26	01:04	12:30
(Hétfő-péntek) 14:40	15:12	=	16:16
(Szombat és vasárnap) 14:14	14:46	=	15:50
16:54	17:26	01:05=	18:31
19:28	20:01	01:00	21:01

nvtech

Busz:

Menetrendi felvilágosítás:

Miskolc: Búza téri Autóbusz pu. Tel: 06/46/340-288

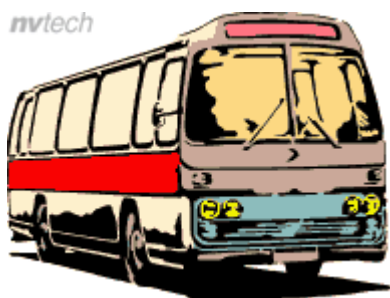
Edelény: Borsodi u. 9. Tel: 06/48/341-420

*

**A vonathoz csatlakozó buszjáratokat lásd:
Szendrő Fő tér- nél!*

Hétfő – péntek

Indul		Érkezik		Megjegyzés
Galvács, templom		Szendrő, Fő tér*	Átszállás nélkül a célállomásra	
1.	4:50	4:58		Munkanapokon
2.	5:43	Abod, Községháza 5:51	Edelény, Aut. áll. 6:18	Munkaszüneti napok kivételeivel naponta
3.	7:26	Szendrő, Fő tér 7:34		Munkanapokon
4.	9:50	9:58	Edelény, Aut. áll. 10:25	-,-,-
5.	12:54	13:02		-,-,-
6.	14:15	14:23		Iskolai előadási napokon
7.	15:45	15:53		Munkaszüneti napok kivételeivel naponta
8.	16:45	16:53		Munkanapokon
9.	17:22	17:30		-,-,-
Szombat				
1.	5:43	Abod, Községháza 5:51	Edelény, Aut. áll. 6:18	Munkaszüneti napok kivételeivel naponta
2.	7:55	Szendrő, Fő tér 8:03		Szabadnapokon
3.	15:45	15:53		Munkaszüneti napok kivételeivel naponta
4.	17:14	17:22		Szabadnapokon
Vasárnap				
1.	12:23	Szendrő, Fő tér 12:31		Munkaszüneti napokon
2.	17:25	17:33		Munkaszüneti napokon

Hétfő – péntek

Indul			Átszállás nélkül érkezik	Megjegyzés
		Szendrő, Fő tér	Galvács, templom	
1.		4:40	4:48	Munkanapokon
2.		5:35	5:43	Munkaszüneti napok kivételével naponta
3.		7:18	7:26	Munkanapokon
4.		9:40	9:48	Munkanapokon
5.	Edelény, Aut. áll. 12:12	Abod, Községháza 12:47	12:54	Munkanapokon
6.		Szendrő, Fő tér 14:05	14:13	Iskolai előadási napokon
7.		15:35	15:43	Munkaszüneti napok kivételével naponta
8.	Sajóbábony, Gyártelep 15:25	Edelény, Aut.áll. 16:05 Szendrő, Fő tér 16:32	16:40	Munkanapokon
9.	Edelény, Aut. áll. 16:40	Abod, Községháza 17:15	17:22	Munkanapokon
Szombat				
1.		Szendrő, Fő tér 5:35	5:43	Munkaszüneti napok kivételével naponta
2.		7:45	7:53	Szabadnapokon
3.		15:35	15:43	Munkaszüneti napok kivételével naponta
4.	Edelény, Aut. áll. 16:40	Abod, Községháza 17:07	17:14	Szabadnapokon
Vasárnap				
1.		Szendrő, Fő tér 12:15	12:23	Munkaszüneti napokon
2.		17:15	17:23	Munkaszüneti napokon

A település története:

A község első írásos említését az 1332-es pápai tizedlajstromban találjuk **KALOACH** néven. A XVI. századi oklevelekben a **Galwacz**, a későbbiekben pedig **Galvats** írásmódot használják. A *név* – feltételezések szerint – *szláv* eredetű és *nagy fejű embert* jelent.

A mostani - „a három bővizű forrás vidéke” - minden bizonnyal a harmadik helye a községnek. Az elsőt - a **Korpafalut**, az árpád-kori templomával együtt – az 1570 - es években a törökök felégették. A másodikat – a **Felső Galvács -i** réten – a Rakaca vize öntötte el.

A XVII. században **Kis-** és **Nagy Galvács** jelölésekkel is találkozunk.

Legkorábbi birtokosai között a **Bebek család**ot találjuk. Borsod megyei birtokaik központja a közeli **Szendrő**, ahol az 1500-as években várat is építenek maguknak. A stratégiailag fontos várat **Schwendi Lázár** –a császár tábornoka – **1566**-ban megostromolja. Ekkor királyi birtokba kerül. A török támadásokban oly fontos végvár fenntartására a szepesi kamara a környező településeket rendeli ki –így többek között Galvácsot is. Ettől kezdve a vár mindenkori kapitánya a község birtokosa is egyben.

A gróf Csáky család először Csáky István szendrői főkapitány révén lesz a község földbirtokosa 1633-ban.

Majd fia - már idős - **gróf Csáky István országbíró** egy ugyancsak a királlyal (I. Lipót) megkötött egyezség (**1690. március 21.**) értelmében Szendrő és a hozzá tartozó javak – így *Galvács – földesura* lesz . A község a családé *marad is a XIX. század utolsó harmadáig.*

A Csáky család címere

A pestisjárvány és a Rákóczi szabadságharc megtizedelte Bódva környékére az 1700-as évek elején felvidéki szláv (szlovák / tót / rutén (ruszin), lengyel, orosz) lakosokat telepítenek be. Ebben az időben Galvácsra is többnyire ilyen lakosokat (legfőképpen tótokat (szlovákokat) találunk.

A XIX. század végére a XX. század elejére azonban ezek mind elmagyarosodnak. Ugyanakkor a betelepítést követő másfél évszázaddal később, az **1864**-es helységnevek összeírása kapcsán, a község jegyzője – **Podhradszky Lajos** –még ezt jegyzi meg: „A helység...elnevezését bizonyos **GÁL** Bacsótól vette, ki az alsó felső vidéki tót bratinaival ide telepedet, és azolta tót nyelven lakói beszélnek 's tótok szokásait maiglan követnek – lakadálmi, keresztelői 's halotti alkalmával.”

A Mária Terézia-féle úrbérrendezés 1771. február 22-én került bevezetésre Galvácson. A községnek egy földesura volt: **gróf Csáky János**, országbíró. Az Urbárium a jobbágytelkek számát 14¼ úrbéri telekben rögzítette. A telkeket 27 úrbéres gazda bírta. Rajtuk kívül még további 4 házas és egy házatlan zsellért vettek nyilvántartásba. Az úrbéri telkekhez a 4. osztályú galvácsi határban 592¼ hold szántó és rét tartozott. (A község területe egyébként ebben az időben 3477 holdat tett ki – régi 1200 □-öles magyar holdban számítva!)

A község első pecsétje 1780-ból.

A birtokviszonyok újbóli részletes szabályozására az 1848/49-es szabadságharcot követő jobbágyfelszabadítás teremtette meg a lehetőséget. A szabályozást a leszármazott **Csáky János gróf**, szintén országbíró, kezdeményezte **1857-ben**. Az eljárás során azonban meggondolta magát és 46.000 forintért eladta galvácsi birtokát a *szendrői Glatler Henriknek*.

Glatler a volt majorság birtok központjában az **1865-70-es években építteti fel** azt a „**kastélyt**”, amelyet utolsó tulajdonosáról (Törley Tibor pezsgő gyáros) a mai napig Törley kastélynak ismer a köztudat.

Az **1870-es évek végétől** közel másfél évtizedig **kb. 10 családból álló németajkú lakosokat** is találunk a községben. A főleg cseh országból érkezők egy bécsi mérnökkel együtt telepednek le, aki a kastély és a környező birtok új tulajdonosa is egyben. **1891-től** azonban már **újabb tulajdonosa** van a kastélynak illetve az azt övező területeknek.

Az egyetlen nagybirtok árnyékában a galvácsi törpebirtokosoknak nem sok reményük maradt, hogy életlehetőségükön fordítsanak. Az egyre szaporodó népességet ugyanis a meglévő 2-3 holdas „birtokok” már nem tudták eltartani. A jobb élet reménye, „a nagy lehetőségek ígérete” Galvácsról is sok embert csábított a tengeren túlra a XX. század első évtizedeiben. Ezen a tényen nem változtatott az sem, hogy a nagybirtok a Kun család ideje alatt az 1920-as évek közepéig virágzó gazdaságot mondhatott magáénak.

Az 1920-as évek elején (1920-24) szénbánya is üzemelt a falu határában a Felső galvácsi réten.

A II. világháborút követően a cca. 1200 holdas Törley birtok felosztásra került. Ám sem a tanácsrendszer, sem a „téesszesítés”, sem a körzetesítés (tanácsi, iskolai stb.) nem növelte a község népességmegtartó erejét.

Ellenkezőleg: az 1960-as évek elején a még közel 400 lelket számláló települést az 1990-es évek végére a „kihalás” veszélye fenyegette. Népsége 100 fő alá csökkent. Lakói előregedtek. Pedig még az 1960-as években a község lányai asszonyai művészi színvonalon üzték a szövés, a fonás illetve a hímzés mesterségét.

Az 1970-es iskolabezárás óta semmiféle intézmény nem működik a faluban.

Az 1990-es rendszerváltás lendületet adott ugyan a falu fejlődésének, de az „előregedést” sajnos, nem sikerült megállítani.

A község igazán 1998-ban került a figyelem középpontjába, amikor a Galvács történetét feldolgozó **monográfia** megjelent. Azóta a felgyorsult események egy eredményes fejlődés lehetőségének ígéretét hordozzák magukban.

Az önkormányzat:

Polgármester: SLEZSÁK JÓZSEF független

A települési önkormányzat tagjainak száma :
5 fő

Az önkormányzat összetétele :

GAZDIK LÁSZLÓ	Független
PÁLINKÁS ISTVÁN	Független
PÁLINKÁS LÁSZLÓ	Független
TAKÁCS ISTVÁN	Független
TOMORI CSILLA	Független

Polgármesteri Hivatal:

3752 Galvács, Faluház. Bereg u. 10. Tel: 06/48/461-136, 06/48/560-561.

(Kör) Jegyző: Vidó György

A körjegyzőség székhelye: 3752 Szendrő, Polgármesteri Hivatal. Hősök tere 1.
Tel: 06/48/560-506, 560-507, 560-508, 560-509, 560-522, 560-523.

Falugondnokság:

Falugondnok: Gregó Lajos (2002. novemberétől, addig polgármestersége mellett Németh Józsefné látta el ezt a feladatot is.)

Feladata: A lakosság szociális és egészségügyi ellátásának biztosítása.

(pl. nagyobb bevásárlás, gyógyszervásárlás, termény-, súlyosabb áruk- illetve a faluban nem található termékek beszerzése)

Mindezekhez egy falugondnoki autó áll a lakosság rendelkezésére.

GALVÁCS választási eredményei, 2002. október 20.

A polgármester választás eredménye:

Jegyzőkönyvi adatok

a) A választók nyilvántartása

Előző nap 16 óráig a névjegyzékbe felvett választópolgárok száma	A szavazás napján a névjegyzékbe felvett választópolgárok száma	A szavazás napján a névjegyzékből törölt választópolgárok száma	A választópolgárok száma a névjegyzékben a választás befejezésekor	Vissza-utasított választópolgárok száma
A	B	C	D	E
105	0	0	105	0

b) Szavazás

Szavazóként megjelentek száma	Urnában lévő szavazólapok száma	Eltérés a megjelentek számától (többlet: + / hiányzó: -)	Érvénytelen szavazatok száma	Érvényes szavazatok száma
F	G	H	I	J
96 91,43 %	96	0	1 1,04 %	95 98,96 %

Érvényes szavazatok száma

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat	%
1	SLEZSÁK JÓZSEF	FÜGGETLEN	55	57,89
2	NÉMETH JÓZSEFNÉ	FÜGGETLEN	40	42,11

A kislistás választás eredménye

Jegyzőkönyvi adatok

a) A választók nyilvántartása

Előző nap 16 óráig a névjegyzékbe felvett választópolgárok száma	A szavazás napján a névjegyzékbe felvett választópolgárok száma	A szavazás napján a névjegyzékből törölt választópolgárok száma	A választópolgárok száma a névjegyzékben a választás befejezésekor	Vissza-utasított választópolgárok száma
A	B	C	D	E
105	0	0	105	0

b) Szavazás

Szavazóként megjelentek száma	Urnában lévő szavazólapok száma	Eltérés a megjelentek számától (többslet: + / hiányzó: -)	Érvénytelen szavazólapok száma	Érvényes szavazólapok száma	Érvényes szavazatok száma
F	G	H	I	J	K
96 91,43 %	96	0	3 3,12 %	93 96,88 %	317

Érvényes szavazatok száma

	Jelölt neve	Jelölő szervezet(ek)	Kapott érvényes szavazat	%	
1	TOMORI CSILLA	FÜGGETLEN	40	12,62	Képviselő
2	TAKÁCS ISTVÁN	FÜGGETLEN	36	11,36	Képviselő
3	PÁLINKÁS LÁSZLÓ	FÜGGETLEN	36	11,36	Képviselő
4	SLEZSÁK JÓZSEF	FÜGGETLEN	35	11,04	
5	GAZDIK LÁSZLÓ JÁNOS	FÜGGETLEN	26	8,20	Képviselő
6	PÁLINKÁS ISTVÁN	FÜGGETLEN	26	8,20	Képviselő
7	HÁGEL JÓZSEF	FÜGGETLEN	24	7,57	
8	RÁKI PÁL	FÜGGETLEN	23	7,26	
9	LÁZÓK LÁSZLÓNÉ	FÜGGETLEN	20	6,31	
10	TÓTH BÉLÁNÉ	FÜGGETLEN	18	5,68	
11	SZABÓ JÓZSEF BÉLA	FÜGGETLEN	18	5,68	
12	JÓZSA FERENCNÉ	FÜGGETLEN	15	4,73	

Az előző testület:

1998-tól a 2002. október 20-i önkormányzati választásokig az alábbi testület irányította a község munkáját.

A polgármester: Németh Józsefné (független)

A települési önkormányzat tagjai: (5 fő)

Hágel József (független)

Józsa Ferenc (független)

Pálinkás László (független)

Takács István (független)

Tomori Józsefné (független)

Fejlesztések 1990-től (a rendszerváltás idejétől) 2002-ig:

Elsőként, 1991-ben az *ivóvízhálózat kiépítése* történt meg.

Ezt követte (93-ban) a temetőhöz vezető *Bereg és Temető utcák burkolatának felújítása* illetve *járdák építése*.

A templom melletti buszfordulónál lévő *híd teljes átépítése*.

1995-ben a falugondnoki autó részére *garázs építése*.

1992-ban felavatják a *Világháborús emlékművet*.

Később megtörténik a *közvilágítás korszerűsítése és a telefonhálózat kiépítése*.

2001-ben átadásra kerül az új *Faluház* illetve a *Millennium tiszteletére kopját* állítanak a templom melletti téren.

*

A Millenniumi zászló átadása:

2001. 07.01-én a szendrői Csáky-kastély kertjében került sor a Millenniumi zászló átadására. Dr. Mádl Ferenc Köztársasági Elnök Úrtól – a község nevében - Németh Józsefné polgármester vette át. A zászlóanya Pálinkás Józsefné (a volt oktatási miniszter édesanyja).

Az új testület:

Az új összetételű önkormányzat, Slezsák József polgármester vezetésével a választást követően szinte azonnal munkához látott. A néhány hónapos időszak munkája, az eredmények azt mutatják, hogy a jó gazda gondosságával intézik a falu ügyeit.

Slezsák József polgármester ekképpen foglalta össze eddigi tevékenységüket:

Rendezvények:

2002. november 30.	Az Önkormányzat és az Egyesület közösen szervezte az Öregek és betegek Napját, valamint a község fennállásának 670 éves évfordulójára készült kopjafa avatását.
2002. december 24.	Karácsonyi emlékműsor a galvácsi gyermekek előadásában. <i>A műsor szerkesztője és betanítója Dedics Katalin</i> volt.
2002. december 31.	Óév búcsúztató, vacsorával egybekötött zenés est.
2003. február 15.	Farsangi zenés rendezvény.
2003. március 8.	Nőnapi köszöntő, műsoros est. Közreműködtek a miskolci amatőr művészek.

Önkormányzati munka:

1. A Falugondnoki szolgálat beindítása, a gondnoki autónak a lakosság szolgálatába történő beállítása.
2. A szemétszállítás átszervezése konténerről a kukás rendszerre.
3. A szociális étkeztetés beindítása. A községben havonta mintegy 400 ebéd házhozszállítása.
4. Foglalkoztatás:
A Munkaügyi Központtal közösen a Galvácon élő munkanélküliek foglalkoztatásának megszervezése.
Jelenleg 1 fő közcélú és 6 fő közhasznú foglalkoztatással elértük, hogy gyakorlatilag Galvácon nincs aktív korú munkanélküli.
5. Az Önkormányzat működése:
 - A Faluházban a szükséges, alapvető technikai eszközök biztosítottak.
 - Az ügyintézés – a korábbiaktól eltérően – most már a helyszínen, a Faluházban történik, kivéve a hatósági ügyeket.
 - A Polgármesteri Hivatal minden munkanapon reggel 8-tól délután 4-ig a lakosság előtt nyitva áll.
 - Nagy munkát jelentett a hó eltakarítás. Ezt a közhasznú dolgozók mindennap rendszeresen végezték. A járdákat, utakat. Közterületeket, a temető utat rendszeresen takarították és csúszás mentesítették.

- Megkezdjük az illegális szemétlerek felszámolását, amely több éves felgyülemlett szemét összetakarítását és elszállítását jelenti.
- Előkészítés alatt van a Temető út felújítása.
- Az Önkormányzati Képviselőtestület rendszeresen ülésezik. Eddig 4 alkalommal volt testületi ülés.

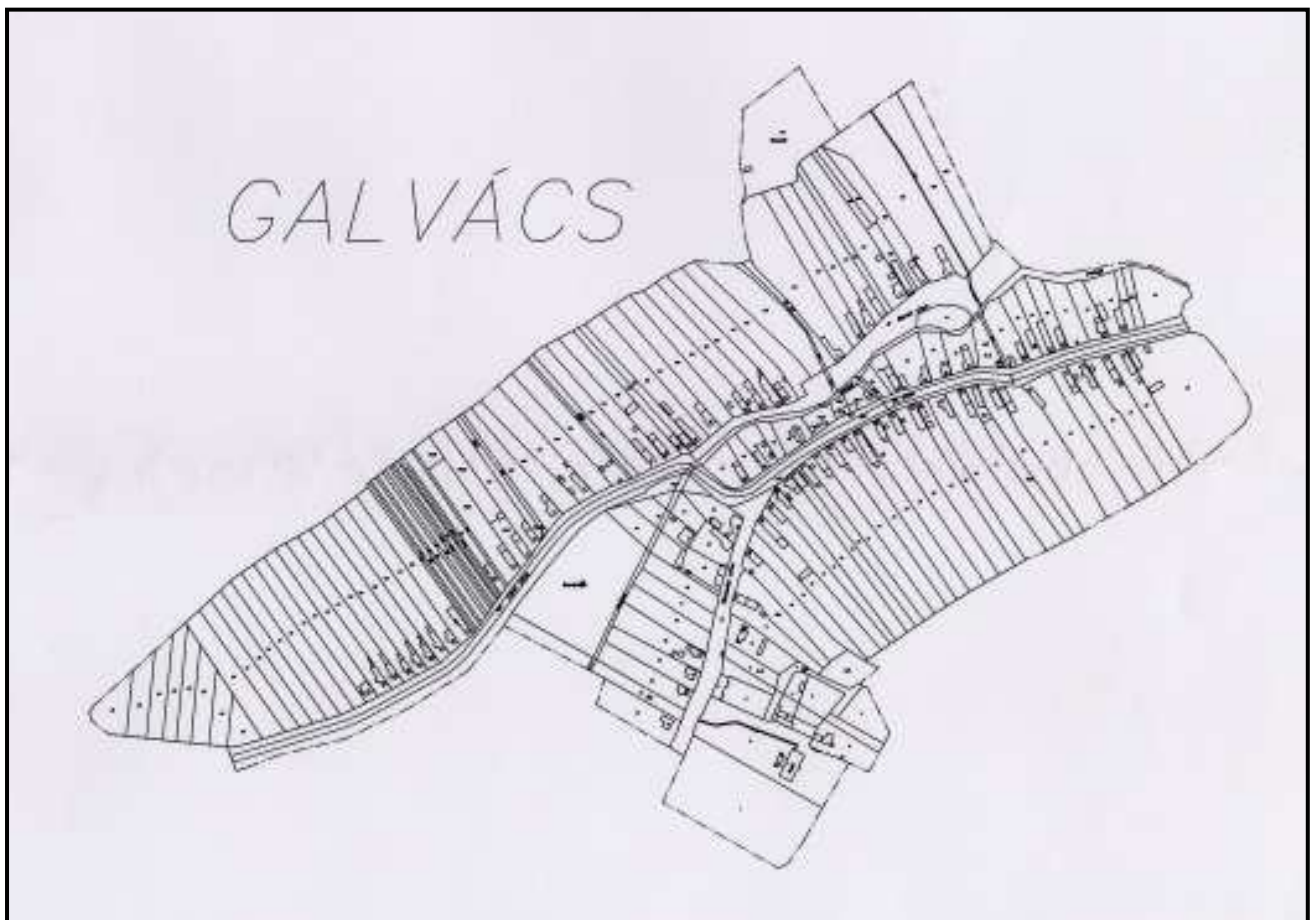
Ezek az üléseken

új rendeletet hoztunk a kommunális adóztatásról, valamint az iparűzési adóról,

módosítottuk a Szervezeti és Működési Szabályzatot, valamint a Szociális ellátásokról szóló rendeletünket.

Továbbá: megrendeltük az Önkormányzat ingatlan kataszterének és a település rendezési tervének elkészítését.

Jelenleg pedig a gáz és szennyvíz közmű pályázatának előkészítése van folyamatban.

Galvács belterülete

Galvács Önkormányzatának fejlesztési célkitűzései

Település rendezés	Beruházás, infrastruktúra	Karbantartás, felújítás	Vízgazdál- kodás	Erdőtelepítés , gondozás	Környezet- védelem	Turizmus, idegenforgalo m	Kultúra, sport	Szociális, egészségügy
Régi faluközpont rehabilitáció Temetők és környékük rendehozatala , bekerítésük Ravatalozó bővítés Zöldterület gondozás	Gázberuházás Vállalkozói park kialakítás Szennyvízépíté s Közpark, játszótér kialakítása Úthálózat felújítása, építése Kábel TV	Közüntézménye k felújítása Üres ingatlanok hasznosítása Templom váltelenítése és felújítása	Patak, Folyások Vízrendezés e Belvízréteg, Víz elvezetés Átereszek tisztítása, átépítése	Erdőtelepítés Belterületi üres önkormányzat i ingatlanok hasznosítása	Parlag terület hasznosítása, karbantartása Illegális szemétlerakó k megszüntetés e	Idegenforgalmi , kulturális, szabadidő centrum kialakítása	Kerékpárút megépítése Terepcross Sportpálya felújítása Műemlékek, kulturális örökségek rendbehozatal a Tájház, könyvtár és teleház létesítése	Jelzőrendszere s házi gondozás Szociális létesítmények létrehozása Otthonápolás

Már elkészült a terv és hamarosan épül a Galvácsot, Meszest (a Rakaca-víztározót) valamint Abodot összekötő mltút.

Ha mindez megvalósul, akkor nemcsak a környék települései lesznek közvetlen összeköttetésben egymással, hanem a galvácsi Törley Turisztikai Központ és a Rakaca – tó is. A turisták számára pedig még vonzóbbá válik térségünk. Annál is inkább, mert a Tó lényegében teljesen „körbejárható” lesz és a környék egyre bővülő szálláshelyeiről szinte percek alatt „elérhetővé” válik.

Illetékesség adatok:

ILLETÉKESSÉG TÍPUSA	SZÉKHELY TELEPÜLÉS
Kistérség.....	Edelény
Okmányiroda.....	3752 Szendrő, Polgármesteri Hivatal, Hősök tere 1. Tel: 06/48/460-355
Tűzoltó Parancsnokság.....	3752 Szendrő, Váralja u.3. Tel: 06/48/560-020, 560-010
Rendőrség (Körzeti megbízott).....	3752 Szendrő, Rákóczi F. u.11. Tel: 06/48/460-008, 460-037.
Rendőrkapitányság.....	3781 Edelény, Borsodi u. 26. Tel: 06/48/341-311
FVM Földművelésügyi Hivatala, Borsod – Abaúj – Zemplén Megyei Falugazdász Körzetközpont.....	3700 Edelény, Borsodi u. 2. Tel: 06/48/346-372.
Földhivatal.....	3781 Edelény, István király útja 52. Tel: 06/48/525-097, 525-098. Fax: 06/48/525-081
Közigazgatási Iroda.....	3700 Kazincbarcika, Rákóczi F. tér 6. Tel: 06/48/ 512-020
Polgárvédelmi Parancsnokság.....	3700 Kazincbarcika, Rákóczi F. tér 4. Tel: 06/48/310-679.
Városi Bíróság.....	3700 Kazincbarcika, Munkácsy tér 1. Tel: 06/48/312-355. Fax: 06/48/312-477.

Szolgáltatások:

Boltok

A régi egyházi népiskola a falu központjában.
Ma bolt és kocsmá.

Vegyesbolt

és Gázpalack forgalmazás

Fő u. 37-39.

Vezető: Pálinkás Lászlóné

Lakás: Galvács, Fő u.

Tel: 06/48/461-146

(Tulajdonos:

Szendrő és Vidéke ÁFÉSZ.)

Italbolt

Fő u. 37-39.

Tulajdonos:

Ráki Pál - Tomori Imréné

Lakás: Szendrő, Petőfi tér.

Tel: 06/48/460-504

Orvosi ellátás illetve ehhez kapcsolódó szolgáltatások:

Háziorvosi rendelő:

Galvács Faluház, Bereg u. 10. Tel: Faluház: 06/48/461-136.

Rendelési idő: Hetente: csütörtök 10-órától

*

Orvosi (Körzeti) ügyelet:

(Minden nap: 17.00 – másnap 07.00 – ig.)
3752 Szendrő, Rákóczi u. 17. Tel: 06/48/461-342.

*

1.sz. Háziorvosi Rendelő: Szendrő, Rákóczi u. 17. Tel: 06/48/460-023.

2.sz. Háziorvosi Rendelő: Szendrő, Rákóczi u. 17. Tel: 06/48/460-045.

*

Védőnői szolgálat:

Szendrő. Tel: 06/48/460-845.

Fogorvosi rendelő.

Szendrő, Rákóczi u. 19. Tel: 06/48/460-046.

Állatorvos:

Kovács Tibor dr., Szendrő, Kossuth u.2. 06/48/460-106.

Gyógyszertár.

Szendrő, Fő u. 1. Tel: 06/48/460-003.

Nyitva: 8.00 – 17.00- ig. (Kivétel szombat, vasárnap)

Egyéb

Posta:

3752 Szendrő, Hősök tere 7. Tel: 06/48/460-009, 460-040, 460-118.

Takarékszövetkezet,

Szendrő és Vidéke: 3752 Szendrő, Hősök tere 2.

Tel: 06/48/460-033, 460-146, Fax: 06/48/560-544.

ÁFÉSZ,

Szendrő és Vidéke. Központ: 3752 Szendrő, Fő u. 15.

Tel: 06/48/460-006, 460-013.

*

A község területén működő vadásztársaságok:

Négy évszak Vadásztársaság

Vezető: Molnár Attila

Miskolci Húsipari Vadásztársaság.

3752 Szendrő, Fő u. 2. Tel: 06/48/460-995.

Vezető: Báthori Gábor

Egyházak:

Galvácsi Római Katolikus Egyházközség, Görög Katolikus Egyházközség
3752 Galvács, Fő u. 32.

Az egyházi képviselőtestület tagjai:

Flaskó István
Hornyák Gyula
Jónyer Imre
Pálinkás András
Pálinkás István Antal
B. Pálinkás János
Timkó István

Kurátorok

Katolikus: Pálinkás Antal,
Fő u. Tel: 06/48/461-150.

Görög: Flaskó István,
Fő u. Tel: 06/48/461-154.

Kántor: Szászfai Istvánné
Pénztáros: Hornyák Gyula

Sekretyés(ek):
Flaskó Istvánné, Pálinkás Antalné, Pálinkás Pálné

Parókiák

Római Katolikus Parókia:
3752 Szendrő, Kovács u. 20.
Tel: 06/48/460-097

Tisztelendő: Nagy Krisztián
Esperes: Szarvas Péter

Görög Katolikus Parókia:
3753 Abod, Kossuth u. 1.
Tel: 06/48/461-213

Parókus-lelkész:
Juhász Géza

Pálinkás István Antal, kurátor:

A galvácsi katolikus egyházközség az ezredfordulón

A galvácsi híveknek az Istenben való hite és áldozatkészsége tette széppé a templomunkat.

1862-ben egy fazekas család telekajándékozása révén vált lehetővé, hogy a galvácsiak felépítsék saját templomukat. A torony nélküli kápolna 1905-ig szolgálta a híveket. Ekkor egészítik ki toronnyal, merevítőkkal illetve a kórossal.

A toronyban két harang „lakik”. A kis harangot 1805-ben öntötték, a nagyot 1930-ban. E két harang bátorító hangjára indulnak Isten imádatára a galvácsi hívek a templomba.

Az egyházközség életét a képviselőtestület irányítja, szervezi, élén a kurátorral (gondnokkal).

Engemet, **Pálinkás István Antalt** (születtem: 1930-ban) az akkori, betegeskedő kurátor kérésére helyettesnek választott meg a képviselőtestület, 1966-ban. Miután **B. Pálinkás István** 1973-ban elhunyt, engem jelöltek a kurátori tisztségbe. Ezt a tisztséget viselem ma is, a III. évezred elején.

A görög katolikus kurátor, az 1930-ban született Flaskó István.

A képviselőtestület valamikor 12 fővel indult. Miután többen elhaláloztak (egy tag elköltözött a faluból), ennek következtében 2002. év elejére hét (7) főre fogyatkoztunk.

A **harangozói** feladatokat hosszú évtizedeken keresztül a Jónyer család (**Jónyer Imre és neje**) látta el. (A technika egyébként ezen a téren is felváltotta az embert, hiszen már Galvácon is „programvezényelt” a harangozás.)

A **kántori** teendőket, szintén több évtizede, **Szászfai Istvánné** látja el.

Rescsánszki Ernő 1981-ig volt az egyházközség pénztárosa. Őt **Timkó István** váltotta, majd **P. Pálinkás László** következett. P. Pálinkás László miután elköltözött a faluból a testület **B. Pálinkás Jánost** választotta meg pénztárosnak. Ő 2002 végéig vállalta e feladatot. 2003. januárjától pedig már **Hornyák Gyula** az új pénztáros.

1979-ben sikerült megépítenünk a sekrestyét. Az akkori Egyházügyi Hivatal több évig „hezitált”, hogy adjon-e engedélyt az építkezésre. Miután a többszöri kérésre sem született döntés, a galvácsiak végül arra a merész tetre vetemedtek, hogy engedély nélkül, de megépítették a sekrestyét.

A templombelső festését 1981-ben Puskás László és neje (festőművész házaspár) végezte el. A meghibásodott tetőszerkezetet 1983-ben sikerült megjavítani, P. Pálkás László irányításával és nagyrészt az Ő munkájának köszönhetően. Ekkor új pala került a tetőre.

A templom falai - a szigetelés hiánya miatt -, sajnos nagyon vizesek. Ezen úgy próbáltunk segíteni, hogy a belső részeket faburkolattal (lambériával) láttuk el, mintegy másfél méteres magasságban. E célra Lengyelországból hozattunk vörös fenyőt. A templomkertet pedig betonlábazatba ágyazott kerítésfonattal vettük körül.

1999-ben a fűtés beszerelésére került sor. Ezt a padokba vezetett fűtőszálakkal sikerült megoldani. Így a meleg közvetlenül ott érződik, ahol az ember helyet foglal.

A temetőhöz hosszú ideig csak gyalogút vezetett. A képviselőtestület javaslatára társadalmi munkában sikerült az itt lévő bozótrengetegben utat vágni, amit aztán a helyi tanács később aszfaltburkolattal látott el.

A ravatalozó úgyszintén társadalmi munkában készült. Ahogyan a hozzávezető villanyoszlopok, gyámok beállítása is. A villanyszerelési munkákat **Takács István és Kelemen Endre** villanyszerelők végezték. Öröm volt látni a szorgos kezek munkáját, amikor átadásra került a kis épület. A tanácsi, elismeréseket osztogató, ünnepségen a megyei kiküldött meg is jegyezte: „Társadalmi munkában ravatalozó nem épült a megyében sehol, csak Galvácson!”

2000-ben az akkori sekrestyés, **Pálkás Józsefné** felmondta a szolgálatát, így ideiglenesen rám hárult ezeknek a munkáknak az elvégzése. Nemsokára azonban megoldódott ez a helyzet is, hiszen három (3) asszony vállalta a sekrestyési feladatok ellátását. Nekik többen is besegítenek. Így elmondhatjuk, hogy ilyen áldozatkész, segítő támogatás nem volt még az egyházközség életében, mint amilyen most, napjainkban van.

A szép példa a három asszony szolgálatában az, hogy munkabért nem fogadtak el, hanem azt felajánlották a templom szépítésére (pl. csillárvásárlás stb.).

Az egyházközség anyagi alapját a perselyezés biztosítja. Ám a befolyt összeg, különösen a téli hónapokban, alig fedezi a létalapot.

*

A jövőt illetően nem vagyunk túlzottan derülátók, hiszen alig vagyunk már a faluban. A halálra való ítéltetésünk utolsó záróakkordját éljük. Nem csak népességünk fogyott meg, de a különféle az izmusok is emésztik életünk szinte minden percét. Mi, ennek ellenére, bízunk Istenben, hogy Galvács élni fog, a harmadik évezredben is.

Látnivalók, emlékhelyek, egyéb műtárgyak ismertetése, azokkal kapcsolatos események leírása

A régi Takács-féle ház, amelynek helyén felépült a Faluház

A Faluház a Millenniumi Kopjafával:

A Csúcstechnika '80 kft által felépített Faluházat - amely magában foglalja az önkormányzati hivatalt, az orvosi rendelőt illetve a könyvtárat valamint az Egyesület székhelyét is -, a *községből elszármazott dr. Pálinkás József oktatási miniszter 2001. szeptember 30-án* adta át a falu lakosságának.

Kopjafa a Faluházzal

A Millenniumi Kopjafát az önkormányzat 2001-ben állította a millenniumi év alkalmából. A Faluházzal együtt 2001. szeptember 30-án került átadásra illetve felszentelésre. A templom melletti téren található.

*

A kopjafa alkotója: **Pap Jenő** iskolaigazgató.
Népi faragó művész.
Farkaslaka- Nyikómalomfa (Erdély-Székelyföld)

A művész a kopjafáról:

„ A kopjafáknak az idők során sajátos jelképrendszerük alakult ki. Ezek ismeretében a kor emberei le tudták olvasni a sírban fekvő személy adatait: név, életkor, szellemi hagyaték, stb. Ezek a szimbólumok persze tájegységenként változtak, esetleg ugyanaz a motívum máshol mást jelképezhetett. Később, az idők folyamán jelentésük – egy része időszerűségüket is elveszítve – feledésbe merült, így ezeket a mai kopjafákhoz már csak átvitt értelemben alkalmazhatjuk. (persze még mindig jelzésképpen, nem naturalista módon!) Arcképet, emberi alakot nem faragunk kopjafára, hiszen így szimbolikus jellegét teljesen elveszítené.

Az én megfogalmazásomban a Galvácsi Millenniumi Kopjafa a következőkre utal:

- *A csúcson található „korona” motívum magát a nagy királyt, Szent István királyt is, de az államalapítás tettének nagyságát „királyi” voltát jelképezi.*
- *A „magyar csillag”, vagy „Szent István kereszt” a magyarságot szimbolizálja, amely a Szent Korona oltalma alatt keresztény lett és így ezer éven át fennmaradt.*
- *A legalsó motívum, a „molnár gombja” – a két választóvonallal ellátott félgömb – az „alsó és felső világot”, az eget és a földet, a világmindenséget, az örökkévalóságot valamint az államalapítás örökérvényűségét, a fennmaradásba és a megmaradásba vetett hitet hivatott jelképezni.*
- *Végül – e három csillag együttesen – az államalapítást, mint eseményt és annak jelentőségét hangsúlyozza. Három csillag csak rangos embereket, eseményeket illet meg. Az államalapítástól fontosabb esemény a magyarság történetében nem szerepel. Nálunk azt tartják, hogy könnyebb valamit megszerezni, mint megtartani. A megszerzés nem volt egyszerű, a megtartás viszont még*

nehezebbnek bizonyult és csak részben sikerült. Ezért nem faraghatunk négy csillagot a kopjafára.”

*

A község fennállásának (első írásos említésének) 670 éves évfordulójára emelt emlékoszlop a Faluház előtt

Felszentelve 2002. november 30-án.

Alkotója: Égerházy László, Erdőbényei fadaragó művész. Az Emlékoszlop (szarvassal és kopjafával) leírása:

Az Emlékoszlop egy darab fából készült. A Kopjafa a szarvas hátán körbefaragott, az agancs domborfaragott, a kopjafánál áttört. A Griff-fejes agancsú szkíta szarvas hátából kopjafa nő. Az agancs - mint búzakarász - a jövőt, míg a kopjafa a múltat jelképezi. A szarvas teste körbefaragott, szoborszerű. A karász, a búza ugyanakkor Jézus testét is jelenti, a szarvas pedig Szt. László királynak többször jelölte ki kápolna helyét. Agancsain misegyertyák világítanak. A kopjafa tetején a „vezérlő csillag” a betlehemi csillagot (is) ábrázolja.

Az alól gömbfa a szövegnél megalapított.

*

Hornyák Gyulának, az ünnepségen elmondott beszéde:

Néhány nappal ezelőtt – amint Ti is emlékeztek rá – hulló csillagokat lehetett látni a hajnali égbolton. Rövid idő alatt közel félszázat is megszámoztam. Volt közöttük olyan, amelyik hirtelen nagy fényességgel született, majd rövid és halvány fénycsóvát hagyva maga után gyorsan kihunyott. Voltak olyanok, amelyek kicsi fénylőből nagyot lobbanva tűntek el. Aztán láttam lassan ébredni, amint nagy, fényes csíkot húzott maga után, a fél eget bejárva hatalmas pályát írt le, majd méltósággal elszenderült.

És akkor arra gondoltam, azt éreztem, lám még a csillagoknak is emberi sorsa van.

Szeretettel köszöntelek Mindnyájatokat!

Kedves Barátaim!

Azt kértétek, jöjjetek el. Jöjjetek el és szóljatok hozzátok.

Ilyenkor úgy szokás, hogy valami okosat illik mondani. Bölcslet. Ezt várják a szónoktól, és persze erre készül ő maga is. Legalábbis a dolgok eddigi rendje ezt mutatta.

Nos hát - lehet ünneprontó leszek –, de én semmi okosat nem tudok nektek mondani. Mit is mondhatnék én azoknak, akik közül én magam is egy vagyok. Ebben a közösségben cseperedtem fel és ettől a közösségtől kaptam mindazt, aminek itt Ti mindannyian a birtokosai vagytok, a legelemibb tudásnak, a legősbibbi emberi bölcsességnek: az élet átérzésének, a fenntartásának, az életben maradás képességének. Birtokában vagytok annak a bölcsességnek, hogy a dolgokat mindig úgy lássátok, ahogy vannak. Egyben!

Mert az egyben minden benne van. Mert a világ, a természet egy, amiben a jó ugyanúgy megtalálható mint a rossz, a hasznos mellett ugyanúgy ott van a haszontalan; mert a természet az ő dolgaiban nem tesz különbséget. A természet teljes egészében egy nagy csoda: ugyanaz jön újból és újból vissza, csak mindig más-más arcot mutat. A természet nem ítél, nem beszél. Van. Léte által mutatkozik, és csak rajta múlik, hogy éppen melyik arcát mutatja.

Ezt tanítottátok nekem. És ez mindennél több!

Köszönöm!

Bár én most városon élek (lám-lám, mégiscsak híjával vagyok a töletek kapott bölcsességnek), de nem akarok úgy járni mint az egyszerű városi ember.

Volt egyszer egy öreg révész, aki a nagyfolyó partján élt egy kis kunyhóban. Réges - régóta, ameddig csak vissza tudtak emlékezni az emberek, az ő családja ingázott a folyón. Révész volt az apja, és az volt a nagyapja is előtte. Mint a többi falujabeli, szegény volt a révész. A pénz, amit azzal keresett, hogy átvitte az embereket a folyón, alig volt elég arra, hogy a családját megetesse. Még fiatal fiú volt, amikor révész lett, s azóta egyfolytában ezt végezte. Bár az élete nehéz volt, ő sohasem zúgolódott, mert örült, hogy szolgálataira lehet az utasainak.

A révész igen sokat tanult az életről, miközben az utasaival beszélgetett. Halott a városi életről, de nem tudta megérteni, miért akarnának az emberek ott élni. Úgy látszott, a városi emberek egész életüket rohanással töltik, és nincs idejük gondolkodni. A révész lassan evezett. Nem kellett sietnie. Volt ideje beszélgetni, és volt ideje gondolkodni.

Egy napon egy jólöltözött ember szállt a csónakjába, fényes irattáskával. Elegáns öltönye és szépen kifényesített cipője volt. Úgy festett, mint egy városi úriember. A révész lassan evezni kezdett a folyó túlsópartja felé. Egy idő múlva a városi ember megszólalt:

-Barátom – kérdezte -, tanultál valaha történelmet?

-Nem, uram – mondta a révész.

-Micsoda? – lepődött meg a városi ember. – Nem tanultál történelmet?

Nem tudod, milyen fontos a történelem? Nem vagy büszke az ország történelmére? Miért nem tudsz semmit a történelemről?

A révész megrázta a fejét. – Nem tudok semmit a történelemről, uram. Nem tudok olvasni. Sohase jártam iskolába és így nem tanultam történelmet.

-Nem tanultál ? – folytatta az ember. Nincs mentség arra, ha valaki nem tanul. Azért tartunk itt. De földrajzot csak tanultál?

-Nem uram – felelte a révész. – Semmit sem tudok földrajzból.

-Nos – mondta az ember -, a földrajz beszél nekünk a világról. Te nem tudsz semmit a világról, országokról, hegyekről, folyókról.

-Sohasem jártam iskolába – mondta a révész. – Semmit sem tudok ezekről a dolgokról.

Néhány perc múlva az ember megkérdezte: - Tanultál természettudományt?

-Ter-mészet-tudományt? Nem. Uram.

-Nem hallottál a természettudományról? – csodálkozott az ember. A Nap, a Holdjárásáról, apályról, dagályról, arról, hogyan működnek a dolgok. A tudósok ma a legfontosabb emberek. Nézz rám. Én természettudós vagyok. Látod az aktatáskám? Fontos könyvekkel és írással van teli. A természettudomány professzora vagyok. Ha nem ismered a tudományt, nem ismered a világot. Nem tanultál semmit. És ha nem tudsz semmit, akárha halott lennél.

A révész nagyon szomorúnak látszott. Még soha nem beszéltek vele így. Érezte, hogy semmit se tud, a sok, könyvekbe rejtett tudást sohasem tanulta.

Hirtelen sötét felhők vonultak át az égen. A csónakot nagy hullámok dobálták, a mennydörgés robaja hallatszott.

-Elkap bennünket a vihar – szolt a révész. – Tud úszni?

A professzor rémülten látszott, és belekapaszkodott az aktatáskájába. – Egek! – kiáltotta. – Nem tudok úszni. Sohase tanultam.

A kis csónak vadul hanyódott előre-hátra a szélben és a hullámozásban. Villámlott és zuhogott. Egyszer csak egy hatalmas hullám felborította a csónakot, és a két ember belezuhant az örvénylő vízbe. Az öreg révész szeme előtt eltűnt az utasa, s ő maga lassan kifelé úszott a part biztonságába. A professzor az irattáskáját szorongatva lesüllyedt, és eltűnt a folyó sötét vizének mélyén.

Kedves Barátaim!

Azt mondják egyesek, hogy a kultúra olyan korszakába jutottunk, amikor a tudás, a bölcsesség részterületekre szakadt. Vannak tudományok, de nincs tudomány; vannak szakemberek, de nincsenek olyanok, akik az emberi bölcsességet képviselnék. Nos a tudománynak ez a túlságos szakosodása, részekre osztása, sokban hasonló a modern konyha sokféleségéhez.

Az ismert történet szerint egyszer, egy gazdag tisztviselő felfogadott szakácsnőnek egy olyan „szolgálólányt”, aki valamelyik híres császár konyháján dolgozott. A gazdag ember, hogy eldicsekedjen „szerzeményével”, meghívta barátait vacsorára, amelyet – ő legalábbis azt hitte - egy „császári” szakácsnő fog megfőzni. Amikor az ebéd napja közeledett, megmondta a lánynak, hogy készítsen fejedelmi vacsorát. A lány erre azt felelte, hogy ő nem tud vacsorát főzni.

- Hát mit csináltál te, a császár konyháján? – kérdezte a tisztviselő.

- A pástétomos sütemény készítésében segédkeztem – felelte a lány.

- Nahát akkor rajta, készíts legalább pástétomos süteményt a

vendégeimnek.

Nagy megrökönyödésére a leány kijelentette: - Nem tudok én pástétomos süteményt készíteni. Én csak hagymát vágtam a császári asztalra készülő sütemény pástétomtöltelékéhez.

Amint látjuk a szakosodás folyamatával nem jár együtt az összefoglalás égetően szükséges folyamata, az az erőfeszítés, hogy az összes ismeretünket összefoglaljuk és szolgálatába állítsuk a végső célnak: az élet bölcsességének.

Az emberi bölcsesség ugyanis nem adódhat össze pusztán szaktudásból, s nem érhető el statisztikai átlagok tanulmányozásával. Azt hiszem, nem lehet eléggé hangsúlyozni, milyen veszélyes dolog, ha csak logikával közelítünk az emberi ügyekhez. Az emberi dolgokban ugyanis nincs logikai szükségszerűség. Csak az ösztönös megérzés vezethet el a bölcsességhez, és - természetesen – csak akkor, ha általában jobban érvényesül a józan ész, a szellem és az egyszerű, de kifinomult megérzés.

Tehát: Tudatosság és Megérzés! Nem véletlenül mondják a magyarok a bölcs emberre: helyén van az esze és a szíve.

Minden szakosodással ugyanis csak veszítünk az ősi tudásból, a bölcsességből. Igaz tehát a mondás: Minél többet tudsz, annál kevesebbet tudsz! – persze, ha hajlamosak vagyunk nem a világ egészét tekinteni, nem összefüggéseiben látni a dolgokat.

Kedves Barátaim!

Az emberi bölcsességből talán csak a művészet őrzött meg legtöbbet (lassan már az sem). Éppen az ösztönös megérzés, az összefüggések, a világ egészének láttatása és kifejezése okán. Nem véletlen, hogy ezt a „nyelvet”, a művészet nyelvét, mindenhol értik. És talán a művészember az, aki ezt a mindannyiunkban ott szunnyadó ősi tudást, bölcsességet (amiről néha megfélekedezünk) megpróbálja valamilyen formában felébreszteni bennünk, hogy megérezzük az élet ízét, hogy a világ, az élet dolgai megérintsenek minket. Megérintsenek, mint a szomjúhozó ajkát a hűs forrás cseppje. Azé a hűs forrása, amely belül fakad, csöndesen áramlik és halk csobogással fut tova.

Ezt éreztem én is, amikor megpillantottam ezt a kopjafát.

Álljon hát itt, múlt és jövő határán, ez a kopjafa! Legyen ez egy jel! Jele, az ősi tudásnak, hogy amit Ti tanítottatok, az utánunk jövők se felejtsek: az egy mindig több!

Ezért tehát én is azt mondom nektek: a dolgok úgy vannak, ahogy vannak!

Köszönöm, hogy itt lehettem!

Szent István temploma

A község **Mindenszentekről** elnevezett árpád-kori templomát az **1570-es években** a **törökök felgyújtják**. Sokáig csupán egy kis toronyforma harangláb áll a hívők rendelkezésére.

A **Szent Istvánról elnevezett kápolnát** az **1862-64-es** években a saját erejükből **építik** fel a galvácsiak.

A „templom” oltárát - amely a *Szent István ereklyét tartalmazza* -, az egri érsek adományozza a községnek. Az oltárkép (amelyen Szent István felajánlja koronáját (országát) Szűz Máriának) az egri **Cséka Károly festőművész** alkotása.

A templom **1905-ben harangtoronnyal és kórossal** kiegészülve nyeri el végleges formáját. **1979-ben** épül hozzá a **sekrestye**. **1981-ben** megvalósul a belső festése is. A ma látható templombelső **Puskás László és felesége (budapesti) festőművészek** munkája.

*

**A templombúcsú
minden év augusztus 20-án van.**

*

A templomban található:

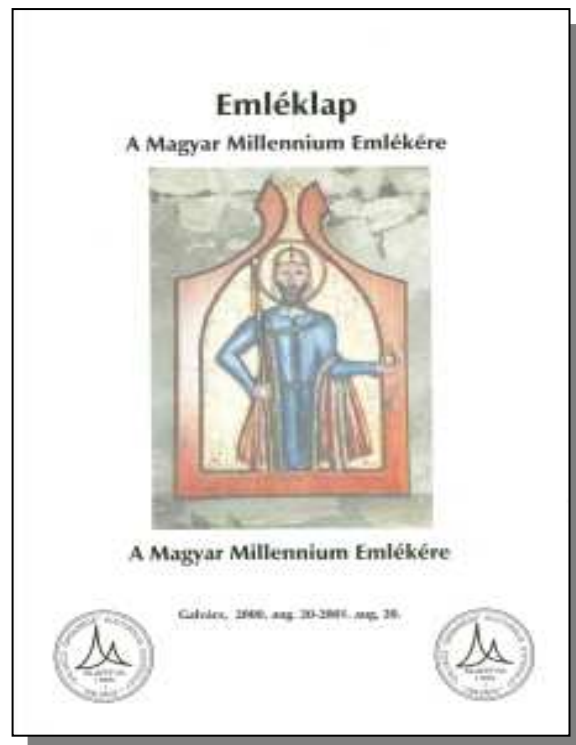
3 emléktábla (kettő a bejáratnál a belső falon: egyik az 1930-as haranggyűjtésben résztvevőknek, adományozóknak állít emléket, a másik a galvácsi hívők háláját fejezi ki, hogy megőrizhették hitüket / készült a Millennium évében, 2000-ben/, és a harmadik, a külső falon lévő – a világháborús elesetteknek állít emléket).

Szent István dombormű (fa):

**Égerházy László erdőbényei
fafaragó művész alkotása**

*(Készült 2001-ben a Millennium
tiszteletére a „Galvács Öröksége”
Kulturális Egyesület
kezdeményezésére és támogatásával.
Felszentelve 2001. augusztus 18-án.
Az eseményre sorszámozott
emléklapot adott ki az Egyesület
Slezsák József egyesületi tag,
edelőnyi vállalkozó anyagi
támogatásával).*

A bensőséges ünnepségen
megjelent a **Kazincbarcikai 165-ös
Jókai Mór Cserkészcsapat, Bínó
Imre csapatparancsnok**
vezetésével.

Pálinkás Antal visszaemlékező írása:

„A Szent István dombormű megáldása.

A Szt. István napi templombúcsúra való lázas készülődéssel volt községünk elfoglalva, amelyet megelőzött az elkészült dombormű átadása:

Égerházy László fafaragó művész úr keze munkája nyomán kidomborodott István király fába metszett alakja. Az alkotásnak szorgos kezek találtak méltó helyet templomunk falán.

Augusztus 18-án harangunk Szentmisére hívott és e mise keretében került sor az átadásra. Szarvas Péter esperes úr és Juhász Géza parókus úr celebrálta szentmisében hálát adtunk azért, hogy napjainkig hűségesek maradhattunk Szent István királyunk eszméjéhez. Ezt tükrözte templomunk megtelt belseje és Szt. Istvánra emlékező számos énekünk is.

Öröm volt nézni a Józsa István közreműködésével Galvácsra érkező és ünnepségünkön részt vevő Cserkészcsapatot, akik mint méltó utódok a szimbólum alatt álltak sorba, felvállalva ezzel nemzeti örökségünket és aktív életükkel egy István király eszmeiségén alapuló Magyarország építésének folytatását is.

Esperes úr kézmozdulata után-mellyel eltávolította a domborművet elrejtő fátylat- szembenézhetünk Szent királyunk alakjával. Az áldást adó szenteltvíz hintése pillanatában pedig úgy éreztük, e napon eleget tettünk Magyar hazánk iránt érzett kötelességünknek.

A Millenniumi év jegyében Gazdik László, a GÖKE Elnöke elmondta, hogy az Egyesület ígéretéhez híven anyagi áldozatok vállalásával is támogatja szülőföldünk fejlődését. Ennek egyik példája e dombormű elkészíttetése.

Végezetül az egyházközség kurátoraként köszönetet mondtam az Egyesület nemes célkitűzéséért és anyagi támogatásáért, hogy ez a mű elkészülhetett. Megköszöntem Esperes úrnak a szentmisében tett felajánlását és a megszentelő áldását, a híveknek pedig a szentmisén való aktív részvételt. A hálaadás a Himnusz elénekklésével ért véget.”

*

Világháborús emlékmű:

Az önkormányzat 1992-ban avatta fel. A község I. és II. világháborúban elesett hőseinek állít emléket. A Tanács út és a Fő út találkozásánál található.

Az I. Világháborúban elesetek:

Bodnár Ferenc

Gogola József

Szabó Imre

Szabó István

A II. Világháborúban elesetek:

Gogola József

Mázik András

Pálinkás László

Rémiás Ferenc

Rescsánszki Imre

Rescsánszki József

Kő-és fakeresztek:

Az 1862-64-es „templomépítést” követően a galvácsi hívők igencsak buzgólkodtak az adományozásokban.

A „tehetősebbek” un.” keresztalapítványokat” hoztak létre. A keresztek főleg az 1870-1940-es évek közötti időszakban kerültek felállításra a falu belső terein illetve a határában: a Felső réti úton – *a meszesi keresztútnál*, a templomkertben, a kocsmakertben és a Kenderföldön, Lukács Istvánné háza mellett, a temetőben.

*

Kőbánya (a csehisi oldalon), **homokbánya** (a Tapolcánál)

Vadászok kopjafája

Törley Turisztikai Központ parkja.

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei vadászok a millennium alkalmából megemlékeztek a vadászat ezeréves történelméről és mives faragott kopjafát állítottak az elhunyt vadásztársaik emlékére.

A kopjafa Galvács községben, a volt Törley kastély parkjában mutatja a ma és a jövő nemzedékeinek, hogy az együvé tartozásnak, a múlt tiszteletének milyen fontos szerepe van a vadászember tudatvilágában.

A vadásznap alkalmából a térség vadásztársaságainak vezetői megkoszorúzták a kopjafát

(A Vadászszövetség, a Bódva-völgyi Vadásztársaságok és az Északerdő Rt.)

II. világháborús német katonasír a szőlőhegyen

A II. világháború alatt Galvácson is folytak harci cselekmények.

A szovjetek (oroszok) 1944. december 13- án jelentek meg először a község határában, a Görög erdőnél. Másnap, 14-én már a faluban ütötték fel a „tanyájukat”. A község fiataljainak egy részét aztán arra kötelezték, hogy a falu feletti Dolina dombra vontatott aknavetők beásásában segédkezzenek. Majd hamarosan tüzet nyitottak a szalonnai melegvíznél állomásozó német-magyar nehézüzérségre. Ez az egység védte – többek között - Galvácsot is. Tüzérségi megfigyelőjüket a Szőlődombon érte aknatalálat. Az Ő testét rejti a sírhalom.

A kialakult **tűzpárbajban** egyéként a községet is több aknatalálat érte. *(Megsérült az iskola, a templom illetve 13 lakóház).* A nehézüzérségi tűzpárbajnak a németek vetettek véget azzal, hogy mindhárom orosz löveget személyzettel együtt kilőtték. Ezzel egyidőben 17 német és 7 magyar katonából álló egység foglalta el a *Kiserdőt illetve a homokbánya feletti magaslatot.* A kialakult **közelharcban** a szuronyokkal és géppisztollyal felszerelt szovjet (orosz gyalogosok) majdhogynem tehetetlennek bizonyultak a géppuskás német-magyar egységgel szemben. A szovjetek azonban az elszenvedett súlyos veszteségeik ellenére is folytatni tudták előrenyomulásukat Meszes irányába.

Az Ubocsi (magyarul oldalpart – lásd. szlovák hatás!) „harctérről” szekerekkel szállították el a (szovjet) holttesteket és egy részüket feltehetően a szendrői Fő téren lévő közös sírba temették.

Bereg u. 3. szám alatti lakóház

A népi építészet legépebben maradt épülete: kovácsolt vasrács az ablakon, szabadkéményes konyha, megmaradt belső berendezés stb.

(Eladásra meghirdetve! Megmentésre vár!
(Akár a leendő Falumúzeumnak (vagy Tájháznak) is otthont adhatna!)

A Gersli part:

Az **1870-es évek közepétől** egy **kb. 10 családból** álló (közel félszáz) **németajkú lakos** települ be a községbe. Másfél évtizedig tartózkodnak itt. A **többnyire csehországi (Oschitz-i)** telepesek **Haschek Károly Friedrich bécsi születésű mérnökkel** érkeznek, aki a kastély és a hozzá tartozó területek új birtokosa. A telepesek a Királykút felé vezető út fordulójában, a **Pesta völgy nyugati oldalán** lévő épület(ek)ben találnak otthonra. Az épület ma már nincs meg, ám a „kolónia” létezését nevében még mindig őrzi a hely. A legnépesebb család vezetéknévéből, a **Gröeschel**-ből egy kis félrehallással lett ez a határrész a Gersli part.

*

Fő u. 35. sz. alatti lakóház:
Jellegzetes elől- és oldaltornáccal.

Tátralátó-hegy (vagy Tatrak):

Az abodi út Diós alatti fordulójánál lévő dombhát. Jó időben egy egészen fantasztikus panoráma nyílik a Tátrára!

Községi temető, zsidótemető:

A temetőben vízzel, villannyal, hűtővel ellátott kis ravatalozó található. A temetőkert tisztítását és rendbehozatalát az Egyesület kezdeményezésére és a tagok segítségével 2000-ben illetve 2001-ben végezték el a község lakói.

A zsidó temető a II. világháborútól kezdve nagyon elhanyagolt állapotban volt. 2001-ben sikerült a bokros, fával benőtt területet kitisztítani. Az Egyesület a temető további rendbetételét, a kidőlt sírkövek újraállítását tervezi illetve egy kopjafa állításával kívánja megjelölni a temető helyét.

A volt szénbánya (a Felső réten):

A **Felső galvácsi réten**, a meszesi **Ördögréttől délre 1920-ben Schwarz és Blumberger** bányavállalkozók bukkantak rá a fejtésre érdemes **lignitlepre**. A **Galvácsi Kőszénbánya Vállalat 1921 – 24 között működött**. A *lignitet „tárával” bányászták*, amelyet az ördögrét déli oldalán kb. 160 méter tengerszint feletti magasságban nyitottak és nyugat-délnyugat felé irányult. A táró hossza 250 méter volt. A belőle kihajtott harántvágatok az elülső és a középső részekén átlag 75 méter, a hátsó részen pedig átlag 50 méter szélesek voltak. A telep a fővonal mentén helyenként a méter vastagságot is elérte. A kibányászott lignit 20 %-a darabos volt, a többi része akna illetve porszénnek volt mondható. Begyulladásra nem volt hajlamos, zárt helyiségben sokáig lehetett tárolni. **Fűtőértéke 2664 kalória** volt. A bányából, működése alatt,

becslések szerint **9. 856 tonna** szenet bányásztak ki. A táró a szalonnai vasútállomástól légvonalban 6, 3 kilométer távolságra volt. A szén szállítását két részletben oldották meg: a **meszesi országútig (A Templom-hegy aljáig) kb. másfél (1, 5) kilométer hosszúságban kisnyomtávú iparvasutat építettek ki**, majd innen tengelyen történt a továbbszállítás a szalonnai vasútállomásig.

Törpevízmű

illetve az ívóvízhálózat **1991**-ben került kiépítésre a **Téglaszíni forrásra** telepítve.

A volt tsz telep:

Ma egy vállalkozó bérli. Pulykanevelőt üzemeltet benne.

Hidak:

A községet átszelő Verbéna patakon négy kőhidat találunk:

- a Szabó partnál a Bereg út és a Homokbánya bekötő útja (a régi meszesi út) összetalálkozásánál,
- a falu központjában a templom mellett, a Fő utat és a Bereg utat összekötő (közvetlenül az új Faluház előtt),
- a Fő út Bereg úti kiágazásánál.
- valamint a Törley Turisztikai Központhoz vezető úton.

*

A templom melletti híd felújítását 1993-ban végezte el az önkormányzat. A régi helyett egy teljesen új – elődjénél szélesebb, teherbíróbb – hidat építettek,

Rendezvények:

Íjászverseny:

Országos Pünkösdi Íjászverseny

Felvilágosítás: **Hudák Józsefné, Szendrő.** Tel: 06/48/460-411.
Vagy 06/30/257-3575. **Bari András, Szendrő.** Tel: 06/48/560-504

*

1995-től immár hagyományosan Galvács (**A Törley Turisztikai Központ**) ad otthont a pünkösdi országos íjásznapiaknak. A **Szendrői Városi Sportegyesület Hunor Íjász Szakosztálya szervezésében** megrendezett (3 napos) íjásztalálkozó mára már nemzetközivé nőtte ki magát.

A verseny „hagyományos számait” (pulykavadászat, vadászkorong-lövészet, 3D GP íjászverseny stb.) különféle programok,

kísérő rendezvények

színesítik: éjszakai lövészet, lovas íjászverseny, pünkösdi királyválasztás, bemutatók, ügyességi játékok, kulturális programok, kézművesek kiállítása illetve kirakodó vására. És természetesen nem csak lovaglásra, de az íjászat kipróbálására is van lehetőség.

Falunapok:

(általában a pünkösdi íjásznapi idején)

**Az I. Galvácsi Falunap.
2000. Pünkösdi.**

*A képen a Jósavfői Népdalkör.
Vezetőjük: **Rákiné Czidor Katalin.** (Meszes polgármestere)*

Búcsú

(Augusztus 20.)

A templom védőszentjének (Szent István király) ünnepe. Katolikus egyházi ünnep. Ilyenkor minden család hazavárja a távollevőket. Régebben szokás volt a nagyobb vendégvárás és az ünnepi misére mindenkinek „el kellett menni”.

Az istentiszteletet most is több pap celebrálja. A mise után a rokonok, ismerősök összejönnek a közös ebédre vagy délután felkeresik egymást, ahol a borozgatásé, a beszélgetésé a szerep.

A falu központjában sátoros kirakodóvásár van, ahol mindenki megveheti a „búcsúfiá”-t.

Az Idősek és Betegek napja:

2000-ben került először megrendezésre az Egyesület szervezésében.

2001-2002-ben már az Önkormányzattal közösen.

Pálinkás Antal:

Az Idősek napja Galvácson. (2001. október 13.)

Idős galvácsiak indultak el a templomba az október 13-i, kora őszi napon, hogy a Szentmise után ismét részt vehessenek az idősek napjára rendezett ünnepségen. A Szentmisét papjaink, Szarvas Péter esperes úr és Juhász Géza parókus úr végezték. A szertartás szavai híven tükrözték a hála szavait, hogy mi idősek megérhettük, éveink múlásával, ezt a szép „öreg” kort.

A mise végeztével papjaink kíséretében a Faluházba vonultunk. Ott Gazdik László, A GÖKE („Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület) Elnökének üdvözlő szavai fogadták a megjelenteket. Elmondta, mennyire fontos az időskorúakról

való gondoskodás hangsúlyozva, hogy ez lelki és anyagi áldozatok nélkül elképzelhetetlen.

Németh Józsefné polgármester asszony egymás megértésére fordította a figyelmet és arra, hogy a jósnak tovább kell élnie az emberekben.

Takács István (GÖKE Ügyvezető Elnök) az emberhez méltó öregkor megélésével kapcsolatos gondolatait osztotta meg a hallgatósággal mindezt összefüggésbe hozva – október lévén – az 1956-os történelmi eseményekkel.

Jómagam – községünk egyik idős tagjaként – egy régi szerelmes verssel köszöntöttem a jelenlévőket. Versem mondanivalója: „az Istentudaton alapuló szerelmi vallomás” volt.

Közben felzendültek Esperes úr gitárjának hangjai. A szöveg és a dallam harmóniája méltó helyre sorolta az időskorúak életének jelentőségét és üdvözölte azt. Ez idő alatt a fiatalok is végig szorgoskodtak: rövid, bánatot űző itallal feledtették az elmúlt évek nehézségeit, küzdelmeit, majd a gulyásleves étvágygerjesztő illata serkentette evésre az ünnepeltek. E mellett gondoskodtak arról is, hogy puha süteménnyel kedveskedjenek az évek viharában „elkopott” fogakkal bajlódó időseknek.

A baráti beszélgetésekhez az Egyesület egyik tagja biztosította a „szőlő-hegy leve”-ként ismert nedűt, melynek kortyonként való fogyasztása még inkább elmélyítette a társalgást és egymás megértését.

Meghatott, hálás szívvel távoztunk a galvácsi idősek napjáról, bízva a jövő évi viszontlátás reményében.”

Szállás:

A Törley Turisztikai Központ (Törley kastély):Galvács, Tanács u. 1.

Rövid történelmi ismertető:

Ilyen volt

Beépített **területe 340 négyzetméter**. Alapzata kő, falai: kő és téglá. Külső helyiségei: egy kb. **4x7 m-es terasz** kőkerítéssel és kétoldali feljáróval, a kastély mögött a fenyőfákkal szegélyezett díszcserjék között egy kb. **4x12 m-es fürdőmedence**, a park felőli oldalon egy **virág ház** (üvegház), az ispánlakás felé eső részén pedig egy betonozott **pince**.

Belső terei: *a hat szobát, egy előszobát, egy fürdőszobát, a 2 különálló angol WC-t, a konyhát és az éléskamrát négy folyosó – ebből egy nagy és egy kisebb – zárja le.* Mindezekhez tartozott még egy kb. **4 holdnyi park**.

A II. világháborút követő államosításkor még további épületrészeket vettek nyilvántartásba: *ispánlakást, intéző lakást valamint gazdasági épületek közül rakodókat, csűrőket, pincét, magtárat (futurát), több kocsifészt, ló-és ökoristállót, juhhodályokat.* **Hat cselédházat**, amelyek egyenként kb. 4 család részére biztosítottak szálláshelyet. (Régebben idetartozott még az urasági kocsma épülete is).

A majorsági birtok, mint tudjuk **1690. március 21-én** került a **gróf Csáky család** tulajdonába. **1865-66-ban** vásárolja meg a *szendrői Glatter Henrik*. Ő építteti meg a kastélyt az 1865-70-es évek közepén. Az **1870-es** évek végén azonban már a *bécsi* származású **Haschek Károly Friedrich** mérnök az új birtokos. **Kohn Gábor** és *felesége, Brenner Valéria* **1891-ben** az Országos Földhitelintézettől vásárolja meg 90.000 ezer forintért. A család időközben *Kun-ra magyarosítja a nevét*.

1925-ben a birtokot a **Magyar Földhitelintézetek Országos Szövetsége** bekebelezi. **Rácz József** és *neje Löwey Zsuzsanna* egy ingatlan csereszerződés útján jut a kastély birtokába. Ám a család hamar csődbe jut. Az **1933-ban** megtartott árverésen a birtok újra a **Magyar Földhitelintézeté** lesz.

Dr. Törley Tibor, a *budafoki pezsgő gyáros* **1936-ban** vásárolja meg a kastélyt illetve a hozzátartozó közel 1200 holdas birtokot.

A II. világháborút követő földosztás során a Törley birtok is felosztásra kerül. Mivel a harcok során az egyházi iskolát aknátalálat éri, a **község iskola céljára használja a kastélyt**. Az *1950-60-as években az iskolán, a tanítói lakáson, a községházán kívül itt találjuk még a tsz. irodát, a könyvtárat, a párt és a társadalmi szervezetek irodáit is.* Miután a **község 1966-ban elveszíti önállóságát** és az **iskolakörzetesítés 1970-ben** a galvácsi iskolát is eléri, a kastély sokáig üresen áll. **1984-ben Kósa József állatidomár** (állatai több magyar filmben is szerepeltek) bérbe veszi, ám a következő évben - a kastély tulajdonjogának tisztázatlanságai miatt - szerencsétlen módon távozni kényszerül.

*

1995-től, immár hagyományosan, a **pünkösdi országos íjászversenyeknek** ad otthont a kastély és környéke.

2000-ben megvásárolja a Csúcstechnika '80 Kft.

Ilyen lesz!

Bemutatja a tulajdonos:

Fehér Tibor

A Csúcstechnika '80. Építőipari Szolgáltató Kft. Ügyvezető Igazgatója

Iroda: 3561 Felsőzsolca, Bartók Béla u. 30. Levélcím: 3561 Felsőzsolca, Pf. 12.

Tel: 46/501-790, Fax: 46/501-791.

E-mail: csucstechnika@axelero.hu

A Központ gondnoka:

Németh István, 3752 Galvács, Tanács u. 8. Tel: 06/48/461-138

A 19 ezer négyzetméteres parkban lévő 410 négyzetméter alapterületű kastély az 1860-70-es években épült, majd a múlt század elején megvásárolta **Törley Tibor, a híres pezsgő gyáros,** a kis - ma száz lakosú - település szélén, festői környezetben lévő épületet. Az államosítás előtt tulajdonosai a kastélyt pihenésre, vadászatok rendezésére használták. Az épület műszaki állapota, alaprajzi adottságai alkalmasak a korszerűsítésre és azon átalakításokra, amelyek a fejlesztési céljaink megvalósításához szükségesek. A kastély parkja és környezete szintén alkalmas e fejlesztési célok megvalósítására. A kastélyban illetve környezetében évek óta működő íjásznapok, vadászati rendezvények és a környezet adta további lehetőségek biztosítékai annak, hogy a Törley Turisztikai Központ kellő mértékben ki lesz használva.

A fejlesztés eredményeként először létrejön az **52 férőhelyes, minőségi, II. kategóriás szálláshely.** A földszinten elsősorban a vendégek ellátásának funkciói teljesülnek, de itt nyer elhelyezést – *az épület jobb szárnyán – három háromágyas szoba is.* A főbejáraton, az előtéren keresztül a vendégek a **recepcióhoz** illetve a társalgóba érkeznek. Innen közelíthető meg lépcsősoron a felső szint. A **társalgóból** nyílik az ajtó az **étterembe,** de az a hátsó bejáraton is megközelíthető. A földszint bal szárnyán a **konyha** és az ahhoz tartozó helyiségek találhatók. A teljes értékű **tetőtérben a közlekedőből 13 db három**

illetve négyágyas szoba nyílik. *Mindegyik szoba vizes-blokkal ellátott, a földszintiek fürdőkáddal, az emeletiek zuhanyzóval lesznek felszerelve. Az étterem 36 ülőhellyel, 100 adagos konyhával áll majd a vendégek rendelkezésére. A konyha kapacitása a szálló vendégek mellett rendezvények és a falu lakosságának szociális étkeztetésére is alkalmas lesz.*

A **park, az 5X30 m-es boros pince, az úszómedence** további szolgáltatásokra nyújt lehetőséget, szolgálva a vendégek kényelmét, fokozva a szálláshely vonzerejét.

Az előbbi szolgáltatásokon túl a vállalkozás **célja a térség turisztikai vonzerejének növelése turisztikai attrakciók szervezésével, lebonyolításával.**

A szálló potenciális vendégei lehetnek a környékre évek óta rendszeresen visszatérő hazai és külföldi vadászok, az évente megrendezésre kerülő Íjásznapiak résztvevői, a Csúcstechnika '80 Kft üzleti partnerei, a térség önkormányzati és civil rendezvényeinek résztvevői.

Célunk, hogy az eredményes működés mellett hosszú távú megélhetést biztosítsunk a falu munkaképes lakóinak.

További szállások:

Németh József

Kiadó lakás: Galvács, Tanács u. 11.

(10 ágy, 3 sátorhely) Jól felszerelt vendégház, udvarral, pihenőkerttel, gyümölcsösrel. Lovaglási lehetőség

Érdeklődni:

3752 Galvács, Tanács u. 8.

Tel: 06/48/461-138

Hatvani Viktor,

(Felújított parasztház)

Kiadó lakás: Galvács, Fő u.24.

Érdeklődni:

3651 Felsőzsolca, Bartók u. 68.

Tel: 06/46/383-477

Civil szerveződés:

„Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület

„Heritage of Galvács” Cultural Society

/kiemelten közhasznú/

Székhelye: 3752 Galvács. Faluház. Bereg u. 10. Tel: 06/48/461-136

Adószáma: 18431513 - 1 - 05

Számlaszám:

Szendrő és Vidéke Takarékszövetkezet:

55600112 - 10004012

E-mail: galvacs.goke@mail.datanet.hu

*Az Egyesület újságja a: **Zsongó***

(Kiadja: a „Galvács Öröksége” kiemelten közhasznú - Kulturális Egyesület

Szerkesztő: Józsa István. 3700 Kazincbarcika, Tavasz u. 17. II/1.

Tel: 06/48/320-876.

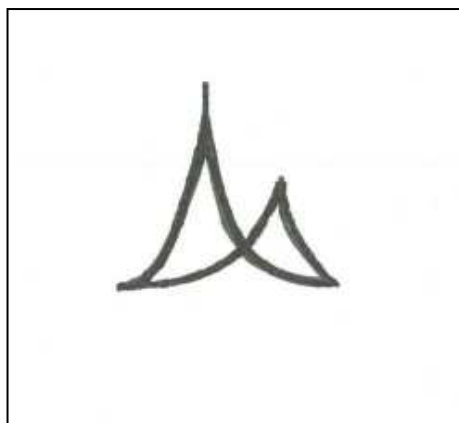
Tagsági díj:

magánszemélyeknek évi: 1. 500.- Ft.

jogi személyeknek évi: 10. 000.- Ft.

A tagsági viszony írásbeli belépési nyilatkozattal jön létre.

Az Egyesület jelképe:

Az Egyesület 1999. május 1- én, 17 fő közös akaratából született.

Az Egyesület a Galvács községben élő, innen elszármazott illetve nem galvácsi magánszemélyek és jogi személyek társulata, akik elfogadják az Egyesület célkitűzéseit, hajlandók ezen célkitűzéseknek az elérését előmozdítani és Egyesület munkájában részt venni. Tevékenységükkel elősegítik, hogy az

Egyesület tagjain kívül mások is részesüljenek annak közhasznú szolgáltatásaiból.

Alapító tagok:

1./Tóth István, Galvács	2./Pálinkás Antal, Galvács
3./Barna István, Galvács	4./Pálinkás István, Szendrő
5./Józsa István, Kazincbarcika	6./Gregó Lajos, Kazincbarcika
7./Gazdik András, Galvács	8./Kacsinkó Pál ifj., Galvács
9./Balla Ferenc, Galvács	10./Szemán Tibor, Szendrő
11./Szemán Béla, Szendrő	12./Beresnyák Anna, Edelény
13./Erki Lászlóné, Edelény	14./Záborszki Istvánné, Miskolc
15./Matiszné Pálinkás Ildikó, Edelény	16./Gazdik László, Szendrő
17./Hornyák Gyula, Miskolc	

Mint **kiemelkedően közhasznú szervezet**, tevékenysége során olyan közfeladatot lát el, amelyről törvény vagy törvényi felhatalmazás alapján más jogszabály rendelkezése szerint valamely állami szervnek vagy helyi önkormányzatnak kell gondoskodnia. Az Egyesület közfeladatait *a kulturális javak védelméről és a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről* szóló 1997. CXL. Törvény, *az Önkormányzatokról* szóló 1990. LXV. Törvényben meghatározott és az Egyesület Alapszabályának 8. §-ban rögzített tevékenységével látja el.

Az Egyesület célja:

- 1./ Galvács község környezeti, szellemi, művészeti javainak, hagyományainak, értékeinek (kulturális örökségének), megóvása, gondozása és gazdagítása, valamint a hozzáférhetőségének a megteremtése.
- 2./ A közösség erősítésén keresztül a község szellemi és tényleges kulturális központjának (Faluház) a megteremtése úgy, hogy az Egyesület tagjain kívül mások is részesüljenek az Egyesület szolgáltatásaiból.
- 3./ A község mindenirányú fejlődésének előmozdítása illetve a fejlődésére tett erőfeszítések támogatása.

Az Egyesület közhasznú tevékenységei:

- 1./ Kulturális tevékenység
- 2./ Kulturális örökség megóvása
- 3./ Nevelés, oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés
- 4./ Tudományos tevékenység, kutatás
- 5./ Környezetvédelem, természetvédelem, állatvédelem
- 6./ Hátrányos helyzetű csoportok társadalmi esélyegyenlőségének elősegítése.

Jelenlegi tisztségviselők:

Elnök:

Gazdik László, 3752 Szendrő, Bebek u. 28. Tel: 06/48/460-584

Ügyvezető Elnök:

Takács István, 3752 Galvács, Bereg u. Tel: 06/48/461-152

Elnökségi tagok:

Józsa István

Pálinkás István

Ráki Ernő

Az Ellenőrző Bizottság Elnöke:

Gregó Lajos,

Bizottsági tagok:

Beresnyák Anna

Tóth István

Tiszteletbeli Elnök:

Hornyák Gyula

*

Az Egyesület eddigi tevékenysége:

A taglétszám alakulása:	1999	19 fő.
	2000	30 fő.
	2001	33 fő.
A pártoló tagok száma:		8 fő.

A bevételek eleinte csak az 1.000.- Ft-os - szerény mértékű - tagdíjakból képződtek. Az elmúlt évek során azonban egyre több támogatót tudhatott maga mögött az Egyesület. Pályázatokon pedig egyre sikeresebben vett illetve vesz részt.

1999-ben a község búcsúnapjára (augusztus 20) már **kulturális rendezvénnel** illetve ünnepélyes **kenyérszentelővel** készülnek. Még ugyanebben az évben **megalapítják és kiadják** az egyesületi és községi újságot: **a Zsongót.**

A Miskolci Egyetem könyvadományából pedig **megalapítják a községi és egyesületi könyvtárat.**

A **2000**-es évben tovább bővül a támogatók száma és egyre többen lesznek az önkéntes segítők is. Hagyományteremtő szándékkal ekkor kerül megrendezésre az első **Galvácsi Falunapok.** Ezt követi a **Millenniumi verses-zenés emlékműsor** valamint ősszel a szintén első **Idősek és betegek napja.**

Még ez évben megtörténik a temetőkert **rendbetétele is..** (A közösségi munka eszmei értéke kb. 133.000.-Ft.)

Együttműködési megállapodások születnek a környező önkormányzatokkal és civil szervezetekkel, működő kapcsolatokat alakítanak ki a megye több kulturális társaságával, regionális szervezetével.

Pénzügyi helyzet:

- 1999-ről megmaradt nyitó egyenleg: 8.908.-Ft.

Ezzel együtt az éves bevételek összege: 238.908.-Ft.

2000. év záró egyenlege: 4.292.-Ft.

Bevételek:

- Az I. Galvácsi Pünkösdi Falunapi rendezvényekre a BAZ Megyei Önkormányzat Mecénás Alapjából pályázaton nyert támogatás összege: 30.000.-FT

- Az Autó Tester Kft. Támogatása az Ijász napokra 100.000.-Ft, ebből utólagos elszámolással, megállapodás alapján- átadva a szervezőknek 90.000.-Ft.

- A Galvácsi Önkormányzat támogatása: 30.000.-Ft.

- A befizetett tagdíjak összege: 30.000.-Ft.

- Magánszemélyek adománya cél szerinti felhasználásra:

- pénzben: 40.000.-Ft

- természetben (pl. főzéshez nyersanyagok, rendezvényekre ital és szállítási költségek felajánlása, átvállalása) 60.000.-Ft.

Kiadások:

- Működési költségek (posta, bank, nyomtatványok): 28.200.-Ft.

- Falunapok: 45.462.-Ft.

- Millenniumi emlékműsor, utcabál: 12.000.-Ft.

- Könyvvásárlás: 1.500.-Ft.

- Temetőkert tisztítás (két nap): 27.504.-Ft.

- Idősek és Betegek Napja:29.950.-Ft.

2001-elején már öt sikeres pályázat biztosítja a hagyományteremtő rendezvények színvonalas lebonyolítását.

A Millennium tiszteletére elkészül az a **Szent István dombormű**, amelyet - ünnepélyes keretek között – az államalapító nevét viselő templomban helyeznek el.

Az őszi **Idősek napja** már a **helyi önkormányzattal közösen kerül megrendezésre.**

A **MAZSIHISZ**-szel kötött **együttműködési szerződésnek** megfelelően **rendbehozzák az elhanyagolt izraelita (zsidó) temetőt.**

Az év végi pályázatot (**Széchenyi terv**-civil szervezetek számára) pedig siker koronázza: **számítógépet nyernek**. A gépek beszerzését az egyesület támogatói (a pénzösszeg megérkezéséig) kölcsönrel segítik.

Pénzügyi helyzet:

2001. év bevétele: 645.788.-Ft

2001. év záró egyenlege: 47.974.-Ft.

Bevételek:

- Pályázaton a Mecénás Alapból nyert támogatás:
 - kulturális rendezvényekre: 60.000.-Ft.
 - kiadványok megjelentetésére: 30.000.-Ft.
- Önkormányzati támogatás: 30.000.-Ft.
- MAZSIHIZ támogatás: 65.500.-Ft.
- Adományok (5 fő): 81.000.-Ft.
- Tagdíjak: 33.000.-Ft.
- Pártoló tagok által befizetett összeg: 12.000.-Ft
- Kölcsön a pályázaton nyert számítógép megvásárlásához: 330.000.-Ft.
- Banki kamat: 4.288.-Ft.

Kiadások:

- Működési költségek (posta-, számlavezetési díj, stb.) 40.157.-Ft.
- Közjegyzői díj: 3.000.-Ft.
- Kulturális rendezvények, egyéb események, közösségi munkák: 134.782.-Ft.
- Millenniumi Emléklap: 36.875.-Ft.
- Millenniumi dombormű (értéke 100.000.-Ft) Fizetve: 50.000.-Ft.
- Számítógép vásárlás: 330.000.-Ft.
- Összes kiadás: 597.814.-Ft.

2002. január 4-én újabb **adomány** érkezik a **Miskolci Egyetemtől** az Egyesület és az Önkormányzat (a község) részére: **5 db 486-os számítógép**, amelyet a Faluházban helyeznek el.

2002. január 14-én aláírásra kerül az Egyesület és az Önkormányzat közötti együttműködésről szóló megállapodás.

Immár hagyományosan újra megrendezésre került a Pütkösdi Falunapok. Ízelítő a programból: szentmise után a Felsőzsolcai Férfikórus műsora. Vendéglátás a Faluház előtt. Labdarúgó mérkőzés. A gyermekek részére üveggyöngy-fűzés, üvegfestés, rajzolás-festés.

Az est fénypontja a sajkókazai Faluvédő Színjátszó Társulat (AKKORD Művészeti Társulat) „István, a király – Sámán” című előadása volt. Ezt követte a hajnalig tartó utcabál. A talpalávalót a szendrői Z.U.M. trió biztosította.

November 30-án , az Idősek és Betegek napjával egyidőben került felavatásra a Galvácsiak Emlékoszlopa, amelyet a község fennállásának (első írásos említésének) 670. évfordulójára emelt az Egyesület.

Ebben az évben pedig már az adók 1%-ból is részesülhetett az Egyesület. Az APEH által kiutalt összeg: 48.520.-Ft volt.

Pénzügyi helyzet:

- Nyitó egyenleg (bankban): 52.722.-Ft
pénztárban: 4.672.-Ft

Bevétel:

Tagdíj: 37.500- Ft

Pályázat: 333.000.- Ft

Pártolói tagdíj: 8.500.- Ft

MAZSIHIZ támogatás: 18.000.- Ft

Mecénás pályázaton nyert: 75.000.- Ft

Galvácsi önkormányzattól kapott: 30.000.- Ft

SZJA 1% (APEH-től átutalva): 48.520.- Ft

Adomány: 100.000.- Ft

Bankkamat: 2.979.-Ft

Összes bevétel: 653.499.-Ft

Kiadás:

Tagi kölcsön visszafizetése: 330.000.- Ft

Emlékoszlop: 120.000.-Ft

Szent István táblakép: 50.000.- Ft

Pályázati díj: 4.000.- Ft

Rendezvényekre: 131.655.- Ft

Postaköltség, nyomtatványok, festékkazetta: 45.148. Ft

Bankköltség: 12.755.-Ft

Összes kiadás: 693.558- Ft

Zárás: Bankban: 16.966.- Ft

Pénztárban: 396

*

Az Egyesület vezetői munkájukért anyagi ellenszolgáltatást nem kaptak és nem kérnek. Teszik mindazt önkéntesen, az alapszabályban megfogalmazottak szerint, az Egyesület tevékenységének és jelszavának megfelelően.

Galvácsi jellegzetességek:

Makkoltatás:

Az elmúlt századokban kiváló makkoltató erdőként tartották nyilván a galvácsi erdőket. A makkoltatás ugyanis egészen a 20. század első feléig kizárólagos formája volt a **disznók hizlalásának**. A disznók, amelyre a kanászok vigyáztak, egész évben kijártak az erdőre, legelőre, a marhák után a szántóföldekre. Az év nagy részében esetenként hazahajtották őket. Viszont szeptember közepétől december végéig kint „hálatták” a nyájat a legelőn.

A galvácsi tölgyesek nemcsak a helyieknek, de a környékbelieknek is - századokon át - kiváló makkoltatási lehetőséget biztosítottak.

*

A község erdei, mezői azonban más lehetőségekkel is szolgáltak illetve szolgálnak ma is:

Gombaszedés:

Maraszt erdőn, Pesta- völgyön, Bacsó-völgyön: úri gomba, galambgomba, tinóru (vargánya), fenyő tinóru, mezei szegfűgomba, sampion stb.

Évszázadokon át jelen volt és ma is jelen van a község életében egy, a gombával kapcsolatos tevékenység, ez pedig: a **gombaszárítás (aszalás)**.

A szárított gombából készült ételek főleg a téli időszakban voltak igen kedveltek. A szárított (aszalt) gombából készült leves még ma is kiváló és kedvelt karácsonyi (böjti) étel.

Erdei gyümölcsök:

Kökény, szeder - a Boroszló oldalban, szamóca - a Maraszt erdőn.
Som (kitűnő pálinka főzhető belőle!) – a Nagy Somos-hegyi erdőben.
Csipkebogyó (ami gyógynövény is!) – a Meszes felé eső legelőn, de szinte a határ minden részén. Mogyoró–a Nagy- Somos-hegyi erdőben.
Vadalma, vadvadkörte - a határ több részén.

Gyógynövények:

Galvács ligetes erdei, legelői és rétjei igen gazdagok gyógynövényekben. Pl. bodzavirág, csalánlevél, csipkebogyó, kakukkfű, kamillavirág, pásztortáska, szederlevél, bojtorján, gyermekláncfű, vadgesztenye, cickafark virág, ezerjófű, mezei zsurló, orbáncfű – és virág stb., hogy csak a legfontosabbakat említsük.

Továbbá a madársóska, amiből kitűnő sóska-mártás készíthető. Mellesleg jó időtöltés a sóska-szedés. (A Felső galvácsi réten, a Rakaca patak mentén).

Vadászat:

Galvács erdeinek kiváló vadállománya (szarvas, vaddisznó, nyúl, fácán stb.) volt és van ma is a helyi vadásztársaság vadászainak nagy öröme.

Szőlőtermesztés, borászat:

A 18. század végétől mindig is jelen volt a község életében a szőlőtermesztés és a borászat. A **Szőlő hegyre** (volt *Kopasz-hegy*) telepítették a gazdák a szőlőjüket. Az *urasági szőlő* viszont a kastély mögötti **Marászt (Dolina) dombon** volt található. Ehhez nagyobb területű gyümölcsös is tartozott.

A főleg „direkt termő” szőlőfajták hosszú időn keresztül fenntartották a galvácsi gazdák szőlőművelési, borászati kultúráját. Egyesek még mai is művelik a szőlőjüket, az idősebbek közül azonban már sokan abbahagyták a tőkék gondozását.

Horgászat - halászat:

Természetesen elsőként a Rakaca - tározót említhetjük. De a Felső galvácsi réteken kígyózó Rakaca patak is izgalmas halászásra adhat lehetőséget. Vízében a rákok, kagylók mellett ott található a csuka, a balin, a sügér, sőt a vízisikló is. A kígyószögi erdőnél pedig (amiről a nevét is kapta) kígyóval is találkozhatunk.

Méhészkedés:

A méhészkedés ma is jelen van a község életében. Igaz ugyan, hogy ma már a környező települések méhészei hozzák ide a „családokat”, de egy-két évtizede még helyiek is foglalkoztak a mézkészítéssel.

A közeli Szendrőben Méhész Klub működik. Tagjai szívesen adnak tanácsot és segítséget az érdeklődőknek, a kezdő méhészkedőknek.

Állatállomány:

Egyes háztartásokban ma is nevelnek szarvasmarhákat, disznókat, juhokat. A friss, pasztörizálatlan tehéntej igazi különlegesség, ahogy a házi készítésű túró, juhsajt vagy juhtúró is.

Lekvár főzés:

Régebben rézüstben főzték a nagyon ízletes, tájjellegű **galvácsi szilvalekvárt**. **(egy-két háznál még ma is rézüstöt használnak)**

A főleg „Bercenceiből”, „Siváklóból” illetve „Veres” szilvából főtt lekvár nemcsak finomsága miatt közkedvelt, hanem azért is, mert évekig eltartható.

*Különlegesség még a **birsalma**, amiből szintén kitűnő és ízletes **lekvár** készíthető, **kompótként** pedig ugyanúgy igazi csemege, mint a ritkaságszámba menő **birsalmasajtként**.*

Pálinkafőzés:

(sokan csak tisztán, szilvából főz(et)nek. Ennek igen egyszerű oka van: a többi gyümölcshez képest ennek mennyisége a legnagyobb. Természetesen a vegyes sem ritka. Különösen gyengébb termés esetén szokták keverni almával, körtével illetve barackkal). Minthogy a galvácsiak igen vendégszeretők, így mindig jut egy-két pohárkával az idetévedő, idelátogató vendégnek is a „jóféle szilvóriumból”.

*Az ínycsemegeknek pedig igazi finomság a **galvácsi (szilva) pálinka**.*

Érdekességek (életképek) a „hajdanvolt” népi életből, szokásokból:

Kendertermesztés. Szövés, fonás, hímzés:

A kendert nemcsak Galvácson, de a környékbeli falvak szinte mindegyikében termesztették egészen az 1960-as évek végéig.

A ma élő és használatos földrajzi név is (kenderföld) híven megőrizte ennek „emlékét”.

A falvakban tulajdonképpen a kenderből készültek a családok ruházatai, a házi felszerelések (törülköző, abrosz), a gazdálkodás szükségletei (zsák, ponyva stb.). A kendert először nyútták, majd kévébe kötötték. A falu pocsolyáiban, vizes, tavas részein (a Rakaca-patakban, a Felső Galvácsi réteken lévő tavacskákban illetve a Tapolca részen) áztatták 2-3 hétig, hogy a fás része megpuhuljon. Majd hazaszállítva az udvaron széjjelrakva szárították. Ezután következett a tilolás majd a gerebenezés. Végül az összezúzott rostok széjjelválogatása történt meg. A vékonyabb, hosszúszerű rostokból erős, vékony fonal készült, amelyekből a finom textíliákat szőtték. A visszamaradt durva, rövid szálú „kócból” csepűt csináltak, melyet a durvább szövetek előállítására használtak. Zsákok, ponyvák készültek belőle.

A szövés és a fonás a lányok-asszonyok téli elfoglaltsága volt. Az egész tél tulajdonképpen a vászon elkészítésével telt el. A legények és a leányok a téli estéken a fonóba jártak. A fonóház a munka mellett a szórakozás, a fiatalok egyik legfőbb ismerkedési helyszíne volt. Sok későbbi házasság a fonóban, közös munkával, játékkal indult. Divatos játék volt pl. a zálogosdi, az orsó kiváltás, stb. Ünnepeken, vasárnapokon pedig szokás volt a közös vacsora készítése.

A farsanggal azonban a fonóháznak is vége szakadt. A tavaszi munkák elkezdéséig ugyanis be kellett fejezni a szövést. Húsvétra már nem maradhatott a „szátyva” a szobában.

A fonál a gerebenezett kenderből készült. Guzsalyra sodorták a vastagabb illetve vékonyabb fonalakat. Ezeket aztán csőrölték, majd a vetélés művelete következett: a fonalakat szálanként a nyüstön átvezetve fel kellett vinni a szátyfára. Ezután jött a szövés. A nyers szövetet először szapulták – vagyis lúgozták – majd a napon fehérítették.

*

*

A galvácsi lányok-asszonyok művészi színvonalon úzték a szövés-fonás-hímzés mesterségét. A ládák mélyén – szinte valamennyi galvácsi háznál – ott lapulnak még ezeknek a „remekműveknek” a darabjai: a gyönyörű abroszok, a lepedők, a komakendők, a vőfélykendők, a halottas abroszok, az ünnepi abroszok, a gyúró-surcok, és nem utolsósorban a rongyszőnyegek.

*

Kalász László: Vásznonhoz

szövik a szót
gyűröttszájú nagyanyók
hosszú vásznat álmodók

színes pamutot húzgálnak
csíknak csőpűszálak közé
s szivárványszín táncot járnak
álmaik meg ujjaiuk

hajukat is beleszőjék:
az ezüstszállú időt
bajukat is beleszőjék:
lélegzethíjas tüdőt

erő csússzon karjaikba:
sűrű vászon hadd legyen
emlék szökjön ujjaiukba:
szép mintájuk hadd legyen

jaj micsoda álmod láttam
vásznukat míg megcsodáltam:
életük is rajta volt
haláluk is rajta volt

Bracki:

Az elmúlt századokban, de még az 1950-60-as években is a fiatalok brackiba jártak illetve brackizni mentek. Mindez nem volt más, mint a főleg lányos házaknál csoportokba verődő lányok és fiúk vidám összejövedele. Barátkozás. A fiatalok társasági életének színtere. Egyszóval jó hangulatú együttlét, amelyeken olykor-olykor a tangóharmonika is előkerült.

*Lásd a máig élő szlovák (tót) hatást. A **bratsky** szó jelentése magyarul: testvéri, baráti, testvéries!*

*

Népi építészet:

A Csereháti dombvidéken általában a szalagtelkes, csűrös aprófalvak a jellemzőek. Az itteni lakóházak pedig - a galvácsiakra is igaz - a háromsejtes beosztást követték.

Az **első ház** a „tiszta szoba”, az anyagi felhalmozás, a reprezentáció kelléktára volt. Családi-vallási ünnepek színhelye, a vendégek, betegek, esetleg a gyerekek szálláshelye.

A **pítvar** a konyha funkcióját - a nyári konyhák megjelenésével - a téli hónapokban viselte. (A galvácsi épületek egyikében még mai is megtekinthető a „szabadkéményes” konyha!)

A „**hátsó ház**” volt tulajdonképpen a mindennapi tartózkodás színhelye, főleg a nők és a gyermekek, az ifjú házaspárok hálójának. A férfiak ugyanis vagy az istállóban vagy a padláson aludtak.

A lakórészeket a kamra (**komora**) majd az **istálló** követte. (Esetleg a hátsó tető folytatásába épített **szín /csűr/**.) A házak építőanyaga a *vert földfal és a vályog* volt. Az épületek *gyalult deszkafödémmel, szarufás tetőszerkezettel* készültek. A házak külső megjelenésében a 19. század közepéig nem érvényesültek esztétikai igények. A település legjellemzőbb esztétikai értéke tulajdonképpen az egységesség volt. A későbbiekben azonban már az épületek többségén megjelentek a „*körgangos*” (*elöl –és oldaltornácos*) valamint „*stukkódíszítéses*” megoldások.

A szobák berendezését a sarkos elrendezés jellemezte. Ülőalkalmatosság a lóca valamint a különféle anyagok tárolására is alkalmas hosszú un. **karos láda** volt.

A befeketedett „**tulipános**” **ládákban** pedig az alkalmi, ünnepi textíliákat tárolták. A szobák díszítményei a **szentképek**, olajnyomatok, családi képek valamint a rózsás, **díszes cseréptányérok** voltak.

Ételek (receptek):

Köttes kalács:

(Valaha) kemencében sült, kelt tésztából gyúrt, különféle ízesítésű (lekváros, diós, túrós, mákos, kásás, almás stb.) tésztafélé.

Bobajka:

(böjti étel) Főleg a karácsonyi (böjti) időszak jellegzetes étele. Kelt tésztából gyúrták, hüvelyknyi vastagságú rudak formájába sodorták, amelyet tepsibe rakás előtt pici részre szabdaltak. A kisült apró tésztát leforrázták. Mákkal, dióval, mézzel vagy cukorral édesítve – olykor kevéske zsírral, legtöbbször a nélkül –

fogyasztották. A kisült tészta száraz helyen sokáig eltartható volt, így mindig az alkalomhoz mérten használtak belőle.

Hozzávalók: élesztő, liszt, zsiradék, só, kevés cukor, 2 dl tej, mák vagy dió.

Szokásosnál kevesebb zsiradékkal kelt tésztát készítünk. A tésztából 2cm átmérőjű rudakat formálunk, sütőben megsütjük. A tésztarudakat karikára vágjuk, forró tejjel leforrázzuk és cukrozott mákkal vagy dióval gazdagon megszórjuk. Böjti időszakban fő ételként, egyébként tartalmasabb leves után vagy vacsorára tálaljuk.

Szirka:

(a görög katolikusok jellegzetes húsvéti étele)

Hozzávalók: 1 l tej, 9 egész tojás, só, cukor ízlés szerint

A tejet felforraljuk, a tojásokat feltörjük és villával felforraljuk. Az elkevert tojásokat elvegyítjük a tejjel. Sűrűre főzzük. Sűrű szövésű vásznon, mint a túrót átszűrjük, egy napig csepegtetjük. A gomolya formájú ételt készíthetjük sós és édes változatban is. Húsvétkor a sonka mellé vagy desszertként, szeletelve tálaljuk.

Görhő:

Kukoricadarából vagy kukoricalisztből kevés zsírral vagy zsír nélkül, száraz, porhanyós sült pogácsa.

Zsámiska:

(kukoricakása) Kukoricadarából készült, vízben vagy tejben főtt nagyon tápláló étel. Kiegészítője a pirított vaj, méz illetve fahéj vagy tej.

Tócsni:

1kg krumplit lereszelünk, majd ízlés szerint sóval, borssal, paprikával, (darált) fokhagymával, liszttel összekeverjük. Majd tenyérnyi darabkákat formázva forró olajban kisütjük.

Birsalmasajt

Az almákat negyedekbe vágjuk, a magháztól megtisztítjuk, héjával együtt forró vízben puhára főzzük. Szűrőkanállal kiszedjük majd szitán áttörjük. Lemérjük és 1 kg anyaghoz 80 dkg cukrot számítunk.

Az áttört gyümölcsöt széles lábasban addig főzzük, amíg kavarási közben a lábas alját láthatjuk.

A cukrot hozzáadva tovább főzzük, amíg hideg porcelántárgyba cseppentve a teteje hamarosan bebőrösödik (kb. 10-15 perc főzés). Tetszés szerinti formába öntjük (puding-özgerinc forma, mély kistányér). Kiöntéskor siessünk, mert gyorsan alvad. Kiöntéskor szórhatunk az anyag közé vékonyra vágott, hámozott mandulát vagy diót. Másnap pergamenpapírra kiborítjuk és száraz, langyos helyen tartjuk kb. 2-3 hétig, amíg a külseje egészen megszikkad. Időnként forgatjuk. Celofán papírba csomagolva száraz helyen tartjuk Vékony szeletekre vágva csemegének fogyasszuk.

Galvácsiak alkotásaiból: Pálincás János vőfélyversei

A „vőfély” Pálincás János

1949-ben született Galvácon. Gyermek- és ifjúságának éveit Galvácon töltötte, majd munkája Budapesthez kötötte hosszú ideig. Jelenleg - több mint egy évtizede újra szülőfalujában - Galvácon él.

Ritkán múlt el lakodalom az Ő „vőfélyeskedése” nélkül. Érzelemmel telített egyéni előadásmódjával, a hagyományos vőfélyversek alkalomhoz átirrt, személyes hangvételével, rögtönzéseivel külön művészi stílust honosított meg ebben „szakmában”.

Nemcsak a galvácsi vőfélyverseket gyűjtötte egybe, hanem a környéken, sőt az ország más tájain „használtakból” is többet lejegyzett. *Mindezek mellett kitűnően játszik harmonikán.*

*

A kiadvány tartalmazza a szerző „önálló” (átköltött) vőfélyverseit, saját gyűjtését Galvácon és környékén –így a Szendrőben és Edelényben „használtakat” is.

Néhány szó a vőfélyversekről és a vőfélyről.

A lakodalmi hívogatók, vőfélyversek, ételköszöntők

gyakran félnépi-műköltői eredetűek. A vőfélyvers a lakodalom szertartásmestere által elszavalt, az ünnepségsorozat fontosabb mozzanataihoz kapcsolódó kötött formájú alkalmi szöveg. A vőfélyverseket többnyire szavalják, verses szerelmi levelekhez hasonlítanak.

A vőfélyversek alkalmanként csoportosíthatók, a legfontosabbak a következők:

- **vendégvárás:** *"Szívhajlandósággal jöttünk be a házba,
Hívjuk a ház népét egy ártatlan nászba..."*

- **a menyasszony búcsúztatása:** *"Most a hegedűnek némuljon zengése,
Mert a búcsúzásomnak most leszzen kezdése..."*

- **beköszöntés:** *"Ím itt a menyasszony velünk megérkezett,
Tessék, násznagy uram, fogjon vele kezét..."*
- **oktatás:** *"Arany-ezüstért, cifra ruháért,
Leányt el ne végy koszorújáért..."*
- **a fogások tréfás bejelentése:** *"Gyöngé borjúhús ez, mit hozok tormával,
Csak harminc tavasszal járt ez az anyjával..."*
- **a menyasszonytánc indítása:** *"Ím, itt áll előttiünk az ékes menyasszony,
Hogy menyecske fejjel először mulasson..."*
- **berekesztés:** *"Most, hogy reggel vagy, már hazaindulunk,
Boldog házasoktól szépen elbúcsúzunk..."*

A lakodalomkor szertartási elemként szerepeltek még a találós kérdések, amikor a vőlegény násznagya kikérte a menyasszonyt, akkor volt szokás feltenni. Ha megfejtette a menyasszony násznagya a kérdést, kiadták a menyasszonyt, ellenkező esetben bizonyos mennyiségű bort, pálinkát volt köteles fizetni a násznagy.

A vőfélyes hívogatás:

A vőfélyes hívogatás menete röviden a következő volt: reggel a vőfély a menyasszonyos házhoz ment és kikérte a szalagját, a bokrétát. Mivel napjainkban a hívogatás szokása megszűnt, így a vőfély jelvények kikérése a lakodalom napjára tolódott át. A feldíszített bottal indult hívogatni. Már a vőfély díszes öltözte is kifejezte, milyen dologban jár. A házaknál előadott hívogató verses rigmus szövege általában különbözött, ha tisztségviselőt, például, a násznagyot, a koszorús legényeket, - leányokat, vagy tisztséget be nem töltő vendéget hívott meg a lakodalomba.

A legrégebbi hívogató versek általában rövidek, népies megfogalmazásúak. Az újabbak ennél hosszabbak. Ezek már a falusi értelmiség költészetének példái. A rigmusok elmondása után étellel, itallal kínálták a háziak. Illő volt a meghívott gazdának is röviden válaszolni a szíves invitálásra. A vőfélynak sietnie kellett, mert "mécsesgyújtás" után már nem illett sehova beállítani. Ha valakit nem talált otthon, később még egyszer újra próbálkozott. Ha tudott írni, akkor esetleg üzenet hagyott. A kapura véste vagy krétával írta fel a meghívás tényét, illetve az is előfordult, hogy papírra jegyezte le, és ajtófélfába erősítette ezt a rögtönzött "meghívót".

A vőfély:

A vőfély a házasságkötés szokáskörének sokoldalú tisztségviselője, A lakodalom szervezője és gyakorlati munkáinak vezetője.

Egyéb elnevezései: *vőfény, vőfér, vőfi*

A vőfély tisztség betöltése felkészültséget kíván: tapasztalatokat a szervezésben és a vőfélyversek ismeretét, ezért legtöbb paraszti közösségben néhány jó képességű férfi specializálódott e feladatra.

Ritkábban a rokonságba tartozó fiatal férfit kértek fel a vőfély tisztség betöltésére. (Egy lakodalomban egyébként több vőfély is lehet, akik közül 1-2 tölt be vezető szerepet.)

A vőfélyeket „munkájuk” végzésében a 19. század óta mind több változatban kiadott vőfélykönyvek segítették. Mivel mint nyomtatványok nem juthattak el mindazokhoz, akiknek szüksége lett volna rájuk, kéziratos másolatokban is terjedtek. Az ilyen másolatokban persze akaratlanul is történt változtatás. Ám a másoló személyek (vőfélyek) gyakran szándékosan is módosították azokat a helyi vagy alkalmi követelményeknek megfelelően.

Egyetlen városunkról, Debrecenből tudunk vőfélycéh létezéséről, mely a 19. században fennállott, egyebütt nem tudott hivatásossáig emelkedni a vőfélység.

A vőfély szerepe a vendég hívással kezdődött.

A lakodalom folyamán minden cselekménynek ő volt a kezdeményezője, vezetője. Ilyenkor a résztvevők figyelmét kérte, rigmusaiban elmondta, miről lesz szó a következőkben, majd irányította a bekövetkező cselekményt. A figyelemfelkeltésben a botja jelzése segítette. Az ételek felhordásában ő volt az első. Fegyelemsértéseket ő volt hivatva rendezni, részeket lecsendesíteni, összekeveredőket szétválasztani. Ilyen esetekben a nála tekintélyesebb násznagyra is támaszkodhatott.

A vőfély tisztsége a vendégek szétosztásával fejeződött be. Jutalma régebben kendő volt munkájáért, napjainkban és az utóbbi időben megszabott pénzösszegért, jó napszámért vállalják tisztségüket.

A vőfély különleges díszai:

A *kalap-és/vagy mellbokréta* mellett – főleg az alföldi vidékeken – felvirágozott-kendőzött-szalagozott *kulacsot* vitt a vőfély, elsősorban a meghíváskor, e kulacsból kínálás elfogadása a lakodalomra meghívás elfogadását is jelentette.

A *vőfélybot, vőfélypálca (vagy fokos)*: a vőfély jelvénye, rangjelzője. A lakodalmas háznál díszítik fel. E díszek bizonyítják, hogy a család megbízottja. A násznép meghívása alkalmával a meghívást elfogadók ezt gyakran további dísznek (szalag, kendő) a botra kötésével adják a meghívó tudtára.

Hívogató versek

1. hívogató vers

*Dicsértessék az Úr Jézus szent neve,
Az Ő áldásával legyen ez a hajlék tele.
A házigazdától bocsánatot kérek,
Hogy tisztelt hajlékába belépni merészelek.*

*Én most itten követ vagyok egy érdemes házból,
X Y tisztelt hajlékából.
Jövelelem okát elmondom jó bőven,
Egy szép ünnepség van nálunk készülőben.*

*Melyre vőlegényünk (menyasszonyunk), s az Ő édesapja,
E tisztelt családot általam hívatja.
Ne felejtessenek hát ott megjelenni,
És vőlegényünket (menyasszonyunkat) a hitre elkísérni.*

*Esküvő után a vacsorán megjelenni,
Azután pedig a táncban is részt venni.*

2. hívogató vers

*Fényes csillag ragyog két boldog ház felett.
Két szerető szívnek öröme, üdve lett.*

*Közeleg a napjuk, házasságuk napja,
Mellyen vigadni fog apraja és nagyja.*

*Jövelelem okát elmondom most szépen,
Egy kis ünnepség van nálunk készülőben.*

*Erre mindnyájukat általam hívatja
A menyasszonyunk (vőlegényünk) és az édesapja.*

*Szíveskedjenek hát náluk megjelenni,
A mulatságban, táncban, vidáman részt venni.*

A menyasszony kikérése

(Amikor a vőlegényt már elbúcsúztatták, a násznép elment a menyasszony házához. A menyasszony násznagyától illet (kellett) bebocsátást kérni.

A menyasszonyos háznál azonban a kapuban úgy tevékenykedtek, mintha senkit sem várnának (kendert tiloltak, mostak, stb.).

Addig nem is engedték be szépszerével a násznépet, amíg a vendégek a násznagy által feltett, legalább három találós kérdésre meg nem feleltek. Ha ez nem sikerült, akkor „be kellett törni”. Ilyenkor a lányok-asszonyok vízzel leöntötték a fiúkat-férfiakat.)

*Ma hajnalban alighogy felvirradt a reggel,
Összegyülekeztünk szép számos sereggel.
Jöttünk aztán tisztelt hajlékukhoz végre
Kedves menyasszonyunk megtisztelésére.*

*A násznagy uramhoz volna egy kérésünk,
Itt kinn várakozik kis sereg vendégünk,
Legyenek szívesek őket befogadni,
Mi sem fogunk érte adósak maradni.*

Búcsúztatók

1. búcsúztató

*Tisztelt násznép! Halljunk egy pár búcsúszót,
Mielőtt elhagynánk az esküvői házat.*

*Mert illő, hogy midőn ily' útra indulunk,
Isten és ember előtt, híven beszámoljunk.*

*Kedves vőlegényünk is ekképpen szólna,
Ha szívérzelmétől, most szavakhoz jutna.*

*Elmondom helyette, mit elméje gondol,
Ilyenformán volna, látom bús arcáról:*

*Örömmel virradt fel reánk e szép reggel,
Örömmel üdvözlöm ártatlan szívemmel.*

*De keblemet most mégis izgalom fogja el,
Mert a házaselet útjára lépek fel.*

*Hosszú az én utam, melyre most indulok,
Azért ó Istenem, tehozzád fordulok.*

*Tőled buzgó szívvel kegyelmet esdeklek,
Mert segílyt és áldást csak tőled nyerhetek.*

*Kérlek, hogy ne hagyj el e nehéz sorsomban,
Szent Fiaddal együtt állj mellettem nyomban,*

*Mert ma változik meg életemnek útja
Vagy sírig öröömre vagy örökös búra.*

2. búcsúszató

*Szűnjék meg mostan a hegedűk pengése,
Mert búcsúzásomnak most van a kezdése.
Legyünk csendességben, míg léssen végzése!*

*Zeng búcsúszavam, hullanak könnyeim,
Mert tőletek búcsúzom, drága jó szüleim.
Először is tőled, kedves édesanyám,
Ki voltál egykor a gondviselő dajkám.*

*Kedves édesanyám, tudom, mint szerettél,
Mint gyenge virágot, ápoltál neveltél.
Jóra tanítottál, a rossztól intettél,
Most pedig engem már szárnyamra engednél.*

*Azért mielőtt a templomba indulok,
Könnyező szemekkel kebledre borulok.
Bocsánatot kérek, ha megbántottalak.
Az Isten áldása legyen mindig rajtad!*

*Most hozzád fordulok, kedves édesapám.
Nézd csak, milyen könnyes, előtted az orcám!
Mielőtt atyai házadból kilépek,
Tőled, térdre hullva, bocsánatot kérek!*

*Bocsásd meg nekem, ha megbántottalak,
És a jóságodért szomorítottalak!
Kedves édesapám, feledd el ezeket,
Megáld az Isten is érte, majd tégedet!*

*Kedves testvéreim, tőletek búcsúzom:
Az Isten áldása legyen rajtatok!
Leánytársnőim (legénytársaim), kik eddig voltatok,
Bánatos szívemmel tőletek búcsúzom.*

*Kedves rokonaim és keresztszüleim,
Mind, kik velem vagytok, tisztelt vendégeim:
Bocsánatot kérek ezerszer tőletek,
Ha valaha, bármit vétettem tinéktek!*

*Édes szerelmem, most rád vetem szememet.
Nincs itt maradásom, el kell veled mennem.
Induljunk, s az isten oltalma kíséren,
Hogy amit véle kezdtünk, boldog véget érjen!*

Menyasszony búcsúztatók

(Saját (át)költésű, személyre szóló versek.)

Búcsúztató szeptemberben

(Elhangzott 1970-ben, Pálincás Pali és Takács Mari lakodalmán.)

*„Még nyílnak a völgyben a kerti
virágok,
Még zöldell a nyárfa az ablak előtt,
De látod amottan a téli világot?*

*Már hó takará el a bérci tetőt.
Még ifjú szívemben a lángsugarú nyár
S még benne virít az egész kikelet...”*

*Ifjú szívemben a lángsugarú nyár
Égeti porrá szerelmes álmom:
Hát mégis, mégis másé a szíved!
Óh, Istenem, Te adj erőt,*

Ehhez a fájdalmas vallomáshoz!

*Eljöttem hát, ha így akartad,
Hogy más karjában kell téged látnom,
Most lelkemből zokogva szakad fel a
bánat,
Bocsásd meg, ha könnyes a
búcsúzásom!*

*Könnyes, hiszen éltem a szívedben,
Így tudhatom, mekkora benne a bánat.
Engem könnyű volt kizárni onnan,
De hogy hagyod most el
Édesanyádat?*

Várj! Ne sírj még!
Hagyd a könnyet.
Légy erős és állj eléje:
Szívből szóljon a nagy bocsánat,
Nem megszokásból!
Nem formáság,
Adj hitelt a búcsúzásnak!

Öleld át őt, engesztelőn,
Hiszen rád vár megbocsátón.
Nem haragszik,
Nem is vádol,
Csak megtört szegény,
Az átvirrasztott éjszakától.

A rózsának is „vére” hullik,
Ha megfosztják a bimbójától.
Csoda-e, ha egy anyaszív
Felzokog a fájdalomától?

Jaj, lányom, hát búcsúztatnak!
Jaj, lányom, hát mégis elmész?

Mi lesz velem, ha engem elhagysz?
S mi lesz veled, ha tőlem elmész?

Édesanyám, el kell mennem!
Virágod már félig törve.
Az ifjú, ki eljött érte,
Szeretettel kérte tőled.

Ha most a kebleden maradnék,
Két szív sírna hervadásán.
Adj hát egészen kezébe,
Tedd teljessé boldogságát!

Elbocsátlak édes lányom,
Égi Anyánktól azt kérve,
Hogy legyen mindig-mindig véled,
Őrizzen meg büntől, bajtól,
S ragyogjon rád égi béke!
Elengedem kezeidet.
A szándékod legyen áldott!

De mielőtt még elmennél,
Végy búcsút édesapádtól!
Édesapám elbúcsúzom.
Ím' eljött az elválásom.
Ó, ha tudnád, mennyire fáj,

Hogy szemeidben könnyet látok.
Mit adhatnék? Mit tehetnék,
Hogy felszáradjanak a könnyek,
Hogy e búcsú, jaj, ne fájjon,
S az elválás legyen könnyebb?

Köszönetet, hogy mondhatnék,
Drága atyai szívednek,
Azért a tengernyi jóért,
Amit adtál gyermekednek.
Botlik a nyelv, béna a szám,
Nem is sikerülne szólnom.
Szeretetem szent jeleként
Fogadd e gyermeki csókot!

Te pedig, add áldásodat,
Hogy legyen boldog, páros életem,
Mert ha boldogságom látod,
Örömet ad az majd néked.

Testvéreim, rokonaim,
S mind, ti kedves, jó barátok,
Akik e nagy pillanatban
Híven, körülöttem álltok!

Kísérjete el utamon,
Istenünk szent otthonába!
Vegyetek részt az esküvőn,
S az értem mondott imádságban!

Szép menyasszony,
Nyújtsd hát karod!
A templomig még én kísérlek:
Oldás-kötés Isten titka,
Boldogságod tőle kérem!

*Pajtásaim ti, meg nótát!
Egy régi kedveset, vidámat...
Hiszen itten már soha többé
Nem lesz helye szerenádnak!*

*Húzzátok már, rá zenészek!
Harsogjon égis a lárma:
Hogy meg ne hallja, soha, senki...
Szívem mélyén egy kis hegedű,
Hogy kezd most halk zokogásba...*

Búcsúztató egy nyári viharban:

(Az itt következő búcsúztató 1972-ben Zaradnik Ica lakodalmán hangzott el.

Ez volt az első olyan rögtönzésem, amely „akkor és ott” született. Egy régi, orsós magnóról sikerült „visszamenteni”. /Még a frászhoz, akkor éppen ez hiányzott, mikrofon az orrom alá! – Nesze neked, vőfély!/.
Valami: „...Ég a napmelegtől

apraja és nagyja... ” fordulattal készültem hetekig, mert nem esett egy szem eső sem. Amikor „kirendeztem” a násznépet, az égen hirtelen „behúzott” egy viharfelhő. Pont úgy, pont akkor és pont annyi időre, ahogyan az a szövegben is szerepel)

*Látjátok, mint tombol a szél?
Zúgatja a tétlen hegedűket.
Nem is hallani semmi mást,
Csak egy feljajduló anyaszívet.*

*Hogy titkolná pedig bánatát,
Rejtené gyászos sötétségbe,
Hiszen a lánya búcsúzik,
Már itt áll mellette hófehérben.*

*Óh, nem akarok én könnyeket,
De az a tisztem, hogy búcsúztassak,
Hogy elválásuk fájdalmának
Helyettük is hangot adjak.*

*Szívszorító érzelmek közt
A menyasszony nem tud szólni,
Csak felcsillanó könnyes szemmel
Anyja kebeléhez simulni.*

*Csókolni a drága arcot
És azt a két áldott kezet,*

*Amely eddig minden léptet
Úgy óvott és úgy vezetett.*

*Látjátok az esőcseppek
Már meg-megcsillannak a rózsán,
De a legszebb gyémánt mégis
Itt ragyog a tündérorcán.*

*Ugye ezek hálakönnyei?
Ugye, mondhatom menyasszony,
Hogy köszönő szavak helyett
Ezt van módodban most adnod?*

*Mondhatom hát! Hiszen tudom,
Hogy szíved minden dobbanása
Velem együtt azt zengi most:
Anyám, köszönet és hála.*

*Adj hát elbocsátó csókot,
Leányodnak drága asszony,
Hogy csituljon a bánata,
Hiszen lásd, mily’ szép menyasszony.*

*Látjátok az úszó felhők
Mint vetnek homályt az égre,
És az apa könnyes arcát
Hogy temeti két kezébe.*

*Ne sirasd, hisz' bimbóban még
Kerted legszebbik virága,
Bízz benne, hogy virulása
Elvezet a boldogságba.*

*Áld meg Őt és könnyű szívvel
Engedd az oltárhoz menni,
Hisz férfi vagy, így tudnod kellett,
Hogy egyszer ez fog következni.*

*Testvéreim és rokonok,
S mind, Ti kedves, jó barátok,
Köszönöm, hogy most e percben
Mind körülöttem álltok.*

*Kísérjetez esküvőmre,
Tanúiként örömömnek,
Amikor az Isten Szent Pecsétje
Kezeinket köti össze.*

*Látjátok a friss, jó szelek
A felhőket messze űzik,
Harmattá hamvad az eső,
Már a nap is fel-feltűnik.*

*Ó napsugár ragyogj-ragyogj
Tündöklőn e kedves arcon,
Segíts, hogy a boldogsága
Nagyon-nagyon soká tartson!
Induljunk hát bizakodva,
Isten áldott szent nevében!*

*A hegedűk mért hallgatnak...?!,
Hisz a viharak már vége.*

Félárva fiú búcsúztatója
(Timkó László esküvőjére, 1978-ban.)

*Tudjátok, tegnap késő éjszaka
Valaki künn járt a temetőn.
Pedig az óra már éjfél ütött
És a föld is már néma lőn.*

*Ez az árva fiú andalgott ott.
Szívét nehéz bú nyomta el,
Ahogy botladozva a hantokon,
Apja sírjához térdepelt.*

*Imádság közben zokogott,
Pedig már nem is kisfiú:
„Apám, óh, kedves, jó apám,
a szívem, de szomorú!*

*Mióta eltemettek itt,
Azóta bús a te fiad!*

*Ó, hányszor, de hányszor hiányoltam
Atyai jó tanácsodat!”*

*Megáll szíve egy pillanatra,
Majd újra lüktetni kezd a vér.
„Tudod-e, kedves, jó apám,
hogy a fiad már vőlegény?*

*-Most itt áll mellettem, teljes díszben,
A szivárvány minden színével hullik
rá a fény.*

*„Édesapám, ugyan látsz-e most?
Vajon adhat-e módot rá az ég?*

*Tudsz-e áldásért esdekelve,
Istenünk elé térdepelni?
Megadja-e, hogy szent oltalmát
Életemre kiterjeszti?*

*Bízom benne, hogy így van ez.
És ha most mellettem lennél,
Áldásodat adnád reám,
S azt mondanád: Jól döntöttél.*

*Dermesztően hirtelen volt,
Ahogy közülnök elmentél.
Nem volt módom megköszönni
Mindazt, amit értem tettél.*

*Most mondok hát köszönetet,
Fogadva szent esküvéssel,
Hogy emlékedet mindörökre
Imámba s szívembe vésem.*

*Ti legyetek tanúim,
Akik most mellettem álltok,
Hogy dolgaiban, tetteimben
Hű leszek e fogadáshoz.*

*Te légy tanúm, édesanyám,
Te légy tanúm, elsősorban,
Hiszen már apám helyett is
Csak téged tarthatlak karomban.*

*Veled voltam már eddig is,
Együtt minden jóban s rosszban.
Kézem a kezeden hagyom,
Elviszlek új otthonomba.*

*Légy mellettem mindörökre,
Hogy őrizhessem minden lépted,*

*Hogy megpróbáljam meghálálni
Azt, amit te adtál nekem.*

*Töröld le hát, a könnyeidet
És imádkozz a Szűzanyához,
Hogy páros életem legyen boldog,
Sorsom s jövőm legyen áldott!*

*Csókod, ne legyen búcsúcsók,
Csak az áldás szent pecsétje,
Hogy bízva engedsz az oltárhoz,
S jóváhagyod esküvésem.*

*Testvéreim, rokonaim,
S mind ti, kedves jó barátok,
Akik e szent pillanatban
Híven körülöttem álltok:*

*Kísérjete el utamon,
Istenünk szent templomába!
Vegyetek részt az esküvőn,
S az értünk mondott imádságban!*

*Várjatok most muzsikások,
Ne nyúljatok hangszerekhez,
Mert méltóbb lesz egy csendes ima
Ehhez a megszentelt perchez!
Menjünk csendben a templomba,*

*Halkan, híven imádkozva,
Hisz ha a frigy megkötöttek
Lesz még mód a vigalomra!*

Esküvői sugárkoszorú (1994. június)

*„Előttünk már hamvassá vált az út,
És árnyak teste zuhant át a parkon,
De még finom, halk sugárkoszorút
Font hajad sötét lombjába az alkony:*

*Halvány, szelíd és komoly ragyogást,
Mely már alig volt fények földi mása,
S félig illattá s csendé szűrte át
A dolgok esti lélek vándorlása.*

*Illattá s csendé. Titkok illata
Fénylett hajadban s béke égi csendje,
És jó volt élni, mint ahogy soha,
S a fényt szemem beitta a szívembe:*

...

*Igézve álltam, soká, csöndesen,
És percek mentek, ezredévek jöttek, -
Egyszerre csak megfogtad a kezem,
S alélt pilláim lassan felvetődtek...”*

*Egyszerre csak megfogtad a kezem,
És most beteljesül az a régi álom.
Szent áhítattal vár a templom csendje,
S mi kéz a kézben, megyünk az oltárhoz.*

*Indulhatnánk, de szívünk remeg.
Isten veletek biztos fészkek.
Búcsút veszünk, rádöbbenve:
Hogy valami elkezdődik és valaminek
már vége.*

*Búcsút veszek édesanyám:
Ím, asszonyá érett lányod.
Hogy köszönjem meg mindazt a jót,
Amiért légy örökké áldott?!*

*Hogy köszönjem meg szereteted,
S szemed féltőn óvó tiszta fényét?
Az átvirrasztott éjszakákat,
A szenvedést és a törődést?*

*Kereshetnék szép szavakat,
D nincs egy se, mi felülmúlna
Azon az áldott szépségen,
Mit az Édesanya nyújthat.*

*Megcsókolom drága kezed,
Mielőtt még elbocsátol.
A ráhulló könnycseppjeim
Néked csillanó gyémántok.*

*Te pedig add áldásodat,
Hogy legyen boldog páros életem,*

*Mert, ha boldogságom látod,
Örömet ad az majd néked.*

*Elbocsátlak, édes lányom,
Égi anyánktól azt kérve,
Hogy büntől, bajtól őrizzen meg,
S legyen mindig-mindig véled!*

*Elengedem kezeidet.
A szándékod legyen áldott,
De mielőtt még elmennél,
Végy búcsút édesapádtól!*

*Édesapám, édesapám,
Elviszik tőled a lányod!
Eljött értem egy ifjú férfi,
És tőled most meg kell válnom.*

*Mit harcoltál és küzdöttél,
Hogy idáig fölemelhess!
Kerted legszebbik rózsája
Látod, mégis másnak termett!*

*Ugye azért te, belátod,
Hogy mégis ez az élet rendje?
Add hát atyai áldásod,
Gyermekekre s kedvesemre!*

*A jó Isten oltalmazza
Minden tettet, minden lépted.!
Őrizze meg szüleimet
Erőben és egészségben!*

*Búcsúzik a vőlegény is.
A férfi könnyet most ne szégyelld,
Hiszen akitől búcsúzol,
Nagyon sokat tettek érted!*

*Mennyi, mennyi áldozattal
Emeltek fénylő magasba.
Oda, honnan messze látsz már,
Oda, honnan szárnyra kaphatsz!*

*De mielőtt még messzire néznél,
Nézz vissza sok gyermekévre:
Ugye látod édesanyád,
Amint ágyad mellett térdel?*

*Aggódón föléd hajol,
Hogy keze lázad csillapítsa,
Hogy az egészség paraszát
Ébren tartsa s újra szítsa.*

*Szıklák aránnyá válhatnak,
Gyémánttá a folyók fénye.
Mindaz semmi volna azért,
Amivel tartozom néked.*

*Átölellek hát – gyermek
Anyja kebelén –
Szívéink újra együtt dobban,
S benne ősi, szent reménység:*

*Hogy, kit a szíved alatt hordtál,
Eljuthat a boldogságba,
Ha hit, reménység és szeretet
Veszi őt az oltalmába.*

*Édesapámtól búcsúznék,
De már föl se merek nézni,
Mert ő nem ismerhette apját,
Korán búcsút mondott néki.*

*Alig voltál még két éves.
Nincs is előtted az arca,
Mert valahol egy vad csatában,
Elveszett a Don kanyarban.*

*Vajon irgalmas volt-e az ég,
S gyors halálban lelte végét,
Vagy kegyetlen munkatábor
Még fokozta szenvedését?*

*Soha nem mondhatta néked,
Hogy szeretlek, drága fiam.
S te, nekem mégis hányszor mondtad,
Dédelgetve álmaimat.*

*Nincsen szó és nincsen hasonlat,
Amely mindazzal felérne,
Amit huszonöt év során
Ti nyújtottatok énnékem.*

*Szégyellem, hogy nincs szebb szó
Nyelvünkben a köszönömnél,
Mit a hálám szent jeléül
Most szívünkbe bevészethénk!*

*Add hát reám áldásodat,
Hogy legyen boldog, páros életem,
Mert, ha boldogságom látod
Az is öröm lesz, tenéked.*

*Nagyszülők és rokonaink,
S mind Ti, kedves, jó barátok,
Köszönetet mondunk néktek,
Hisz' jóban-rosszban velünk jártok.*

*Kísérjete a templomba,
Ajkunkon Isten nevével,
Hogy mindaz, amit véle kezdtünk,
Boldogságban érjen véget!*

Az esketés megköszönése és az új pár köszöntése a vőfély részéről

*Elhangzott a hangja az eskü szavának,
A boldog házasok forró imájának.
Legyen eredménye e szent házasságnak!*

*Kik pedig itt állnak, koszorúzott fővel,
Hűen szeressék egymást az idővel!
Legyen ez az óra boldog emlék nekik,
Soha el ne hagyják az Istennek útjait!*

*Főtisztelendő atyánk eskető szavait
Megköszönjük szépen. Fáradozásait,
Szent kötelességét pontosan végezte.
Áldja meg az isten a menyből érte!*

(Nekem úgy tűnik, hogy ez nem nagyon régi vers lehet. Nem is „galvácsias” hangzású. Valahonnan (úgy 1970? táján!) szökött be a faluba. Akkor én már kikoptam a vőfélységből, mert megnősültem. Nálunk ugyanis, ha csak egy mód volt rá, vőfélynak legényembert hívtak.

Volt egy itteni eredetű, ide illő vers is, de az, úgy szólván, elég fanyar volt. Pl. az ilyen kitételei miatt: ha a pap „befutja majd földi pályáját, Nyerje el a szentek égi koronáját!” – ám semmi földi jót nem ígért. Nem szerettem. 1970-ben írtam helyette a következőt):

Az esketés után a templomban

*Rózsa, ha bólint a hajnali fénynek
Nincs olyan szép, mint most ez a perc.
Tisztelendő úr, köszönjük Önnek,
Hogy erre a frigyre pecsétet tett.*

*Botlik a nyelv, mert nincs az a szó,
Mely méltó jutalom tetteiért.
Elégtételt csak Istenünk adhat,
Azért, amit tesz híveiért.*

*Tőle kérjük hát hő imánkkal,
Hogy óvó kezét terjessze ki...
Minden napjára, minden tetteire
Szent szíve szórja kegyelmeit,*

*Hogy még sokáig járjon hívei élén,
Mert pásztora nélkül gyarló e nép!
Köszönünk mindent. Fejünk meghajtva,
Ön és az oltár fénye felé.*

*Szép ifjú pár, had' gratuláljak
A házasságkötés perceiben,
Bízva a hitben, a szépben, a jóban...
Isten nevében induljunk el!*

Vacsora és vacsora alatti versek

Leveshez

*Kedves vendégeink, nem üresen jöttem,
Étkekkel terhelve van mind a két kezem!*

*De mielőtt kanállal az ételhez nyúlnának,
Buzgó szívvel hálát adjanak az Úrnak!*

*De, hogy én itt, sokat ne papoljak,
És a forró táltól sebeket ne kapjak,*

*Vegyék el kezemből, gyorsan ezt a tálat,
Melyet az ujjaim tovább már nem állnak!*

*A zenészek pedig, folytassák a ritmust,
Ezzel dicsértessék az Úr Jézus Krisztus!*

Főtt húshoz

*Behoztam a főtt húst, mégpedig kétfélét:
Behoztam a kakast és vele a jércéjét.
Hogy jutottam hozzá? – Ezt most elmesélem.
Hallgassanak hát rám, figyelmesen, kérem!*

*Szaladgált a kakas a jérce nyomában,
Én meg fogtam magam, futottam utána.
Elcsíptem mindkettőt, hamar szerencsésen.
Levágтам őket, s leforráztam szépen.*

*Őket egy fazékba belegyömöszöltük,
Lett királynak való eledel belőlük.*

*Nyúljanak utána, ízes a falatja!
Tessék násznagy-uram, bátran kóstolgassa!*

Káposztához

*A paradicsomkertből éppen most érkeztem,
Mely gyönyörű kertnek gyümölcséből ettem.
Szép fejes káposztát is
Ott bőven természetek.*

*Nagy Magyarországnak jó részét bejártam,
de ettől finomabbat sehol sem találtam.
Rizskása az alja, kolbász a teteje,
A közepe pedig töltelékkel van tele.*

*Nem dicsérem tovább, dicsérje meg magát,
Hiszen belevágtam hat oldal szalonnát.
Tizenkét disznónak elejét, hátulját.
Keresse meg benne ki fülét, ki farkát.*

Süteményhez

*Itt a jó sütemény, kibéelve mákkal.
Láttam a konyhában egész nagy zsákkal.*

*De van itt túrós is, diós is meg káposztás.
Kinek melyik tetszik – szabad a választás!*

Borhoz:

*Nagy forradalom van ott lenn a pincében,
Csapot ütöttek egy hordó fenekébe.*

*Megölték a hordót már foly' is a vére,
A tisztelt vendégek nem kis örömére.*

*Egy teli üveget íme fel is hoztam
És hogy el ne ejtsem, jól magamhoz fogtam.*

*Mer' szívvidámító a hordónak a vére,
Aki issza, annak válják jó egészségére!*

Borköszöntő

*Ahol vígan vannak, lányok és legények
-ha szerét tehetem -, magam is betérek,*

*mert ott bor is kerül, ezt biztosan tudom,
az ilyesmiben van már bő tapasztalatom.*

*Nem csoda – biz' Isten – a jó bort szeretem,
Hisz' szent Borbála napján, pincében születtem.*

*Nagyapám kántor volt, az apám kefekötő.
Szörnyen szerette a bort mind a kettő.*

*Ha az én torkomon egy kis víz lefolyna,
A sírban mindkettő rögtön megfordulna.*

*No de most már elég ebből a szövegből,
Igyunk hát a borból, töltsünk az üvegből!*

Ha a vőfély csontot kap ajándékba

*Ajándékba kaptam ezt a darab csontot,
melyet – mint vendégtől – szívesen fogadok.*

*Ennek én, mindössze nem sok hasznát veszem,
De mint ajándékot, magamnak elteszem.*

*És mivelhogy nincsen ezüstöm, aranyom,
Ezen szívességet verssel viszonzom.*

*Neked pedig, kedves, csontadó barátom,
Köszönetet mondok, amíg meghálálom.
Azon kívűl pedig ezeket kívánom:*

*Farkasok mondjanak reád ítéletet!
Aztán darabokra széjjel is szedjenek,
Mint ezen darab csont, ilyen darabokra,
S minden daraboddal szaladjanak morogva!*

*De ha ezen veszély mégis elkerülne,
S a menekülésed tőlük sikerülne,
A budai hóhér üsse le fejedet,
És fekete hollók vágják ki szemedet!*

*Avagy tegyenek egy nagy boros hordóba.
Szegekkel kiverve legyen a dongája,
Fejed alja legyen egy nagy vasgerekben
És így gurítsanak le a Gellért hegyen (Boroszló hegyen)!
Ezen darab csontért kívánom, szívesen!*

Mulattató vers vacsora közben

*Mélyen tisztelt násznép! Tisztelt vendégsereg!
Láthatják, nem vagyok én sem mai gyerek.*

*Egyszer így szólott az apám anyámhoz:
„Hozhatna e fiú menyecskét a házhoz!”*

*Épp’ közelben voltam, így meg is hallottam
És leánynézőbe mindjárt elindultam.*

*Bejártam száz falut harminchárom tanyát,
Nem találtam mégsem nekem való leányt.*

*Mer’ az egyik csúnya volt, a másik meg szegény,
A többit meg éppen ölelte egy legény.*

*Az egyiket, igaz, így is megszerettem,
És egy fél órára a bolondja lettem.*

*Csak hogy ezt az egyet se vehettem el ám,
Hisz’ tíz évvel idősebb, mint az öreganyám.*

*Így hát vendégeink, ma is legény vagyok
És reggeltől estig a lányokra gondolok.
Ha csak egy volna itt, aki hozzám jönne,
Nagy lagzit tarthatnánk a jövő esztendőben.*

A menyasszonytánchoz

*Engedelmet kérek, tisztelt vendégsereg,
Álljanak az útból egy kicsit félre mind!*

*Ím' itt áll előttünk az ékes menyasszony,
Hogy menyecske fővel először mulasson
És minden vendégének egy táncot juttasson,
Majd az ajándékokból új ruhát varrasson.*

*Táncoljon hát vele mindenki egy kurtát,
De le ne tapossák a cipője sarkát,
Mert bizony azt nagyon drága pénzen varrták.
Ezért tömjék jól meg bankóval a markát!*

*A násznagy úr kezében van egy üres tányér.
A táncot én kezdem, a többi még ráér.
Szaladjanak haza, húzasért, százasért!
Te meg zenész húzd rá, az új házaspárért!*

Hágel Ferenc, szendrői vőfélytől lejegyzett versek

Hágel Ferenc 1949-ben született Királykúton. 1981-től Szendrőben lakik családjával. 1983-tól „vőfélyeskedik”, napjainkban azonban már csak közeli rokonok, barátok meghívását fogadja.

Hívogató vers a vőlegényes ház részéről

*XY szombati napon a kedves fiának
És a fia szerelmes jegybéli párjának
A templomban tartja esküvőjét,
Saját házában pedig menyegzőjét.*

*Ennek a szép napnak megüljük a torát.
Készít majd e család vígságos lakomát.
Szíveskedjenek hát náluk megjelenni,
S a táncban, mulatságban örömmel részt venni!*

Hívogató vers a menyasszonyos ház részéről

*Békesség rózsája viruljon e házon,
Erő és egészség az egész családon!
A szeretet fénye hajnalként ragyogjon,
Boldogság forrása soha ki ne fogyjon!*

*Én most követ vagyok egy érdeemes házból.
XY (komám, bátyám, sógorom) tisztos hajlékából.
Tudom, hogy leányát ő most férjhez adja,
És annak lakodalmát szombaton tartja.*

*Jöjjenek el hát a szép multságba,
Tiszta szívvel várja a háznak gazdája!
Én meg mint követük, igaz tisztelettel
Újítom a hívást, úgy megyek innét el.*

Pohárköszöntő

*Emelem poharam, megtöltve e nedvvel!
Köszöntöm az új párt, virágos jókedvvel!
Kinek boros pohár csillog a kezében,
Öröm és boldogság ragyog a szemében.*

*Tartsanak hát velem, ürítsük e pohárt,
Köszöntsük vele az ifjú párt!
Kívánom szívemből, mindenki nevében:
Éljenek boldogan, friss, jó egészségben!*

*És az élet rendjét, kérem, hogy megtartsák:
Használják ki nyomban a házasság tavaszát!
Nyíljon ki a bimbó, teremjen a rózsza,
Kívánom, éljenek nagyon sok-sok jóban!*

*Szép rózsának szirma ne hulljon a porba,
Kisfiú, majd kisleány lépjen be a sorba!
Jó bor és pálinka legyen a pincében,
Nagyon sok-sok ezres pedig a betétben!*

*Emelem poharam magasra, ékesen,
Minket a jó Isten sokáig éltessen,
Üdvözölve sokszor ezt a szép ifjú párt,
Boldog életükre ürítsük a pohárt!*

Leveshez

*Kedves vendégek, nem üresen jöttem,
Ételrel terhelve van mind a két kezem!
De, mielőtt hozzányúlának a kanálhoz,
Buzgó szívvel adjunk bő hálát az Úrhoz!*

*De, hogy én itt soká' ne papoljak,
És a forró táltól sebeket ne kapjak,
Vegyéek el kezemből ezt a forró tálat,
Melyet az ujjaim már tovább nem állnak!*

*A hátam mögött is még húsz asszony vagyon,
Azoknak a kezét is süti ám nagyon.
Ne tántorogjon hát előttem senki,
Mert a nyakát hamar leforrázom neki!*

*Itt van a jó leves, melyet adott a hús,
Azért itt a szíve senkinek ne legyen bús!
Nosza muzsikások, had szóljon a ritmus,
Ezzel dicsértessék az Úr Jézus krisztus!*

Főtt húshoz

(tréfás, rövid változat)

*Elhoztam a kakast, egész tarajával,
Nem tojózkodik többé a szomszéd tyúkjával!
Kakaskodását, mit eddig folytatott,
A vőlegényre bízta immár, az átkozott!*

Főtt húshoz

*Itt hozom a főtt húst, mégpedig két félét:
Behoztam a kakast, és vele a jércét.
Hogy jutottam hozzá, szépen elmesélem:
Hallgassanak hát rám, figyelmesen, szépen!*

*Szaladgált a kakas a jérce nyomában,
Én meg fogtam magam, s futottam utána.
Elcsíptem mindkettőt hamar, szerencsésen,
Megöltem őket és leforráztam szépen.*

*Lábukat szorosan össze is kötöttem,
S őket egy fazékba belegyömöszöltem.
Szép sárgára megfőtt ott aztán a bőrük,
S lett királynak való eledel belőlük.*

*Tessék Násznagy uram, a magáé a háta,
És, hogy húst is egyen, talán még a lába!
A vőlegény úré meg a jérce combja,
Hiszen úgyis régen már ezt sóvárogta!*

Káposztához

*Itt van káposzta, frissen disznóhússal
El van készítve, mint a szekér gúzzsal.
Egyenek belőle uraim, gusztussal,
Legyenek mindnyájan jó apaktitussal!*

*Pardon! Aki a múlt nyáron nem kapált káposztát,
Az ne nyúljon hozzá, tegye le kanálát.
A násznagy úr pedig, jól tudom, nem kapált,
Ne is nyúljon érte, tegye le kanálát!*

Káposztához

*A paradicsomkertből éppen most érkeztem,
Mely gyönyörű kertnek gyümölcséből ettem,
És ahogy ott soká kertészkedtem,
Szép fejes káposztát is bőven termesztettem.
Magyar hazánknak nagy dicsősége ez.
Áldott a föld is, hol termett a gyökere.*

*Nem dicsérem én őt, dicsérje meg magát,
hiszen belevágtam hat oldal szalonnát.
Tizenkét disznónak elejét, hátulját.
Keressék csak bátran a lányok a farkát!*

*Uraim! most már a káposzta vagyon,
Hát belőle mindenki bőséggel jó lakjon!
Restsége miatt éhen ne maradjon
És később élémbe panaszt ne nyújthasson!
Jó étvágyat kívánok!*

Pecsenyéhez

*Ki-ki köszörülje erősen a kését,
Mert pecsenyét hoztam, mégpedig jófélét.
Azt nem merem mondani, hogy aki eszik ebből,
Mint egy hentesmester, úgy meghízik ettől.*

*A pecsenye szeretők jó sokáig élnek.
Őseink is ettől lettek olyan vének,
Mert ők ezt az ételt nagy bőséggel ették,
Utána torkukat borral öblögették.*

*Itt van tehát, most már vegyék el kezemből,
Jó nagy darabokat metéljenek ebből.
De bort is igyanak jó bőven melléje,
Mert ki bort nem iszik nagy hasa lesz tőle.*

(A „nagy hasa lesz” – fordulat kétértelmű, tréfás fintor a bort nem ivó nőkre!)

Pecsenyéhez (tréfásabb változat)

*Fiatal állatnak hoztam be a húsát,
Csak húsz éve még, hogy elhányta a fogát.
Harminchat évet még el sem érhetne
És szegény máris a bográcsba került be.
Tessenek vendégek, bátran hozzányúlni,
Hisz’ nem lehet mindenkor friss disznóhúst kapni!*

Csontvers férfinak

*Kedves barátom, kicsit csendben maradj,
Mert ajándékodhoz volna egy-két szavam!
Drága ajándék ez, amit nekem adtál,
Jó, hogy a költségekbe bele nem szakadtál.*

*Nem kellett biz’ ehhez OTP, sem kölcsön,
Hát rád a biztosító rengeteget költsön!
És éljél egyedül egy sötét erdőben,
Reggeli ne legyen soha a bendődben!*

*Az ebéded is csak levágott csont legyen,
Hogy azért éhezned annyira ne kelljen!
Vacsorád se legyen csak egy TV- torna,
Aztán pihenésként feküdj egy szöges drótra!*

*Édes álmod legyen, mint a keserű só,
Alvás közben szemed szedje ki a holló!
Hogyha ez nem lenne elég, mondok még valamit:
A fogaid után hulljon ki a hajad is!*

*A lábad is kopjon el legalább térdig,
És e csont emléke kísérjen el a sírig!
Remélem, máskor majd meggondolod magad,
Hogy finom hús helyett kinek adj csontokat!*

*Köszönöm neked e kutyaeledelt.
Jóságodat majd még meghálálom neked!
Ha ezeket túléled, hát majd megtanulod,
Hogy vőfély kezébe többé nem adsz csontot!*

Csontvers nőnek

*Halljunk szót vendégek, mily' szerencsés vagyok,
Midőn ajándékba ilyen csontot kapok!
Én ezt, mint adományt, szívesen fogadom,
De fizetetlenül sokáig nem hagyom!*

*Egy jó darab kolbász lesz majd a jutalma,
Nincsen az megsütve, nincs is megpirítva.
Két fehér oszlop közt van az felakasztva,
Mégpedig fejével lefelé lógatva.*

*Mivel azon nem oly' sok hús vagyon
A bajuszos pecsenyét még ráadásul adom.
Hogy azzal mit kell tenni? Az már az én gondom,
Ezért a versemet tovább nem is mondom!*

Bor vers
(pohárköszöntő)

*Ó bor, bor, te áldott jó nedű!
Honnan az égből van benned oly nagy erő?
Lépten-nyomon viszel, viszel az árokba.
Fene a jó dolgod! Mars le a gyomromba!*

Bor vers
(italhoz)

*Ahol vígan vannak lányok és legények,
Ha szerét tehetem, én oda betérek.
Hiszen ott jó bor és sör is van, én tudom.
Ebben már nagyon jó a tapasztalatom.*

*Nem csoda, hogy a sört is, a bort is szeretem,
Szent Borbála napján, pincében születtem.
Nagyapám kántor volt, apám kefekötő,
A jó bort és a sört itta a mind a kettő.*

*Ha az én gégémen egy napig is nem folyna,
A sírjában mindkettő biztos megfordulna.
Ezért az Istentől én csak azt kívánom,
Hogy boros hordóban érjen a halálom!*

Menyecske tánc

*Itt áll mellettem az ékes menyasszony,
Hogy menyecske fejjel először táncoljon.
Táncoljon hát véle mindenki egy kurtát,
Csak le ne tapossák a cipője sarkát!*

*Mert bizony a cipőt nagyon drágán varrták,
Tömjék hát most jól meg, ezressel a markát!
Én kezdem a táncot, a többi még ráér!
Te meg zenész, húzd rá az új házaspárért!*

A menyasszony bemutatása

*Itt van koronája ezen tisztelt háznak,
Hogy karomon tartom, szemeim kápráznak.
A szerelem tüze lángol a szívében,
A boldogság könnye csillog a szemében.*

*Tisztelt vőlegény, állj fel hát egy szóra,
Mondanivalónk van éppen a számodra!
Mondd, igaz hitedre és igaz lelkedre:
Ez a leány volt-e, akit eljegyeztél
És akinek örök hűséget esküdtél!?*

*Mert hogyha a dolog valóban így vagyon,
Átadom a leányt, ki itt van a karomon.
Átadom, barátom, azon óhajtással,
Hogy éljete a sírig örök boldogságban!*

*De ne feledjétek a jó anyát, apát,
Ha majd elgyengültek, viseljétek gondját!
Legyetek hozzájuk kellő tisztelettel,
Így áld meg az Isten szép, hosszú élettel!*

Edelény és környéke

(a legáltalánosabban - legtöbbet - használt változat)

Csiga leves

*Kis türelmet kérek, legyenek csendesen,
Hogy elvégezhessem dolgomat rendesen!
Rendesen csak annak szolgállok e házban,
Aki szépen viselkedik evésben, ivásban.*

*Nagy öröme vagyon a gazdának szívében,
Hogy ily kedves vendégek házába jövének.
Ezért parancsolta meg nekem, a vőfélynék:
Hozzak ételt, mert a vendégek ennének!*

*Nyomban megragadtam ezt az öblös tálat,
Amelyben a vendég jó levest találhat.*

*Van benne só, víz, paprika, zöldség,
Tészta, karalábé, s mindezt tűzön főzték.*

*Készült pediglen ez szép, fiatal kézzel,
Fogyasszák hölgyeim, uraim, kedves egészséggel!*

Pecsenye

*Pecsenyét is hoztam, mégpedig kétfélét:
Behoztam a kakast és vele a jércéjét.
Hogyan jutottam hozzá, mindjárt elmesélem:
Hallgassanak hát rám, figyeljenek, kérem!*

*Szaladgál a kakas a jérce nyomába,
Én meg fogtam magam, futottam utána.
Megfogtam mindkettőt hamar, szerencsésen.
Leöltem őket és leforráztam szépen.*

*A lábukat aztán össze is kötöttem,
Őket a tepsibe belegyömöszöltem.
Szép ropogósra sült meg a bőriük,
Lett is királynak való eledel belőlük.
Nyúljanak utána, ízes a falatja.
Tessék násznagy uram, bátran kóstolhatja!*

Tyúkhús

*Kedves vendégeim, itt hozom a kakast,
Nem járkál többé más tyúkjához a ravasz.
Ide tévedt, a gazdám udvarába,
Az ügyes szakácsnő pedig a nyakát levágta.*

*Meg is főtt szegényke, amúgy magyarosan,
Jó gyomorba kerül most már hamarosan.
Mindenki vigyázzon hát saját kakasára,
Hogy a szakács a szárnyukat ne fogja markába,*

*Mert nem törődik vele, öreg vagy fiatal,
Elkapja a nyakát, rajta nagyot csavar,
És a kakas többé már nem sétálhat:
Kívánok hát hozzá nagyon jó étvágyat!*

Bor

*Kedves vendégsereg, hála a nagy égnek,
Végre eljutottunk a szemek fényéhez.
Mert minden embernek megcsillan a szeme,
Hogyha reá pillant e drága üvegre.*

*Hát még, ha meglátja, belőle mi csordul,
Rendes ember gyomra azonnal megkordul.
Noé apánk is a bárkája mélyébe
Egy kancsó bort csempészett, két asszony helyébe
Ivott a jó borból, majd tűzzel szemében
Így szólt, hogy meglátta anyósát közében:*

*Mit kuporog ez itt a bárka közepén?
Éppen egy hordó bor férne el a helyén!
Aképp cselekedett, amiként szóla:
Kidobta anyósát és lett hely a hordónak.*

*Ha így cselekedtek őseink, szegények,
Mért álljunk mi ellent a szőlő levének?
Én már kiskoromban azzal kezdtem,
Nem virágnyíláskor, szüretkor születtem.
S egy pár bor forrást sikerült elérnem,
Miközben békésen horkoltam egy borospincében.*

Éjfélkor

*Lányok, legények, ide hallgassatok!
Nagy újság a mai, amit nektek mondok.
Tudjátok-e, mi történt az éjjel?
Kevesebb egy lánnyal, több egy menyecskével.
Ki itt áll előttiünk, kontyos főköttővel.
Ím itt áll előtt az ékes menyasszony,
Hogy menyecske fővel először mulasson.
Táncoljon hát vele mindenki egy kurtát,
Csak le ne tapossák a cipője sarkát.*

*Az asztal közepén van egy üres tányér,
Én megkezdem a táncot, a többi még ráér.
Menjen haza ki-ki húszasért, százasért,
Te meg zenész, húzd rá az új házaspárért!*

Vőlegény búcsúztató

*Tisztelt násznép, hallják búcsú szómat,
Mielőtt elhagynánk e királyi házat!
Illő, amikor ilyen nagy útra indulunk,
Isten és ember előtt híven beszámoljunk!*

*A mi vőlegényünk most ekképpen szólna,
Ha szíve érzelmétől szavaihoz jutna.
Elmondom tehát, mit elméje gondol.
Ilyen formán szólna, látom az arcáról:*

*Örömmel virradt fel reám e szép reggel,
Örömmel üdvözlöm, ártatlan szívemmel.
Hosszú az én utam, amelyre indulok,
Azért jó Istenem, tehozzád fordulok.*

*Édes, jó Istenem, ne hagyj el, légy velem,
Add, hogy boldog legyen az én páros életem!
Kedves édesapám, mielőtt indulnánk,
Először is tetőled búcsúznánk.*

*Köszönöm tenéked atyai jóságod,
Áldjon meg az Isten, élj soká, légy boldog!
Hát hozzád mit szóljak, kedves édesanyám,
Ki engem neveltél, szeretett hű dajkám?*

*Kedves édesanyám, ha veled beszélek,
Szívemben akkor nagy fájdalmat érzek.
Jóra tanítottál, a rossztól féltettél,
Most pedig szárnyaimra engedted.*

*Ezért édesanyám, mielőtt indulok,
Könnyező szemekkel öledbe borulok.
Kedves édesanyám, most már elválok,
De azért mindig hű gyermeked maradok.*

*Kedves testvérem, állj ide elémbé,
Mert keserves könnyek áradnak a szemembe!
Kivel együtt telt el vidám gyermekkorom,
Veled osztottam meg minden bús s öröömöm.*

*Kedves rokonaim, jószívű szomszédaim,
Halljátok tőlem búcsúzó szavaim!
Isten rendelése, hogy tőletek megváljak,
Választott párommal külön úton járjak!*

Pálinkás István Antal:

Egy galvácsi „szent” emlékezete

A történelem homokóráján 1966-ban peregnek a homokszemek. Galvácsról mintegy 30 bányász utazik a Fakaruszon (a szocializmus idején személyszállításra használt, zárt, fapados teherautó) Ormosbányára. Közöttük van az esztergályos Pálinkás Antal is.

Hétfő. A délelőtti műszak felkészül az aknába történő leszálláshoz. Az üzemi párttitkár brigádjában ott van egy galvácsi bányász is.

Párttitkár: „Mi újság, Galvácsen?”
– kérdi a beosztottját.

Bányász: „Nagy újság van. Pálinkás Antal lett a kurátor.”

Párttitkár: „Pap lett?” - ül ki arcára a döbbenet. – „És milyen pap, az?”

Bányász: „Nem pap, az...” - kezdené a magyarázatot, ám a párttitkár már az első nemnél ledöbben és a további szavak el sem érnek hozzá. Tűnődve, egyre csak azt hajtogatja magában: „Pap. Pálinkás pap. Pap, az! Már hogyan lenne pap?! Nekem ne mondja senki, hogy nem pap. Hiszen én már csak tudom!”

A műszak végén fel is keresi az esztergályos műhely vezetőjét, hogy elmondja neki: „Pálinkás Antal pap lett, így a párt nem engedheti, hogy ezek után itt dolgozzon. El kell mozdítani!”

A művezető azonban hiába érvelt: „Szükségem van Pálinkásra!” A párttitkár hajthatatlan: „Pálinkásnak mennie kell!”

A legközelebbi üzemi párttaggyűlésen fel is vetik ezt a kérdést, ahol a műhely párttitkára szintén Pálinkás elmozdítását szorgalmazza. Sőt az üzemi faliújságra Pálinkás személyét mélyen sértő és az egyházat gyalázó cikket is kifüggesztenek. A cikk mellé pedig odahelyeznek még egy Pálinkás István Antalról készült gúnyrajzot is, amelyen „szentnek” titulálják. A faliújságról végül a cikket valaki eltávolította, ám a gúnyrajzot sikerült „megmentenem”. Az a rajz nálam van. Évtizedek óta itt őrzöm. Elhoztam „emlékbe”. Ugyanis én vagyok az a Pálinkás Antal, akivel mindez megesett.

Bizony, így esett meg, a történelemnek az a nagy csodája, hogy élő embert „szentté” avattak.

Az ügy érdekessége pedig az, hogy a „szentté avatási eljárást” éppen a kommunisták hajtották végre. Glóriás szentté avattak ugyanis egy esztergályost, aki nem volt más, mint egy gyarló kurátor.

A mellékelt képen a „presbiter” szót is rosszul írták. Talán maga a rajzoló sem volt tisztában a szó helyesírásával, de a jelentésével sem, annak ellenére nem, hogy ez az ember éppenséggel református vallású volt.

*

Jóval később találkoztam az ügy szereplőivel. Gyarló módon próbálták magyarázni az akkori ténykedésüket.

Mi pedig most újra vállaljuk a szentté avatási tragédiánkat.

(Galvács, 2002.02.02.)

Rescsánszki Ernő:

1916. október 6-án született Galvácson. Meghalt 2000-ben.
1994-ben, 78 éves korában megírta visszaemlékezéseit, amelyben főleg életének az orosz hadifogságban töltött éveiről olvashatunk. A ránk maradt kézirat kb. 20 oldal terjedelmű.

Verseket is írt.

20 éves korában a Galvácsi Közbirtokosság jegyzője. Életének közel 10 évét a II. világháborúban eltöltött katonaidő illetve az orosz hadifogság teszi ki.

1950-ben 15 dollár birtoklása miatt börtönbe kerül. Az ismert munkatáborokban Miskolci Reptér, Miskolci Egyetem, Kazincbarcikai Vegyiüzem építésén) dolgoztatják. 1952-től az Áfész vezetőségi tagja, 1953-tól a Legeltetési Bizottság növényvédelmi felelőse.

1960-tól a Galvácsi Kossuth Tsz főkönyvelője, 1966-tól pedig (a Szendrői Tsz-el történt egyesítést követően) a Szendrői Tsz. Galvácsi Üzemegységének a vezetője 1971-ig, nyugdíjaztatásáig.

1960-tól 1981-ig a Galvácsi Egyházközség pénztárosa volt.

Rescsánszki Ernő visszaemlékezése életéről:
(„A visszaemlékezés 78 éves koromban készült Galvácson,
1994. V-VI. hónapjaiban, Mária és Jézus Szíve havában.”)

Válogatta és összeállította: Józsa István.
(A részletek több helyen rövidített változatban szerepelnek, lényegi változtatás
nélkül.)

Családtörténet:
-részlet-

...” a **Rescsánszkiak** nyugat felé sodródott ága Borsod megyébe, a szendrői Csáky gróf birtokára került. E nemzetség „fészke” Galvács község lett és innen szóródott szét Abod, Irota, Szakácsi, Lak településekre...

...ami bizonyos, 1775-ben a Rescsánszki nemzetség már jelen volt Galvácson, s jómagam, mint e sorok írója találkoztam is egy adás-vételi szerződéssel, melyen Rescsánszki Márton aláírása szerepelt. E szerződésen csak ő és a bíró tudta leírni a nevét, a többiek keresztel hitelesítették a kézjegyüket.

Rescsánszki Márton fia, János, Géci Annát (szül. 1790) vette feleségül. Az ő fiuként látott napvilágot 1833-ban Rescsánszki István (neje Szászfai Borbála), akinek öt gyermeke lett, öt évig volt katona és öt évig volt zsandár (csendőr). – Innen ered családunk Galvácson ismert „Zsandár” ragadványneve.

Az öt gyermek közül az édesapa nevét kapó István 1877-ben született. Feleségével, Juhász Teréziával kilenc gyermekes családot alapított. Az akkori nehéz idők miatt kétszer volt Amerikában (USA) illetve Kanadában. Idehaza őszinte, mélyen vallásos emberként görög katolikus kurátorként tevékenykedett. Részben saját pénzén, részben gyűjtésből két db nagy harangot, egy útszéli keresztet, egy harmóniumot, két db miseruhát stb. rendelt és készíttetett az Isten dicsőségére. Kezdeményezésére készült el templomunk régi kerítése, melyhez szintén jelentős segítséget nyújtott...”

Életfilozófiám:

„Az élet nem más, mint állandó küzdelem, állandó harc egy tökéletesebb, szebb és boldogabb jövőért, de minden hiába, amíg meg nem találunk és meg nem nyugszunk tebenned ó, Istenem.

Az emberi élet nem más, mint állandó reménykedés és állandó várakozás.
Amikor öntudatra ébredtem felnőt szerettem volna lenni.

Mikor ifjúvá lettem vártam a páromat, mert a házaselettől vártam a boldogságomat.

A hétköznapiok után várom a vasárnapot, hogy áldjam a Háromságot.

A munkában megfáradtan várom az ünnepeket, hogy köszöntsem a Szent Szület.

Az élet robotja után várom a nyugodt öregséget, a nyugalomban várom az Örök-életet...

Az életben az egyik várakozás sem volt tökéletes. Remélem, mikor az utolsó megvalósul, akkor boldog leszek.

Ámen.”

Életrajz:

- válogatott részletek-

„A Rescsánszkiak ősi vallása a görög katolikus rítus volt, de „az akié a birtok, azé a vallás” elvének értelmében a Csákyak után mi is római katolikusok lettünk. Ennek ellenére a mi családjunk nagyobbik része a későbbiekben visszatért a görög szertartáshoz.

E sorok írója, Rescsánszki István ötödik gyermekeként születtem 1916. október 6-án, Galvácson. Most, 77 évesen – unokaöcsém kérésére - aki édesapám nevét vitte tovább a keresztségben- írom le, miben volt osztályrészem. Ezért nem feledem el és áldom az én jó szüleimet, akik megtanítottak engem minden szépre, jóra, dolgoz, becsületes, igazságos életre, melyért az Isten áldása kísért és őrzött meg engem életem göröngyös útjain.

Kilencéves voltam, mikor édesapám kivándorolt Kanadába. Négy kisebb lánytestvérem volt. 15 kh földön dolgoztunk vagy inkább mondhatom úgy is: kínlódtunk. Szántani úgy mentem, hogy az ekét a szekér után kötöttem, mert nem bírtam feltenni. Az iskolába csak akkor tudtam elmenni, mikor az eső esett, meg télen. A bizonyítványom mégis tiszta egyes volt, amit ma is bizonyítani tudok. – Ez akkor szín jelesnek felelt meg. A tanfelügyelő a körzetbe mintának hordta az írásaimat mutatni.

A tanító úrnak adminisztrátora voltam. Beküldött a szobájába és ott dolgoztam. Húszéves koromban a közbirtokosság jegyzője voltam. ...1939. október 5-én a második világháború kezdetén bevonultam tényleges katonai szolgálatra a M. Kir. VII. légvédelmi tüzérosztályhoz Miskolcra. A négyhetes alapkiképzés után az alosztálynál kiegészítő őrnök voltam. Alapkiképzésem távbeszélő rádiós volt...

1940. júniusában az Erdélyi bevonuláshoz felvonultunk Husztra, Kárpátaljára...Erdély visszafoglalásakor Csíkszeredán, a megyeházán volt a VII. Hadtestparancsnokság és a légvédelmi parancsnokság...

az 1942.márciusi leszerelésem után május11-én újból bevonultam, hogy oroszországi hadműveleti területekre induljak a 2. Magyar Hadsereggel. Beosztásom posta és málha összesítő-kezelő tiszthelyettes volt. Itt kell megköszönni Isten oltalmát, mert a Don-kanyarba nem került ki, mivel a Nyilvántartó Irodába kerültem, annak vezetője által, 1944. március 31-ig. Így menekültem meg a „Don-kanyari vörös pokoltól.”

1944. III. 31-én tehát ismét leszereltem. 1944 esős nyarát idehaza tölthettem. Sajnálattal és fájó szívvel néztem a menekülő embereket és a kelettől nyugat felé hajtott állatokat, melynek egy része a fáradtságtól és az éhségtől útközben elhullott. Még a vadállatok is nyugat felé menekültek, ahogy a front közeledett. 1944 őszén több alkalommal falragaszok útján „seperték”, gyűjtötték össze a mozgóképes embereket...

1944. november 2-án kellett bevonulni a Sajószentpéteri Hadkiegészítési Kirendeltséghez Sajószentpéterre. Ott egy századot állítottak össze, amit Várpalota felé irányítottak nehéz páncéltörő ágyús átképzésre. E századból minden fegyvernemből volt katona. Bevagoníroztunk és egész úton a felvidéken össze-vissza bujkáltunk, mert az amerikai repülőgépek már rendszeresen bombázták a szerelvényt. Kb. egyheti „bújócskázás” után érkeztünk meg a kiképzőtábor első állomáshelyére a Balaton mellé, Berhidára. Az átképző tábor létszáma 16 hadosztály volt, az ország minden részéről. Mivel a front közeledett, áthelyezték a kiképző tábort a Szigetközbe, Ásványráróra. A Szigetközben '45. március 21-ig tartózkodtunk. Az volt a szerencsénk, hogy a németek csak egy századot tudtak felszerelni bevetésre. A többieket fegyver nélkül a Balaton nyugati részére, Tapolcára irányították az oroszok elébe. Ám azok hamarabb odaértek, s így mi április elején, Húsvét első napján Szentgotthárdnál átléptük a magyar határt. Elindultunk szép hazánkból, szemüinkből a könny kicsordult. Ausztria területén több helyen állomásoztunk...

1945. május 9-e a nagyböjt kezdete. Ez a böjt nem negyven napos volt, hanem soknak még 40 hónapnál is több volt. Aki megélte, annak csak ezután jött a hazatérés vagy mondhatnám úgy is: a föltámadás. Amikor kihirdették, hogy vége a háborúnak, nemcsak az úton ment a hadsereg nyugat felé, hanem mint a tenger ömlött, ameddig a szem ellátott. Nem lehetett mást látni, mint katonákat, gépeket, állatokat. A nyugati zóna ekkor már kb. csak 10 km távolságra volt tőlünk, de ezt a felszabadítók nem nézték tétlenül, egy hegynek a túlsó oldaláról szembe jöttek velünk és nem engedtek tovább senkit: „Vojna kaput!, Paslí damoj!, Zsenka bárisnya!...”

A találkozás első felvonása az órák, bicskák és minden más értéktárgyaktól való megszabadítás mozzanata volt, majd útnak indítottak kelet felé: Paslí damoj! (azaz Menjetek haza!) – csak azt nem árulták el, hogy az Ős-haza lesz ez a végállomás, vagyis Szibéria. A határnál, Fölbachnál már várt a tábor. Egy kastély kertjében 20.000 embert gyűjtöttek össze. Annyian voltunk, mint a gyufa a dobozban. Egy emlékem van ebből a táborból: a katona-lelkészeknek misét is engedtek mondani. Amikor a sok férfihang elkezdte:

...„Nagyasszonyunk, hazánk reménye,

Kis nemzeted zokogva esd!

Mi lesz belőlünk, hogyha elhagysz...?

Szent Szűzanyánk, óh el ne hagy!”

... - az osztrák hegyek megmozdultak, a könnyek csurogtak...

...az én fülemben még ma is cseng az ének....

Pünkösd első napján jöttünk át a magyar határon Hegyeshalomnál. Celldömölkön várt a szögesdróttal bekerített fogolytábor, ahonnét a beszögelt marhavagonokban napi 5.000 embert szállítottak az őshaza felé. Egy vagonba 60 embert préseltek be puskatussal, az ajtót belakatolták. Naponta adtak egy vödör valami keveréket, ha adtak, és egy vödör vizet, amiből legtöbbször senki sem ivott, mert nekimentek és feldöntötték. Így folyt az utazás a paradicsom belsejébe kb. egy hónapig.

A szerelvényünk 1945. Június végén megérkezett Ivanovóba a 324-es lágerbe. A város Moszkvától 320 km-re volt. Moszkva és Szentpétervár között Ivanovó központi láger volt, onnét 300 embert irányítottak a 40 km-re lévő szövőgyárba, Furmanovba a 324/6-os lágerbe. Az ellátás olyan jó volt: 40 dkg kenyér, 100 ember részére 2 kg bab, 2 kg só, a többi víz volt. Reggel, délben, este ugyanaz. Ez volt a napi ellátás.

Mikor bejött a hideg, szeptemberben a 300 emberből csak 50 vonult ki munkára, a többi gyenge és beteg volt. A magyar ameddig bírta, dolgozott, mint a hülye, így megemelték a kenyéradagot. Aki a kiszabott normát 100%-ra teljesítette, kapott 60 dkg kenyeret.

Keservesen és szomorúan, de nagyon nehezen teltek a fogsági napok, olyan hosszú volt egy nap, mint idehaza egy hónap. Ezt bizonyítja az is, hogy amikor a fogságba huszonévesen kopaszra nyírtak, soha többé nem nőtt ki a hajam a sok szenvedés következtében.

Volt példa, amikor senki sem látott, sírtam éhségemben. Az emberek folyton azt fújták, sohasem engednek haza. Mondják az emberek: a ruszki azt mondta, harasó munka, szkora damoj, hamar mentek haza. Tudjátok ez a ruszki mit mondott: sokat dolgozzatok és hamar mentek a burgonyaföldre. Oda kaparták be, aki meghalt.

Most következik a fogság legszomorúbb jelene, 1946. október 14-e, vasárnap. Kiküldtek 16 emberrel az erdőre a kocsira fát vágni. Estére az utolsó kocsit is megraktuk. Egy ponyvás amerikai kocsis volt, annyit raktunk rá, hogy az emberek kétrét hajolva fértek el a ponyva alatt. Amikor kiértünk az útra a kocsis megperdült. Akkor esett le az első hó, és mi a töltésről az árokba borultunk... A kocsis kerekei az égnek álltak, a fa rajtunk, mi alatta. Az volt a szerencsénk, hogy a ponyva vége nem volt becsinálva és akik hátul ültek kirepültek és azonnal megkezdték a fákat és az embereket kihuzigálni. A sofőr elszaladt, a motorját járva hagyta és nemsokára a kocsis kigyulladt, akik a kabinnál ültek – négy ember – ott égtek meg. Engem mikor kibontottak a bal oldalra fektettek és mivel egész éjjel esett a hó, este 6-tól reggel 7-ig így feküdtem, alattam hó, felettem hó. Az az állat ruszki katona őrzött, hogy meg ne szökjünk, aki nagyon jajgatott, azt agyon akarta löni, de arra nem volt esze, hogy az útonjárókkal üzenjen a lágerbe, hogy baleset történt, jöjjenek ki. Végül csak megérkezik egy kocsis, vasplató, az éjjeli hó rajta, feltesznek, mint a méteres fát. A lágerbe leraknak a kutya vacokra. Sem orvost, sem gyógyszert nem láttam, csak az én

Istenem látott, aki velem volt és megőrzött. A jó bajtársaim behozták a káposztalevest, ez egy hónapig tartott, utána munkába kellett állnom. Ez volt a gyógykezelés...

1948. április 26-án Ivanovóba bevagoníroztunk, nem hatvan embert, csak harmincat egy vagonba. Innét kezdve nem hadifoglyok voltunk, hanem „barátok” (tovarisok)... „Cseszliva tovarisi!” - de a vagonban a deszkák még jegesek voltak, a szűnyogháló ruha és a káposztaleves nem nagyon melegített. „Isten veled, Oroszország! Itt hagyjuk néktek a Davaj bisztrót és a káposztaleveseteket!”

Szerelvényünk a Tatár-hágón jött át, s amikor magyar területre ért, aki csak lement a szerelvénnyel, az mind megcsókolta a hazai földet...három és fél éves, tengernyi szenvedés után 1948. május 10-én délelőtt 11.30-kor megérkeztem Szendrőbe, onnét gyalog indultam haza Galvácsra. Az én édes jó anyám ugyanott várt a tornácon, mint 1944. november 2-án hajnali 5 órakor, amikor fájó szívvel, sírva mondta: Isten veled drága fiam, imádkozom érted, hogy vezessen haza téged a jó Isten...”

...az előző sorssal összehasonlítva: megkezdődött a szegény, de szabad élet.”

*

...” 1992-ben Bajtársi találkozót szerveztem azok részére, akikkel az 1939-es évben, a háború elején egyszerre vonultunk be katonának. A 200 személyből heten jelentkeztek. Kutatásaim eredményeként kiderült, hogy 20-an éltek még, akik olyan egészségi állapotban voltak, hogy nem vehettek részt a szeretet bajtársi találkozóján...

a találkozó piüinkösd második napján az Edelényi Görög Katolikus templomban hálaadó Istentisztelettel és könyörgéssel kezdődött, amelyen hol a bajtársak sírtak, hol a jelenlévő nagyszámú hívőközönség.”

Rescsánszki Ernő verseiből:

Az édesanyáknak

*Az Anyáknak drága napján
Azt kívánom Néked:
Teljesüljön minden vágyad,
Minden reménységed.
Jóságos kék szemeidben
So'se lássak könnyet,
Amerre lépsz ezer virág
Borítsa a földet!*

Szeressétek az öregeket...

*Nagyon szépen kérlek titeket
Szeressétek az öregeket és betegeket
A reszkető kezű ősz apákat
Hajlott hátú jó anyákat
A ráncos és erős kezeket
Az elszürkiült sápadt szemeket
Nagyon szépen kérlek titeket
Szeressétek az öregeket és betegeket.*

*Simogassátok meg a deres fejeket
Csókoljátok meg a ráncos kezeket
Öleljétek meg az öregeket
Adjatok nekik szeretetet
Szenvedtek ők már eleget
Vigasztalóik ti legyetek
Nagyon kérlek titeket
Szeressétek az öregeket és betegeket.*

*Ha majd az örök Szeretet
Elhívja őket közületek
Ti foglaltjátok el a helyüket
Mert ti lesztek majd az öregek
Mindazt amit nekik tettetek
Majd azt adják vissza a gyerekek
Azért előre intelek titeket
Szeressétek az öregeket és betegeket
Az Isten is úgy áld meg titeket.*

Az ember

*Térdem roggyan
Lábam csoszsan
A harminckettő
Tizenkettő.

A számban vas van
A szemem üveg
A hullámos haj őszbe borult
A délceg gerinc meghajolva.*

*Hol a viruló mosolygó arc
Mely a lélek tükre volt
Szép ifjúság hová lettél
Édes emlék ne hagyj el!*

*Ember készülj, mert a
Sír vár, mely eltakar
Már csak a szép emléked
Marad meg.*

Veres K. Ferenc

Galvács, 1920-1994. „Életem regénye” című 3 „kötetes kézirat” regényes (önéletrajzi) elbeszélés, amelyet 1979-es esztendő táján kezdett el írásba foglalni, hogy maradandó formában adhasson választ unokájának kérdéseire. A „mű” a személyes sorsába ágyazottan foglalkozik Galvács régebbi történetével is.

Az alábbi részleteket Józsa István válogatta és állította össze Veres K.

Ferenc: „Életem regénye” című önéletrajzi írásaiból.

Józsa István a szerző unokája.

Veres K. Ferenc (1920. április 13. – 1994. március 21.) 'Életem regénye' című önéletrajzi írásával már több alkalommal találkozhattunk a **Zsongó-requir** helyi kulturális folyóirat lapjain. E kéziratban három füzetet betöltő, regényszerű elbeszélés 1983-ban nyerte el jelenlegi formátumát. Az eddig közölt négy részlet többnyire Galvács múltját, nemzeti történelmünket és a szerző családtörténetét érintette. Ez alkalommal olyan lehetőség nyílt, hogy néhány újabb részletet is megosszak kedves Olvasóinkkal.

„1920. április havának 13. napján születtem.
...A szegény nép igen szegény volt, mivel a háború is a szegénységet sújtotta legjobban. Egy szegény vesztés háborúval, egy elbukott forradalommal, egy megtört, csonka Magyarországgal kezdtünk új életet Európa szívében...
... Amit leírok, úgy írom le, hogy az igazságról számoljak be... Az a 63 év – 1983-at írunk - , amiről be akarok számolni, nem mese, hanem a színtiszta igazság, csak az, amire tisztán emlékszem.”

Válogatott részletek az iskolás évek eseményeiből:

„1926. Eljött az idő, mikor – mint gyermek – el kellett indulni iskolába, a tudományok felé, tanító azonban nem volt. Úgy november hó elsején jött ugyan egy, de bárcsak ne jött volna, mert csak két hónapig bírta nálunk. Egy idegroncs ember volt – hogy mi okból, azt én nem tudhatom - , ezért mi, gyerekek rettegtünk tőle. Így hát az első osztályt nem tudtuk elvégezni. 1927-ben jött egy másik tanító. Az Ő nevét érdemesnek tartom megemlíteni, mivel nagyon népszerű, okos, a gyerekekért mindent odaadó, a fiatalságért pedig mindent megtévő ember volt. Hegedűs Istvánnak hívták. Az Ő kezei alatt ismételt meg az első osztályt. Olyan közepes tanuló voltam, se jó, se rossz, ezt be kell vallanom. E tanító sok feledhetetlen élményt szerzett számomra és a többi iskolástársam számára is.

Ennek a galvácsi területnek a birtokosa egy úgynevezett Rác nevű miskolci gazdag ember volt, aki vejének, egy katonatisztnek, név szerint Székelynek vette meg ezt a birtokot a Kunoktól. (Ezt azért kell leírnom, mert csak így tudom folytatni az életleírásomat.) A Székelynek volt egy sógora – magától érthetően a Rác egyik fia - , aki a galvácsi birtokon nagyon jól érezte magát a nővére körében. Őt „Gurkának”, vagyis Rác Györgynek hívták. Ezzel az emberrel az én Hegedűs tanítóm nagyon jó barátságba került, mivel mindketten rajongtak a sportért, sőt maguk is kiválóan sportoltak. Mint említettem, Rácék igen gazdag emberek voltak. Miskolcon egy fuvarozó vállalat volt a birtokukban. Így a tanító úrnak Gurkán keresztül módjában állt, hogy szükség esetén egy teherautót szerezzen kirándulás céljából. Ez nekünk, tanulóknak nagyon nagy élmény volt, hisz autón még egyáltalán nem is ültünk. A kirándulás útvonalának Miskolc, Tapolca, Lillafüred volt betervezve és mindezt sikerült is végigjárnunk. Nagy szenzáció és feledhetetlen emlék volt mindannyiunknak. (Először is az, hogy autóztunk, másodszor pedig megláthattuk Miskolcot, Lillafüredet, a szállodát, a Hámori-tavat és még sok nevezetes helyet.) Élményszámba ment a mozi, amiről faluhelyen még nem is hallottunk abban az időben. Akkor egyébként még hangos filmek nem voltak, az azonban már önmaga is érdekes volt, ahogyan a képek mozogtak. Lezajlott a kirándulás tele érdekességekkel, szinte ki sem tudtuk magunkat beszélni, mennyi érdekeset, különöset láttunk.

1928-ban szerencsésen átléptem a második osztályba. Ekkor történt a faluban egy nagy feltűnést keltő váratlan dolog, vagy ahogy az öregek mondták, inkább egy „csoda”, mert hasonlót még elképzelni sem tudtak: megjelent Galvácson az első rádió. Ezt mi, fiatalok – az öregek csodájával szemben – technikai fejlődésnek, a tudomány vívmányának tartottunk.

Le kell írnom, hogy történt mindez a mi kis falunkban. A Hegedűs tanító úr nem csak jó tanító volt abban az időben, hanem jó szervező is. Az akkori fiatalokból megszervezte Galvácson az ún. Katolikus Ifjúsági Egyesületet. Ez az ő vezetésével szilárd volt és „ütőképes” mind a kulturális élet, mind a szociális érzékenység fejlesztésére. A KIE határozta el, hogy vesz egy rádiót, ami akkor nem kevés pénzbe került. A tanító úr ennek ellenére azt mondta, egységben az erő és ő is bőségesen hozzájárult anyagilag a készülék megvásárlásához. E lehetőségek megteremtésével „született meg” az első rádió Galvácson, 1928. május 18-án. Emlékszem – mint nyolc éves gyermek -, az iskolában volt a rádió, teleppel és tölcséres hangszóróval működött. Sokszor bekapcsolták nekünk, amikor érdekes adást sugároztak. Mindez leírhatatlan hatással volt ránk.

Vasárnap, azokban az években mindig római katolikus istentisztelet, vagyis Szentmise volt. Akkoriban nem jártak még a papok Galvácsra rendszeresen misézni, mint manapság, így a vasárnapi szentmisét az iskola előtt hallgattuk. Tanító urunk kitette az ablakba a hangszórót és e rádió hullámain keresztül követtük a szertartás mozzanatait. Ezt azért kívántam leírni, mert valamikor nem úgy volt, mint ma...

...bizony, abban a korban nem voltak divatos ruhák, nyáron sokan mezítláb mentünk el még templomba is. (Az iskolásoknak egyébként kötelező volt az oda való járás.) A fiúk, két sorban az oltár előtt jobbról álltunk, a lányok pedig ugyanígy balról szép rendben foglalták el helyeiket. Aki rendetlen volt, az a tanító úrtól kapta meg méltó büntetését...

...a miskolci kirándulás után a következő évben az Aggteleki Cseppkő – barlangot néztük meg, ami bizony szintén nagyon érdekes kirándulás volt – nem csak nekünk -, még a felnőtteknek is. Nyáron sokszor a község határába kirándultunk, a tanító úr rengeteg fényképet csinált, ezek sokunknak megmaradtak az emlékezetében...”

„Gyermekkori élményem nagyon sok volt és ezeket nagyon hosszú lenne felsorolni, így csak a legfontosabbakat ragadom ki a többiek közül: a tanérvégi vizsgák, a március 15-i megemlékezések, a karácsonyi színdarabok...és még annyi más, amivel szüleinket és a felnőtteket szórakoztattuk. Akkortájt ez volt az egyedüli 'kultur-szórakozás'. Az évvégi vizsgákat külön is meg kell említeni: Az iskolát szépen földíszítettük virágokkal, az épületet kakukkfűvel illatosítottuk. Eljött a járási tanfelügyelő és a szendrői plébános. Ebben a keretben lett megtartva a nagy ünnepély, mert az valóban az volt a gyermekek és a felnőttek számára is.

Kinek öröm jutott, kinek bánat. Aki jól tanult, az jó jegyet kapott, aki nem, az olyat, amelyet megérdemelt. Ezt követően kimentünk a határba és a szórakozás táncmulatsággal fejeződött be. Az iskolai évek akkor ilyenek voltak, s ha nehezebb is volt mint ma, jó volt és boldognak éreztük magunkat."

„1929 őszén sikeresen átléptem a harmadik osztályba és ahogy arról már beszámoltam, olyan jó közepes tanuló voltam. Szegény édesanyámról még nagyon keveset írtam az iskolás évek előtti családtörténetben található részekben, pedig egyik fő kötelességemnek tartom, hogy megismertessem Őt utódaimmal. Ahhoz, hogy lefesthessem egyéniségét, megkísérlem leírni azt, gyermekként hogyan emlékszem rá.

Nekem mindig úgy rémlett, hogy szép, derék, szőke nő volt és mások is ezt mondják róla. Szerény, mindenkit tisztelő és szerető asszonyként élt, a beszéde hangos volt. Ha végig ment az utcán, mindenkihez szólt vagy éppen csak köszönt, de mindenki szerette is ezért. Legfőképpen persze én szerettem. Sajnos erre nem sokáig volt alkalmam...

Ahogy én emlékszem, nyugodtan elmondhatom, édesanyám a családjának és a rokonságának élt. Neki mostoha anyja volt ugyan, mégis édesanyámnak szólította. Ennek a magyarázata is megvolt, hiszen mostohája négy éves korától mint saját gyermekét nevelte. Négy félágról való testvére volt, de ők úgy szerették egymást, hogy még az édestestvérek is példát vehettek volna róluk. Szóval édesanyám egy jólelkű, szorgalmas asszony volt, akinek az volt minden álma, hogy házat építsen. Az a ház ugyanis, amelyben mi laktunk, egy régi, rozoga épület volt és Ő attól félt, hogy viharos időben egyszer ránk szakad az egész. Egy nagy topolya fa is ott állt, körülbelül egy méterre a ház előtt, egyik vastag ága teljesen keresztül nőtt a gyöngye tető fölött és ha tombolt a vihar édesanyámat ez is nyugtalanította ráadásként, mert egyértelmű volt, hogy ha ez az ág letörik és ránk szakad romba dönti egész, ócska – bár szeretett – otthonunk. Ezért vetett mindent latba jó anyám, hogy házat építtessünk.

Édesapám Kanadába a legrosszabb időbe került, ekkor volt ugyanis a gazdasági világválság, amely nem csak Amerikát és Európát érintette illetve sújtotta, hanem az egész világot. Nem volt munkalehetőség igazából Kanadában sem, de végül is édesapámnak csak sikerült munkahelyet szereznie egy bányában. Ahogy később mesélte, a bányában nem akadt egy jó cimborája sem, amint ezt itthon mondani szokás. Így hát munkaterületén, ahova be volt osztva, egyedül dolgozott és elég jól keresett. Ekkor azonban közbejött egy komoly baleset, éppen csak az Isten őrizte meg, hogy nem maradt ott végleg egy idegen országban. Egy nagydarab szén szakadt rá, s hirtelen nem volt senki sem mellette, aki segíthetett volna, így majdnem holtan szedték ki alóla. Hat hétig kellett mozdulatlanul feküdnie, amíg végre talpra állhatott. Ahhoz viszont, hogy ismét munkaképes legyen, még nagyon hosszú időnek kellett eltelnie. Így lett szegény édesanyámnak minden álma oda, Ő mégsem adta fel a reményt. Mint mondtam, minden erejét bevetette, mert nekünk ház kellett, ha nem akartuk,

hogy a rozoga viskónk ránk szakadjon. Ti, utódaim, nevetni fogtok azon, amit most írok, de az én anyám olyan takarékos asszony volt – mivel pénzre olyan nagyon szükségünk volt -, hogy egy szál gyufát is kétszer használt föl. Az egyik gyújtás a tűzrakásnál történt, a megmaradt gyufaszállal pedig a lámpát gyújtotta meg, mert akkor még nem volt villany, mint napjainkban. Éjjelét-nappalát arra fordította, hogy minél többet össze tudjon spórolni. Talán idézhetem a költő gondolatait, ha azt mondom: éjszaka font, nappal mosott, de ehhez Ő főzött is sőt, szántott-vetett. Azt nem mondhatom, hogy nekünk gyerekeknek valamiből hiányunk lett volna, mert Ő erre igencsak nagy gondot fordított. Nagyon féltett és nagyon szeretett minket. Áldja meg Őt a Jóisten és adjon neki örök nyugodalmat. Ezt elérzékenyülve írom, hogy miért, majd megtudjátok a következőkben.

1930-ban megkezdtem a negyedik osztályt, de sajnós, a tanítónk itt hagyott minket. Mi azt gyerekésszel nem tudtuk megérteni, hogy miért, hiszen itt neki is és nekünk is megvolt mindenünk, amire csak szükségünk lehetett. Nekünk jó tanítóra volt szükségünk, neki meg egy jó községre, ahol mindenféle tekintetben tiszteletet kapott, mivel ő volt a falu kulturális életének értelmi szervezője és irányítója. Jött egy Varga nevű tanító, de meg se közelítette a jóságát, őt már nem szerették úgy a gyerekek, mint Hegedűst. (Mondjuk, nekem tanárnak jó volt ő is.)

Közben, hogy rátérjek édesapámra, meggyógyult, dolgozott és tudott rajtunk segíteni. Így már valamivel könnyebb lett az életünk. Mi is nőttünk, én mint tíz éves gyermek már sokat segítettem édesanyámnak. A szarvasmarhákat már meg tudtam etetni, el tudtam látni, nyáron legeltettem és kapálni kellett. Akkortájt a gyermekek nem úgy nőttek fel, mint manapság. Nyáron – mikor nyári szünet volt – a kilenc-tíz éves gyerekek már napszámba jártak az urasági birtokra gordonyozni, meg olyan munkákra, amit egy gyerek el tudott végezni. Akkor az a 80 fillér vagy 1 Pengő is igen jól jött a családnak, mert akkor még nem volt annyi pénz, mint napjainkban. Akkor a gyereknek egy kockacukor többet számított, mint ma egy nagy tábla csokoládé. Elég szegény világot éltünk és ezt mi gyerekek is éreztük.

1931 őszén ismét a negyedik osztályba kezdtem el járni – mivel azt a tanárhiány miatt meg kellett ismételni – és ezt is olyan jó közepes eredménnyel zártam. Ahogy nőttem, a munka is úgy nőtt számomra, mert anyám bizony nagyon rászorult a támogatásomra. Télen nagyapámmal gabonát csépeltem, mert a ház meg a szénarakodó (vagyis a csűr) gabonaszalmával, más néven zsúppal volt fedve. Ezt így télen szokták elkészíteni, had lehessen belőle tavaszra tetőt javítani, hogy ne ázzon be. Nyáron már az eke szarvát is meg kellett fogni. Édesanyám nagyon örült, hogy van már segítsége.

1932-ben átléptem az ötödik és egyben utolsó osztályomba. Akkor a gyerekek még csak hat elemet jártak iskolába és én amint írtam, egy évet kimaradtam tanítóhiány miatt. A tizenkét évet betöltöttem és édesanyám a következő évre már nem adott föl iskolába, mert nagy szükség volt rám odahaza. Nem is nagyon

kötelezték az iskolát abban az időben, tizenkét éves kor után már senki sem volt köteles iskolába menni, bármilyen osztályból került is ki. Ebbe beletartozott az osztályisméltés oka és a tanítóhiány is, mint az én esetemben...”

„1933. április 13-án töltöttem be a tizenharmadik életévemet. Édesanyámat súlyos betegséggel a miskolci kórházba vitték és többet vissza sem jött: meghalt. Akkor gyermeki gondolkodással még nem tudtam megérteni mi történt, de azt hamarosan megéreztem, hogy baj van. Én tizenhárom éves voltam, János öcsém még nyolc sem, és se apánk, se anyánk...megkondult életem vészharangja... Ott voltam édesanyám halálos ágyánál, még most is szemem előtt van fájdalmas nézése, ahogy szemét rám vetette és azt mondta egész halkán, szinte elhalóan: „Mi lesz veletek?” ...halálos ágyán kedves énekét énekelte: „Máriát dicsérni, hívek jöjjetek!” Így búcsúzott ettől a világtól, szeretteitől és két árvájától, akiket annyira féltett.”

... ”hogya a jövő mit hoz, azt senki sem tudja, de a múltat le tudjuk írni, mert azon már átestünk, megtörtént és elmúlt. Hát bizony, nekem is már minden csak álomnak tűnik, nektek pedig egy mesének, pedig mint mondtam, ezek a dolgok a színtiszta igazságot elevenítik föl...”

*

A további részletek a Zsongó újságban jelentek meg:

„Az egyszerű magyar számára az 1920-as évet csak egyetlen dologhoz lehetett kapcsolni és csak egyetlen módon... Hogyan élt a nép emlékezetében ez az év egyetlen esős, szomorú pénteki nap miatt:...

Meg kell említenem, az akkori külügyminiszter, gróf Apponyi Albert részt vett a csúfos trianoni békeszerződésben illetve annak megkötésénél és hét nyelven mondta el a magyarok panaszát meg nem érdemelt sorsukról... és Franciaország akkori miniszterelnöke így válaszolt: Magyarország kezét, lábát le kell vágni, csak a fejét kell meghagyni, hogy sírni tudjon. Így lettünk mi egy szegény, megfosztott, megcsonkított síró ország...”

*

„...már láttuk az irtózatot pusztítást, meg aztán találkoztunk sok magyarral, mert ez a doni visszavonulás után volt. A visszavonulás után úgy néztek ki a szövetségesek rajvonalai mint Bábel tornya. Volt itt német, magyar, szlovák, olasz, ukrán, lengyel. Csak az öltözetükről ismertük meg, hogy melyik a magyar katona...” (’43 március vége. Gomeltől délre)

*

„-Mi van Barna, mi a helyzet?

Ő azzal válaszolt:

-Majd megtudod. A Dontól a századunkból heten maradtunk. Azt hiszem, ebből megérthetel mindent, meg ha majd meglátod a katonatemetőt, ami itt van a laktanya kaputól egy pár méterre.

Többet nem mondott és nem is mondhatott, mert kezdődött az elosztás és több szót nem is váltottunk együtt, mert nem találkoztunk.

(’43 április. Obrucs. Laktanya.)

*

„...vele mentem ki először a laktanya kapun..., a menyasszonyától is hoztam üzenetet...

Szegény Gyulának egy nyírfakeresztje volt és erre a sisakja elhelyezve. Aztán egy kis táblácska is rá volt szegezve ezzel a fölirattal: ’Nagy Gyula Hősi halált halt a hazáért. Nyugodjon békében!’

A virágot odatettem a fejfa tövébe, egy rövid imát elmondtam és ezzel búcsúztam:

Isten veled, Gyula, majd megírom a menyasszonyodnak, hogy milyen találkozásunk volt.

Azután indultunk, mert kevés időt kaptunk...”

(’43 április. Obrucs. Katonatemető)

*

„...egy hétig tartottuk a vonalat rendületlenül, a tisztek lelkesítettek, hogy közel az országunk határában meg kell állítani az ellenséget. A katonákban a hazáért akkor még volt némileg lelkesedés. Azonban a hazánkból az a hír jött, hogy megszállták a németek, a németek a mi magyar honunkat. Akkor összetört a mi hitünk. A puszkánkat a földhöz dobtuk, hogy nem harcolunk tovább, mert nincs miért, nincs már nekiünk országunk.”

(’44 márciusa. Egy Simekozki nevű falunál.)

Józsa István:

Az Egyesület elnökségének tagja. Galvácsról elszármazott.

A Zsongó újság szerkesztője. Verseket ír. A Kazincbarcikai SZIRT (Szabadon Szárnyaló Írók és Rímfaragók Társasága) tagja.

A **sötétség csókja** című verse *ezüst oklevelet* kapott a Vörösmarty Mihály születésének 200. évfordulójára kiírt országos versíró pályázaton. A vers megjelent a „Hazádnak rendületlenül” című kiadványban is.

Eltemetett boldogság

*Egészségesnek született, mint a legtöbb
Ember. Nem is értik sokan miért történt,
Mi történt, de téved, ki azt hiszi: győzött
A fájdalom, vagy tönkretett mindent, mit ért.
Héthónapos lehetett, gyönyörű gyermek,
Kislány, kit szülei örömmel fogadtak,
Nem sejtettek tragédiát, bár közelgett,
Amint kocsijukkal nyugodtan haladtak.*

*Szomorúan végződött e kirándulás:
Egy kábítószerből még bódult, koktél
Lerészegedett ifjanc apja kocsiján
Száguldott süketen magnója zajától.
Zűrös baráti tivornyáról érkezett,
Valójában nem emlékezett semmire...
...most próbált gondolkodni, így későn lépett
pirosba hajtva autója fékjére.*

*Megsérült az anya – többé nem szülhetett – ,
Kislányuk szeme világa odalett,
Lábain hiába végeztek műtétet
- Bár megtanult járni -, ezután bicegett.
- Ettől nem szerették kevésbé, mint ahogy
Más szeretheti egészséges gyermekét,
Tanítással, játékkal teltek a napok,
Igyekeztek megszépíteni életét...*

*Lassan tizenhárom éves lett a lányka,
Édesanyja túl korán megöregedett
Mindennapjainak kegyetlen harcában,
Teremtője keblén talált menedéket.
Egy napon új asszony érkezett házukhoz,
Kereső-géppé tette az édesapát,
'míg neki egy jó szava sem volt lányhoz.
(Nem dédelgette úgy, mint újszülött fiát.)*

Ajánlás:

*Esztendőők peregetek...egyszer így szólt a lány:
-Vajon miért nem beszél velem senki sem?
Szobámba nem tér be reggel csak a Magány...-
Ezt hallva mostohája rászólt mérgesen:
-Miről beszélgessünk? Te nem látsz színeket!
-Tévedsz. Világtalanul is több színt látok –
Felelte -, mint kinn a rohanó emberek...
...másnap meghalt.(Sírba víve egy világot.)
(2000. december 2.)*

A sötétség csókja

*A közöny végleg nem fertőzött meg,
Gyakorta más hibája fáj nekem,
Incselkednek a könnyelmű tettek,
Ott, hol vétkem nekem is van bővem...*

*Szememben az esélytelen falvak,
Elhagyott tanyák tüskeként szúrnak,
Eltűnt barát képei zaklatnak,
Odadobta magát a világnak...*

*Egy másik test súlyos sorsot kapott,
Nem tudom, mivel érdemelte ki,
Van ki gürcöl, megélt már jobb napot,
S van, ki a jövőt nevelgeti...*

*Sötétség csókja cuppan arcomon,
Megesik, társként kíván kísérni,
Kísértés csüng csápjával nyakamon,
Nem ellenfél, még van miért élni...*

Egy évezred sóhaja

*Nehéz lenne megmondani,
Mit mesélnek a csillagok
Kies, elrejtett fényei,
Ha tűnődve rád gondolok.
Mit miért tettél, nem értem.
(Azt még kevésbé, mit veled*

*Cselekedtek – léted ellen -,
Kik meggyötörték szívedet.)*

*...láttam zajos agóniát,
Távozó gyilkos tankokat...
Orrom összeomlás szagát
Szagolta...néztem zászlókat.
Tudom, ha beszélni tudnál,
Lehajolva kérdeznéd:
„Ezeréves asztalomnál
Szerinted ez sok, vagy kevés?”*

*Régi fényed: megtört árnyék...
Idegeneknél kel ma már
- Mint csodálatos ajándék -
Hegy-ormokon a szivárvány.
Nehéz lenne ítélkezni,
Kié a végzetes hiba...
...s lehet-e még remélni:
Néped nem tör önmagára.(?)
(2000. december 23.)*

Ítélet előtt...

*Fájdalom szórja szikráit zokogva,
Dübörög a Menny szomorúságában,
S bár még várat Ítéletünk hangja,
Szele közeleg, toporog ajtónkban.*

*Sír az égbolt, kezével fákat tördel,
Visszavárja rég' száműzött fiait,
Itatja földre hulló könnyeivel
Nemzedékeink szomjazó ajkait.*

*Melyből erőt vesznek az elesettek.
Megsérült gondolat foga fordul át
Recsegve, hogy azt üvöltse, reméli,
Mire megértjük, nem telik el a nyár...
(2002. február 7.)*

*Nyirkos ruhájában vacog a természet,
Szavak érkeznek villámok fényében,*

Az élet kapujában

*Tudnod kell, 'míg tested kívánság vonzza,
Körülsáncol ezer meglapuló csapda,
S bogáncsként hull rád érzések harcától
Vágyaid kolonca, mely szívedig hatol...
Tiszta Egek fátyla felé tárd ki kezéd,
Ha látod nincs már semmid, markod is üres,
Annyit mondj őszintén: Uram tiéd vagyok!
Mindig készen állok, ha hívsz, én indulok!
(2000. november 21.)*

Takács István

A „Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület Ügyvezető Elnöke.
Önkormányzati képviselő. Galvács alpolgármestere. Verseket is ír.

Év vége felé

(2001. október 13-án, az Idősek és Betegek Napján elmondott verse)

*Megcsillant a napfény az élet hajnalán,
Született egy gyermek, ki felnőtt lett korán...
Azokban az időkben szükség volt tettekre,
Kellett is, volt is annak nagy eredménye.
Dolgos, erős kezek a munkától elfáradtak,
Látni bennük barázdákat, kanyargós utakat,
Igazi fényképnek megfelelnék, örök időkre,
Ősz szellők fújják, talán még érdekesebbre.
Régen volt piros pünkösdi napja, virágillat,
Megérett a termés, mit lehet még tenni,
Kulcsolt kezekkel többször fohászkodni.*

*Csillagok fénye hatja át az elmúlt éveket,
Rózsaszirmok takarják be az értékes tetteket.
Isten áldja meg, amit végeztetek a hosszú úton,
Az kívánjuk, béke és szeretet reátok szálljon,
Amikor eljön az óra, nincs tovább - ne féljetek,
Angyalok szózata kísérje égbe föl lelketek!*

Három forrás (Galvács története versben elbeszélve)

(„Mint kiderült, őseink három helyen laktak, ebből fakadóan lett a versem címe:
Három forrás, refrénje pedig: Három forrás egymás mellett. Ez azt is jelenti,
hogy településeink helyei közel vannak egymáshoz.”)

*Szép virágok nyílnak, ringanak ezen a helyen,
E nehéz kemény földből nőttek s erednek,
Lágy szellőben ide-oda száll az illatuk,
Tegyük értük, mert elvesznek általunk.
Ki tudja, mikor és hogyan keletkeztek,
Három forrás egymás mellett.*

*Régmúlt időkben őseink alkottak, építettek,
Tavakban, erdőkben látták a szép életet,
Az a hely most is ott van: e terület maradt,
A rét a felhők, a napfény most is együtt vannak.
Olyan, mint a virágszirom a törzssel, együtt léteznek:
Három forrás egymás mellett!*

*Jött a túlerő és megváltozott minden.
Az alkotásnak vége. Maradt az emlék ezen a helyen.
Hogyan lehetett, miért? Ki tudja, mi a titka?
Minden nemzedéknek meg van rendezve az útja:
Elindultak, mert hon kell, gondjuk a nemzet.
Három forrás egymás mellett.*

*Lovak patái hallatszottak néma csendben.
Sötét éjszaka volt, csak a halál merengett.
Telepedj! Pihenj! Alkoss! Foglald a hazát!
Légy óvatos, mert sok veszély vár reád.
Itt kell maradnod, Te erős, lovas nemzet.
Három forrás egymás mellett.*

*Győzött az akarat, újra megvan a hely.
Körbejárták, megnézték, fogadalmat tettek.
Volt nagy öröm: vigadt gyerek, öreg s ara,
Összecsaptak a kezek, mire eljött az éjszaka.
Csak a hold játszott a tó vizén, ide-oda lengett.
Három forrás egymás mellett.*

*Volt mit tenniük: alkottak, hajlékot építettek.
Számukra megadott mindent a természet:
Vadak legelésztek, ugrándoztak a meredek lejtőkön,
Szarvasbőgés hallatszott keresztül az erdőkön.
Lesz is ebből jó lakoma, ezt adja a természet.
Három forrás egymás mellett.*

*Egyszer felkerekedtek, lábat adtak lovaiknak,
Kiruccantak, így csináltak kalandokat.
Hosszú portya közben vadat is ejtettek,
Így telt az idő, amíg beesteledett,
Úttalan utakon késve, de visszaérkeztek.
Három forrás egymás mellett.*

*Újra itt van a veszély, most már közeledik,
Vigyázz Magyar, mert a török erősödik!
Ne félj! A jó deli vitéz nem hátrál.
Védd meg az életet, védd meg a hazád!
De a török érkezett, gyújtogatott, verekedett
Három forrás egymás mellett.*

*Égett a fedél, égett a hosszú munka gyümölcse.
Győzelem nem volt, csak a füst maradt mögötte.
Nyomasztó emlék volt, elég mindenki számára,
Bujkáltak füzesbe, a sötét éjszakába.
Csillagok ragyogtak a lankás dombok felett.
Három forrás egymás mellett.*

*Hol maradt a sárga, csillogó felkelő Nap?
Késik az is, nem segíti a vándorló Magyar.
Patak partján jöttek, zöld, tágas katlanba,
Jó lesz ez nekünk, csak mindenki maradna!
Felkelt a nap is a sötét felhők felett...
Három forrás egymás mellett.*

*Végre kiderült, jó időben nagy tüzet raktak.
Aprók, kicsik játszottak, a nagyjai keményen dolgoztak:
Épültek a házak, a csúcsai magasba meredtek.
Jól látszik, ez lesz a végleges helyetek?
Kialakult a falu, közepébe templomot építettek
Három forrás egymás mellett.*

*Egy szép, tiszta dombon temetőt is jelöltek,
Ezen a helyen a sírokba holtakat temettek.
Mi, utódok, ezt a nehéz munkát megköszönjük,
Isten segítségével hozzátok imánkat közöljük,
Vigyázunk azokra, kik értünk sokat tettek.
Három forrás egymás mellett.*

*

Hágel Ferenc, szendrői vőfély

Galvácsi betlehemesek, 1974. A két pásztor: Timkó Béla és Pálinkás István.

Fontos, közérdekű telefonszámok:

Segélyhívó:	112		
Mentők:	104	Mentőállomás. Szendrő, Rákóczi u. 13.	Tel: 06/48/460-017, 460-444.
Tűzoltóság:	105	Tűzoltó Parancsnokság Szendrő, Váralja u. 3.	Tel: 06/48/460-020, 460-010.
Rendőrség:	107	Körzeti megbízott. Szendrő, Rákóczi u. 11.	Tel: 06/48/460-037, 460-008.
Belföldi tudakozó:	198	Belföldi távolsági beszélgetések:	191
Nemzetközi tudakozó:	199	Nemzetközi beszélgetések:	190
Hibabejelentés :	143	Ébresztés:	193 (06/80/555-103)
Távíratfeladás:	192	Pontos idő:	180

*

Közhasznú Információs Szolgálat.
(Különleges tudakozó):
 (Szabó Ervin Könyvtár Hétfőtől – Péntekig 08-21 óráig.
 Tel: 06/1/267-6767).

GALVÁCSI TELEFONKÖNYV

Postai irányítószám: **3752**
Körzetszám: **(48)**

Beresnyák Ferenc	Fő u.	461-022
Filó József	Fő u. 29.	460-089
Flaskó István	Fő u.	461-154
Gazdik András	Tanács u.	461-137
Gregó Lajos	Fő u.	461-143
Hágel József	Új sor u.	461-141
Hornják Gyula	Fő u. 35	461-016
Jónyer Imre	Fő u. 19	460-138
Kacsinkó Pál	Fő u. 45	460-269
Kelemen András	Fő u.	461-134
Lázók László	Új sor u. 15.	461-145
Loós Sándor	Fő u.	460-365
Lukács Istvánné	Új sor u. 3.	461-177
Magyari Béla	Új sor u.	461-144
Mázik András	Tanács u. 7.	461-155
Mazuka István	Lenin u.3 (?)	461-133
Medve József	Tanács u.	461-148
Németh József	Tanács u.	461-138
Nyilvános állomás	Buszmegálló	461-498
Önkormányzati hivatal	Bereg u. 10.	461-136
Pálinkás Attila	Fő u. 36	460-875
Pálinkás István (Antal)	Fő u.	461-150
Pálinkás János	Új sor u. 2.	461-001
Pálinkás József	Fő u.	461-151
Pálinkás László (villanyszerelő)	Fő u.	461-146
Poharai Szabolcs	Fő u. 42.	461-023
Svidró Jánosné	Fő u.	461-143
Szabó József	Bereg u.3.	461-156
Szászfai István	Fő u.	460-695
Szlifka Józsefné	Tanács u. 6.	460-974
Sztankó Zsolt	Új sor u. 1.	460-384
Takács István (villanyszerelő)	Bereg u.	461-152
Timkó Gyula	Fő u.8.	461-101
Timkó István	Fő u.	461-147
Tomori József	Tanács u.	461-140
Tóth István	Fő u.	461-153
Zaradnik Bálint	Tanács u.	461-139
Zaradnik Ferenc	Tanács u.	461-139

Ismert személyek - Galvácson.

Fehér Tibor: (Miskolc) A Csúcstechnika '80 Kft. Ügyvezető igazgatója.

A Törley Turisztikai Központ tulajdonosa.

Flaskó István: Görög katolikus kurátor.

Gazdik László: (elszármazott) Lakás: Szendrő.

A „Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület Elnöke. Önkormányzati képviselő.

Gregó Lajos: Falugondnok. Az Egyesület Ellenőrző Bizottságának Elnöke.

Hatvani Zoltán, dr : Lakás: Felsőzsolca. Galvácson lakása van.

Ügyvéd. A Csereháti Településszövetség Ügyvezető Elnöke. Volt országgyűlési képviselő. A BAZ megyei Közgyűlés volt alelnöke (1994-1998)

Az Egyesület tagja.

Hornyák Gyula: Szül. Galvács, 1956. (elszármazott) Lakás: Miskolc.

A Magyar Kultúra Lovagja. Az Egyesület Tiszteletbeli Elnöke. Az Egyesület alapító tagja, első elnöke. A Galvács és a Meszes című helytörténeti monográfiák szerzője. A községi és egyesületi újság, a Zsongó alapító szerkesztője. A Miskolci Egyetem munkatársa, könyvtáros- helytörténész.

Józsa István: (elszármazott) Lakás: Kazincbarcika. A Zsongó újság szerkesztője. Az Egyesület alapító tagja. Verseket ír.

Németh Józsefné: (volt polgármester, volt falugondnok)

Pálinkás Antal: Római katolikus kurátor.

Pálinkás József dr: Szül. Galvács, 1952. (elszármazott) Lakás: Debrecen.

Volt oktatási miniszter.

Fizikus-kutató professzor, a Magyar Tudományos Akadémia tagja.

1977-től az MTA Debreceni Atommagkutató Intézetében dolgozott,

1991-1996-ig az intézet igazgatója volt. 1983-1985-ig az USA-ban, 1988-1989

között Svédországban dolgozott kutatóként. A Debreceni Kossuth Lajos

Tudományegyetem Kísérleti Fizikai Tanszékének Vezetője. A rendszerváltozás

idején belépett az MDF-be, később a Magyar Demokrata Néppárt alapító tagja

volt. 2000 májusában a Fidesz tagja lett. Az Orbán-kormányban az Oktatási

Minisztérium államtitkára, a miniszterelnök tudománypolitikai tanácsadó

testületének elnöke, majd Pokorni Zoltán pártelnökké választása után átveszi a

miniszteri posztot. Alapító tagja a Professzorok Batthyány Körének.

Slezsák József. Polgármester. Az Egyesület tagja. Vállalkozó.

Tóth István: Mezőgazdász. Az Egyesület alapító tagja. Az Ellenőrző Bizottság tagja. A helyi Választási Bizottság Elnöke.

A szomszédok

Galvács szomszédai és a Rakaca – tó

A terület földrajzi fekvése:

A települések Magyarország észak – keleti részén, Borsod – Abaúj – Zemplén megyében, a megye északi területén, a szlovák határ mellett fekszenek. Két kistájon illetve két kistáj részen helyezkednek el.

Az ország közigazgatási rendszerének 1984-ben történt átalakításakor megszűntek a járások és úgynevezett városkörnyéke(ke)t alakítottak ki.

Az edelényi járás délnyugati része Kazincbarcika városkörnyékhez került, a megmaradt terület alkotja Edelény városkörnyéket illetve a ma inkább használatos edelényi kistérséget. A térség lakói azonban szívesebben használják a Bódva-völgye elnevezést.

A Magyar Tudományos Akadémia Földtudományi Intézete által 1990-ben kiadott Magyarország kistájainak katasztere I-II. című könyv szerint öt kistáj és hét kistáj rész található a városkörnyék területén.

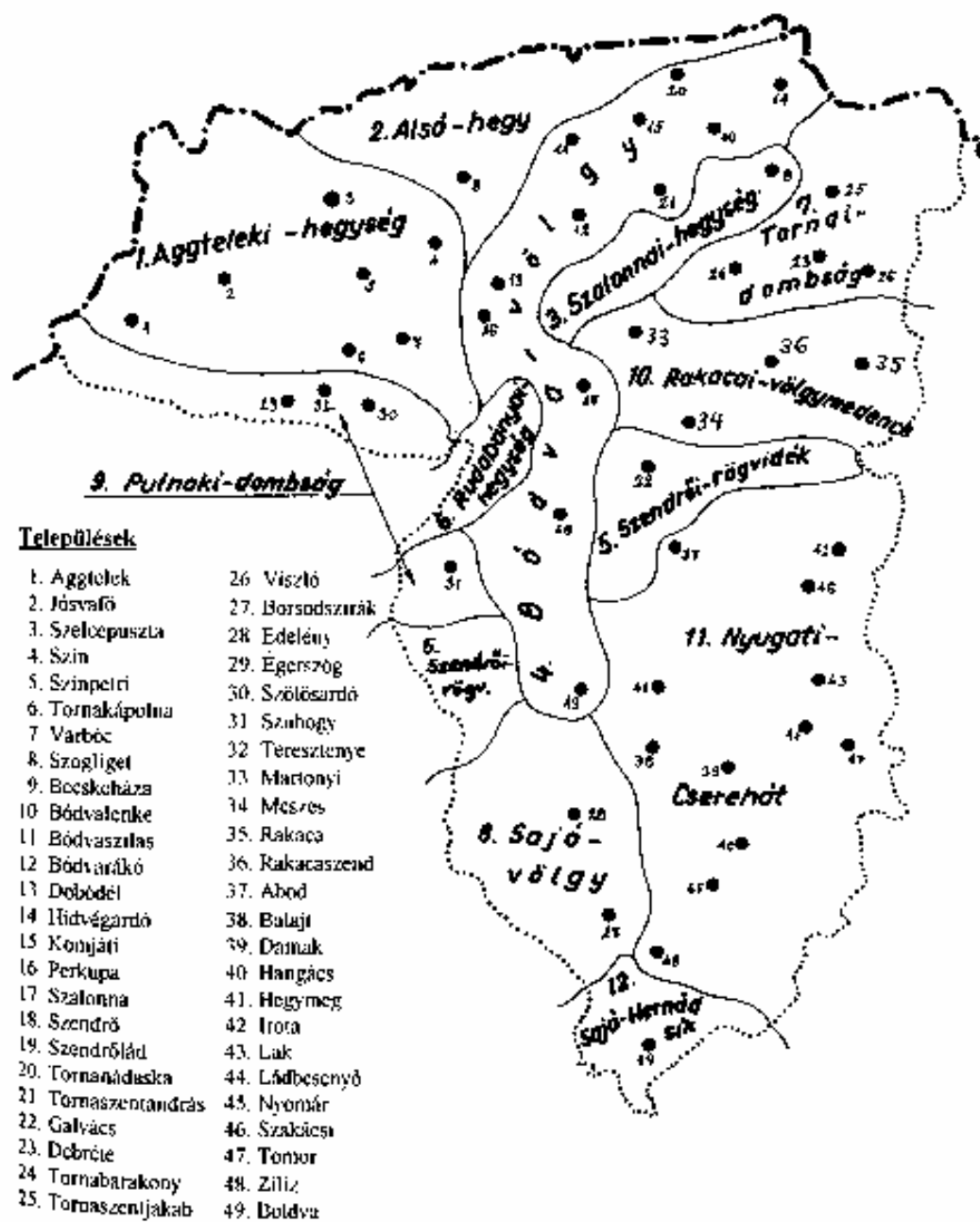
Kistájak:

- 1./ Aggteleki – hegység
- 2./ Alsó – hegy
- 3./ Szalonnai – hegység
- 4./ **Bódva – völgy** (a 12 település között van **Szendrő** és **Szalonna**)
- 5./ **Szendrői – rögvídek** (csak egy település: **Galvács**)

Kistáj részek:

- 6./ Rudabányai – hegység
- 7./ Tornai – dombság
- 8./ Sajó – völgy
- 9./ Putnoki – dombság
- 10./ **Rakacai – völgymedence** (4 települése között van: **Martonyi**, **Meszes**, **Rakacaszend**)
- 11./ **Nyugati – Cserehát** (a 12 település között van **Abod**).
- 12./ Sajó – Hernád sík

KISTÁJAK ÉS KISTÁJRÉSZEK A VÁROSKÖRNYÉKEN

Turistainformációk:

Falusi Turizmus Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Egyesülete

Borsod-Abaúj-Zemplén Conty Association of Village Tourism

Verein für Dorftourismus, Komitat Borsod-Abaúj-Zemplén

3530 Miskolc, Mindszent tér 1. Tel: +36/46/350-504.

Fax: +36/46/348-921.

*

Turinform irodák:

3780 Edelény, Borsodi u. 9/A.

Tel / Fax: 06/48/342-999.

edeleny@tourinform.hu

3759 Aggtelek, Baradla oldal 3.

Tel / Fax: 06/48/343-029, 06/48/343-073.

aggtelek@tourinform.hu

Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Idegenforgalmi Hivatal Tourinform Szolgálat

3530 Miskolc, Mindszent tér 1. Tel / Fax: 06/46-348-921

borsod-m@tourinform.hu

*

Turisztikai szervezés:

Csereháti Turisztikai Információs és Szervező Iroda

Edelény, Borsodi u. 9/A. Tel / Fax: 06/48/341-288

*

A szomszédos településekről illetve a térségről legújabban megjelent monográfiák, kiadványok, turista kalauzok:

Aggtelek és vidéke turistakalauza / Szerk: Rakaczky István.

Miskolc: Bíbor, 1997.

Galvács / Hornyák Gyula. Miskolc: Bíbor, 1998.

A Cserehát turistakalauza. Miskolc: Bíbor, 1998.

Edelény és a Bódva völgye / Hadobás Pál. Edelény: Városi Rendezvények Háza
és Könyvtár, 1999.

A királyné faluja, Meszes / Hornyák Gyula. Meszes: Községi Önkormányzat,
2000.

Millenniumi Bódva - völgyi Képeskönyv. Edelény: Városi rendezvények Háza
és Könyvtár, 2000.

Edelény Városkörnyék válogatott honismereti bibliográfiája / Hadobás Pál.

Edelény: Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum, 2000.

A Martonyi Református Egyházközség története/ Major Zsolt. Martonyi: Szerző
kiadása, 2001.

Szendrő monográfiája/ Szerk. Veres László, Viga Gyula. Szendrő:
Önkormányzat, 2002.

A szép Cserehát/ Kisfalusi János. [Viszló]. Szerzői kiadás, 2002

Térségfejlesztés:

Csereháti településszövetség

cserehat@mail.matav.hu

Csereháti Terület- és Gazdaságfejlesztő Központ,
3816 Nagyvendégi, Bátori u. 9. Tel / Fax: 06/46/446-144, 446-101.

*

Tókörnyeke Kistérségi Fejlesztési Társulás.

(1995. december 19-én alakult meg 10 önkormányzat részvételével. Tagok:
Abod, Galvács, Debréte, Martonyi, Meszes, Rakaca, Rakacaszend, Szendrő,
Szalonna, Viszló)

A Társulás irodája: Térség és Vállalkozásfejlesztési Iroda,
3752 Szendrő, Hősök tere 1. (Polgármesteri Hivatal) Tel: 06/48/460-001

Postacím: 3752 Szendrő, Fő u. 14. sz.

Elnök : Mester Árpád

*

A társulás alapszabályában legfontosabb céljául tűzte ki a kistérség társadalmi, gazdasági helyzetének javítását és a térség természeti értékeinek védelmét. Ennek érdekében felvállalta a térség társadalmi, gazdasági értékeinek felmérését. Elkészítette a kistérség hosszabbtávra is érvényes fejlesztési koncepcióját és programját.

Ezek a települések ill. ez a térség a veszélyeztetett térségek kategóriájába tartozik. Víztisztaság-védelmi szempontból halaszthatatlan ezen települések csatornázása, mivel jelentős ivóvízművek hidrogeológiai védőterületein helyezkednek el, ill. távlati vízellátásra tartalékolt vízkészleteket, víznyerő helyeket közvetlenül érintenek.

A tározóval kapcsolatos kedvezőtlen elváltozások felszámolása, valamint a kedvezőtlen folyamatok mérséklése, esetleg megszüntetése, azaz a tározó és a hozzá kapcsolódó vízgyűjtő rehabilitációja érdekében mielőbb végrehajtandó beavatkozások szükségesek.

A tervezett beavatkozások jellege nagyon sokrétű, szerteágazó - műszaki, természetvédelmi, környezetvédelmi, a vízhasználathoz kötődő vízminőség-védelmi, turisztikai, idegenforgalmi, a vízgyűjtő területhasználatának mezőgazdasági és erdőgazdasági szempontjai, a természetes élőhelyek védelme.

Legfontosabb feladatok:

Tó rehabilitáció keretében:

iszapkotrás

hordalékfogó műtárgyak építése

Infrastruktúra fejlesztés keretében:

tókönyék csatornázása

utak állapotának javítása

Társadalmi, gazdasági viszonyok javítása érdekében:

munkahelyteremtés

szociális feszültségek enyhítése

szemléletváltás, az oktatás igénybevétele

*

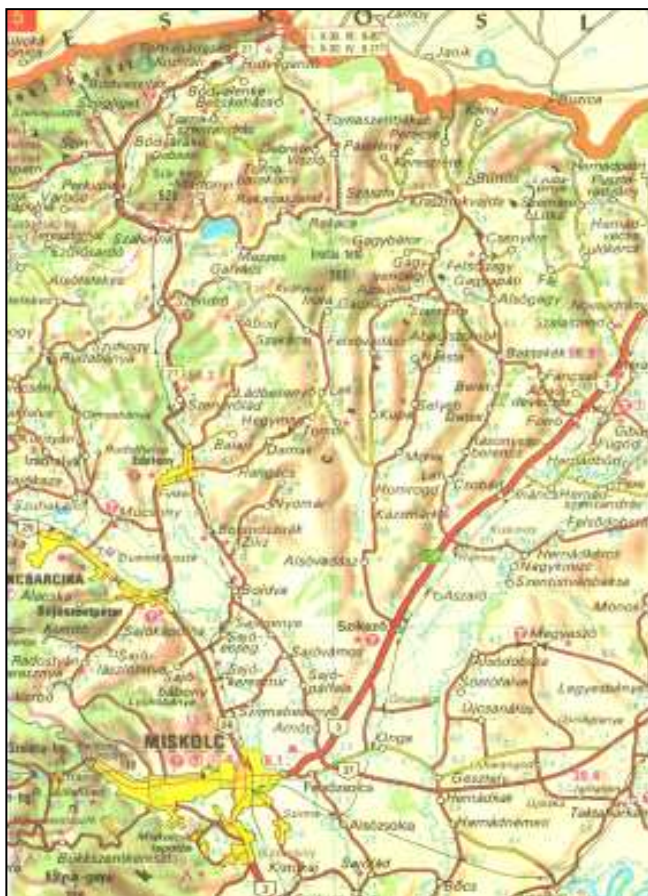
Vidékfejlesztési menedzser: Lázár János

3752 Szendrő, Fő u. 16. Tel: 06/48/560-522,

Gyógynövény – és más erdei termékek felvásárlása:

Meszes, Szendrő, Martonyi

A települések megközelítése:

Vasúton

A terület a Miskolcra induló vonatokkal közelíthető meg a Bódva - völgyében a Miskolc – Tornanádaska közötti vasúti szárnyvonalon (94-es menetrendi mező!).

Az elérhetőség szempontjából fontos csomópont:

**Edelény,
Szendrő,
Szalonna.**

(Ezekről a csomópontokról **közúton** érhetők el a további települések).

Menetrendi, kerékpár-szállítási stb. felvilágosítás: 06/46/412-511, 412-665.

Közúton

Miskolcra - a vasúttal párhuzamosan haladó - főközlekedési úton illetve az ebből leágazó mellékutakon közelíthetők meg a települések. A Bódva – völgyi 26. sz. útból Sajószentpéternél kiágazó 27. sz. főközlekedési út áthalad **Edelényen** (innen Ládbesenyőn keresztül megközelíthető Abod, Galvács), **Szendrőn** (az Abodi útelágazásnál bekötőút Galvácsra illetve tovább Abodra, vissza Edelénybe) illetve **Szalonnán** (ahonnan az összes többi település (a Rakaca – tó irányában) egy útszakaszra van felfűzve).

Benzinkút:

Edelény, Szendrő, Bódvaszilas,

Határátkelők:

Aggtelek

(nemzetközi személyforgalmú) Tel: 06/48/343-022.

Nyitva: máj. - okt.: 08-20. okt. - máj.: 08-16.

Tornanádaska:

(csak magyar és szlovák állampolgároknak)

Tel: 06/48/450-509. Nyitva: máj. - okt.: 06-20. okt. – máj.: 08-17.

A **határtól pár kilométerre** (már a szlovák oldalon) feltűnik a **Torna település** fölötti **370 m-es kúpon a tornai várrom**. **Krasznahorka** büszke vára **35 km**, **Rozsnyó 40 km**, **Betlér** szépen felújított kastélya pedig **46 km-re** van a határátkelőtől.

Bánréve:

(nemzetközi) Tel: 06/48/436-002. Nyitva: 0-24. (egész évben)

A Borsod Volánnak a térségbe induló autóbuszai Miskolcra

Borsod Volán információ (tudakozó): 06/46/340-288.

Elővételi pénztár: 06/46/340-217.

*A Rakaca-tóhoz lásd még: Debréte, Martonyi, Meszes, Rakaca, Viszló
községeknél!*

Abodra: Csak edelényi átszállással! **Edelényből indul:** 6.45 Z7.00 7.35 9.50
O11.20 12.12 O15.00 15.07 16.40 +18.00 X19.05 23.00

Aggtelekre d7.15 9.15

Bódvaszilasra X6.15 D8.20 X10.15 M12.45 +13.30 X13.45 X14.45 +15.30 M15.50
M17.40 19.15 22.50

Debrétére + 7.00 X10.55 X12.00 +16.00

Edelénybe (Sajóecsegen át) M5.17 i5.40 D6.30 O6.35 M7.15 X9.00 X9.40 11.00
12.15 Z13.40 M14.10 14.40 15.45 M16.45 17.15 D18.15 19.30 M21.05 22.50

Edelénybe (Sajószentpéteren át) M5.05 X6.15 7.00 8.20 D9.30 X10.15 +10.25
X10.55 X11.45 X12.00 X12.45 X13.15 i13.30 +13.30 X13.45 M14.25 X14.45 i15.10
M15.25 +15.30 M15.50 +16.00 D16.30 i17.00 +17.20 M17.40 19.15

Jósvafőre (Edelény-Szendrőn át) M9.30 O12.45 M15.25 +16.30

Kazincbarcikára M4.00 X4.55 +5.00 M5.15 Z5.30 M5.35 M5.45 M5.50 6.00 X6.00
M6.05 M6.20 Z6.30 i6.30 cs6.30 M6.35 M6.45 7.00 M7.15 d7.15 7.30 X7.45 i7.45
8.00 8.00 M8.15 8.30 9.00 9.15 9.30 9.30 M9.45 10.00 M10.00 i10.15 10.30 M10.45
11.00 M11.15 11.30 11.30 X11.45 12.00 M12.00 M12.15 M12.30 12.30 M12.45
X12.45 13.00 M13.00 13.05 M13.15 13.30 Z13.30 M13.45 M13.45 M14.00 14.00
i14.10 D14.15 t14.15 i14.20 14.30 M14.45 M14.45 M15.00 15.00 M15.15 15.15
+15.25 D15.30 15.30 X15.45 i15.45 M16.00 Z16.00 M16.10 M16.15 M16.30 Z16.30
M16.45 +16.45 17.00 17.10 M17.15 17.20 17.30 i17.50 18.00 M18.10 18.30 M18.45
v18.45 19.00 19.20 19.30 19.40 v19.45 20.00 +20.15 D20.30 20.35 21.00 +21.20
22.00 T22.00 O22.00 v22.11 22.45 23.10 (aláhúzott: gyorsjárat, **vastag**: céljárat)

Martonyiba M6.15 +7.00 X10.55 X12.00 +16.00 M16.30 19.15 (aláhúzott: Szalonna,
sz. bolt átszállással)

Meszesre M6.15 +7.00 +10.25 X10.55 X12.00 +16.00 M16.30 +17.20 19.15
(aláhúzott: Szalonna, sz. bolt átszállással)

Perkupára X6.15 D8.20 M9.30 X10.15 X12.45 +13.30 X13.45 X14.45 M15.25
+15.30 M15.50 +16.30 M17.40 19.15 22.50

Rakacára (Szalonnán át) M6.15 +7.00 +10.25 X10.55 X12.00 +16.00 M16.30 +17.20 T19.15 (aláhúzott: Szalonna, sz. bolt átszállással)

Rakaca-tóhoz M6.15 +7.00 +10.25 X10.55 X12.00 +16.00 M16.30 +17.20 19.15 (aláhúzott: Szalonna, sz. bolt átsz

Szalonnára X6.15 +7.00 D8.20 M9.30 X10.15 +10.25 X10.55 X12.00 X12.45 i13.30 +13.30 X13.45 X14.45 M15.25 +15.30 M15.50 +16.00 D16.30 +17.20 M17.40 19.15 22.50

Szendrőbe i5.17 X6.15 +7.00 D8.20 O8.20 M9.30 O9.40 X10.15 +10.25 X10.55 X12.00 X12.45 i13.30 +13.30 X13.45 X14.45 M15.25 +15.30 M15.50 +16.00 D16.30 O17.15 +17.20 M17.40 19.15 22.50 (aláhúzott: Edelény, aut. áll. átszállással)

Szinbe M9.30 O12.45 M15.25 +16.30

Szögligetre X10.15 X13.45 X14.45 +15.30 M15.50 M17.40

Tornanádaskára 22.50

Viszlóra (Szalonnán át) +7.00 +10.25 X10.55 X12.00 +16.00 M16.30 +17.20

Miskolc autóbusz-állomásra induló járatok

Abodról: Csak edelényi átszállással. **Edelénybe indul**: M4.25 X5.52 M7.22 O7.40 M10.25 Z12.20 X16.05 (Szendrőbe indul: O17.07) M20.25 +15.48

Aggtelek, Cseppkő Szállótól: d15.56 17.05

Bódvaszilas, élelmiszerbolttól: M3.32 Z3.47 M4.13 M5.23 6.15 X7.55 M10.50 +12.10 X12.20 **M14.21** i15.35 t15.40 Z15.40 17.15 M19.19 (**vastag**: Szalonna, sz. bolt átszállással, aláhúzott: Edelény, autóbuszállomás átszállással)

Debréte, sz. bolttól: X7.25 +11.20 M13.35 +14.25

Edelény, aut. áll.-ról (Sajóecsegen át): M4.15 M4.25 Z4.30 M6.10 X6.35 i7.10 8.00 M8.45 O9.00 M9.30 O10.00 11.00 12.30 +13.10 X14.30 16.10 D17.05 18.05 M19.30 20.30

Edelény, aut. áll.-ról (Sajószentpéteren át): M5.05 M5.30 5.45 i6.00 M6.15 i6.33 X6.45 7.15 M7.20 7.55 X8.45 X8.50 X10.00 M11.40 D12.30 +13.00 X13.10 M13.35 X14.40 M15.15 X15.40 +15.45 i15.55 +15.55 M16.10 Z16.30 t16.30 i16.35 18.05

Jósvafő, aut. vt-től (Szendrő-Edelényen át): M4.30 O5.45 D11.30

Kazincbarcika, aut.áll.-ról: 3.45 4.30 M4.45 M5.00 5.00 M5.15 5.20 O5.30 M5.30 M5.40 5.45 **i5.50** M6.00 **M6.00** Z6.00 M6.05 i6.15 M6.15 **M6.30** Z6.30 M6.35 M6.45 **M6.55** M7.00 Z7.00 M7.15 7.30 i7.30 O7.30 M7.45 M7.53 8.00 M8.15 8.30 9.00 9.30 10.00 M10.00 10.30 11.00 11.20 11.30 12.00 M12.15 **M12.30** 12.30 12.55 13.00 M13.00 M13.20 M13.20 13.30 +13.30 M13.45 M13.45 14.00 M14.00 M14.15 14.30 i14.50 M14.50 15.00 M15.15 15.30 M15.50 16.00 +16.00 M16.15 16.30 i16.45 17.00 d17.05 17.30 18.00 +18.00 Z18.30 M18.35 19.00 D19.30 20.00 20.30 21.00 21.30 22.15 aláhúzott: gyorsjárat **vastag**: céljárat

Martonyi,hídtól: M4.12 4.46 M5.24 M6.34 M7.35 M10.49 +12.09 M12.19 M14.24 X15.39 Z16.54 (aláhúzott: Szalonna, sz. bolt átszállással)

Meszes, kh.-tól: M4.00 4.32 M5.10 M6.20 X8.00 M10.35 +11.55 M12.05 M14.10 +15.00 X15.25 Z16.45 M17.02 (aláhúzott: Szalonna, sz. bolt átszállással)

Perkupa,kh-tól: M3.41 Z3.56 M4.24 M4.49 M5.34 O6.04 6.36 X8.06 M11.01 D11.49 +12.21 X12.31 **M14.31** Z15.51 t15.51 i15.56 17.26 M19.29 (**vastag**: Szalonna, sz.bolt átszállással, aláhúzott: Edelény,aut.áll. átszállással)

Rakaca-tó, üdülőtelep bisztrótól: M4.06 4.40 M5.18 M6.28 X8.08 M10.43 +12.03 M12.13 M14.18 +15.08 X15.33 Z16.48 M17.10 (aláhúzott: Szalonna, sz. bolt átszállással)

Rakaca, sz. bolttól (Szalonnán át): 4.11 X7.39 +11.34 M11.45 M13.49 +14.39 X15.04 (aláhúzott: Szalonna, sz. bolt átszállással)

Szalonna, sz.bolttól M3.47 Z4.02 M4.30 M4.55 5.10 M5.40 O6.10 6.42 M6.46 X8.12 X8.16 M11.07 D11.55 +12.26 +12.27 x12.37 M14.45 +15.20 Z15.57 t15.57 i16.02 17.32 M19.35 (aláhúzott: Edelény,aut.áll. átszállással)

Szendrő, Fő tértől M3.52 Z4.07 M4.36 M5.01 5.16 M5.46 M6.15 O6.16 i6.47 6.48 M6.52 X8.18 X8.22 M11.13 D12.01 +12.32 +12.33 X12.43 M13.10 O14.10 M14.51 +15.26 Z16.03 t16.03 i16.08 17.38 M19.41 O20.00 (aláhúzott: Edelény,aut.áll. átszállással)

Szin,kápolnától M4.39 O5.54 D11.39

Szögliget aut.fordulótól M4.11 M4.33 6.27 10.41 12.11 i15.47 (aláhúzott: Jósavfő-Aggtelek vá. átszállással)

Tornanádaska,v.mh-től M3.25 Z3.40

Viszló, sz.bolttól (Szalonnán át) 4.05 X7.33 +11.28 M13.38 +14.33

AZ AUTÓBUSZJÁRATOK KÖZLEKEDÉSÉRE VONATKOZÓ JELZÉSEK MAGYARÁZATA

X = munkaszüneti napok kivételével naponta

M = munkanapokon

T = a hetek utolsó munkanapján

O = szabadnapokon

Z = szabad- és munkaszüneti napokon

D = szabadnapok kivételével naponta

+ = munkaszüneti napokon

L = a hetek utolsó munkanapja kivételével munkanapokon

a = pénteken, de nem közlekedik: 2002.XII.27-én, 2003.I.3-án, 10-én, IV.18-án, VIII.29-én

b = V.31-től VIII.31-ig naponta

c = a hetek utolsó iskolai előadási napján

cs = csütörtökön, de nem közlekedik 2002.XII.26-án, 2003.I.2-án, 9-én, V.1-jén, 8-án, VI.5-én

d = kedden, de nem közlekedik 2002.XII.24-én, 31-én és 2003.I.7-én

e = VI.15-től VIII.24-ig munkaszüneti napokon

EI = a hetek első iskolai előadási napján

f = a hetek utolsó munkanapján, valamint szabad- és munkaszüneti napokon

F = VI.12-től VIII.31-ig csütörtöki, pénteki munkanapokon valamint szabad-és munkaszüneti napokon.

g = V.1-től VIII. 31-ig naponta

h = VI.15-től VIII.24-ig naponta

hc = hétfői, keddi, szerdai, csütörtöki napokon, de nem közlekedik 2002.XII.24-én, 25-én, 26-án

i = iskolai előadások napján

j = IV.5-től IX.28-ig szabad- és munkaszüneti napokon

k = V.31-től VIII.31-ig munkaszüneti napok kivételével naponta

m = V.30-ig és IX.1-től munkaszüneti napok kivételével naponta

n = V.31-től VIII.31-ig szabad- és munkaszüneti napokon

p = V.31-től VIII.31-ig munkaszüneti napokon

s = V.30-ig és IX.1-től munkaszüneti napokon

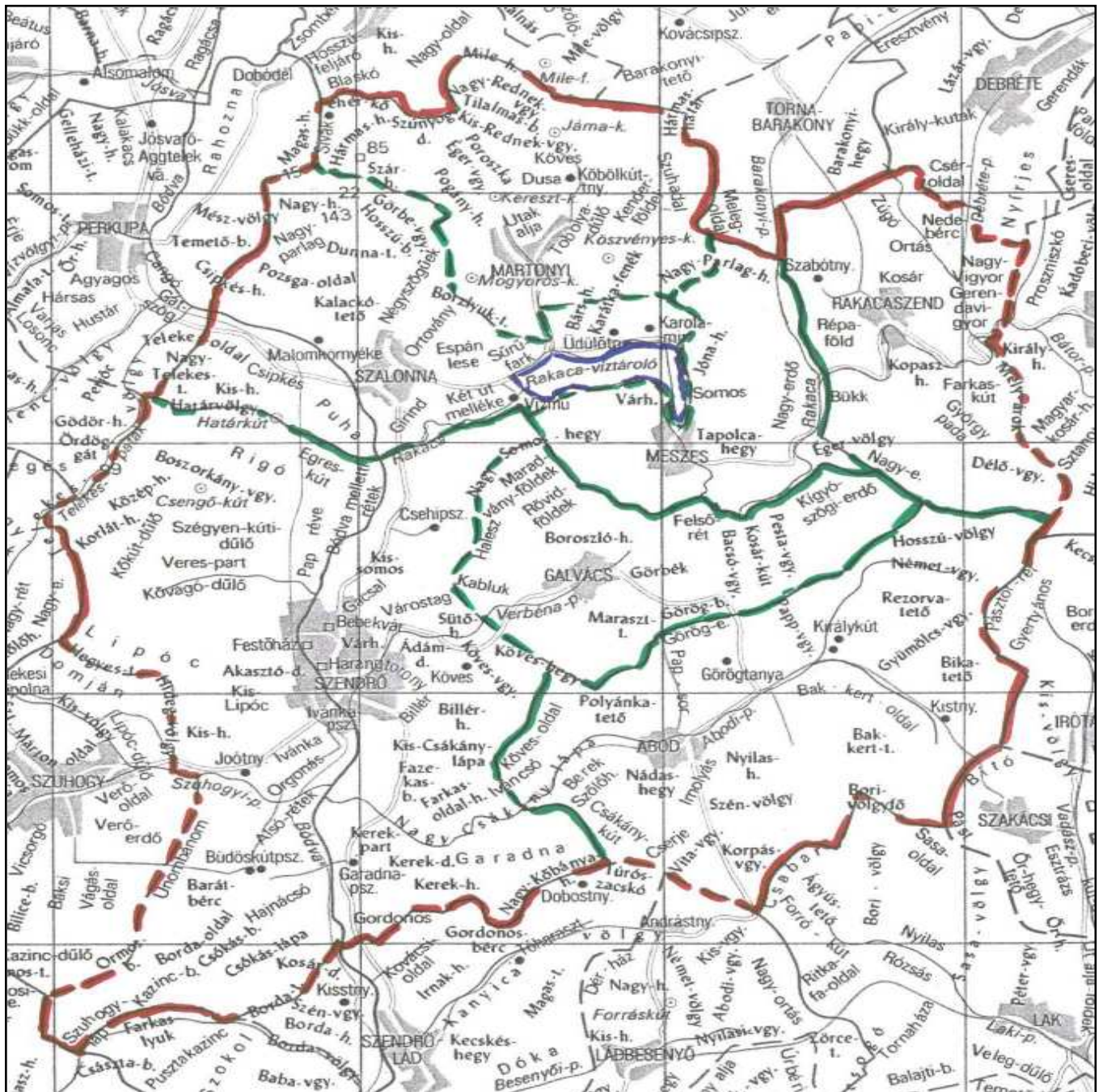
t = tanszünetben munkanapokon

u = V.30-ig és IX.1-től szabadnapokon

V = a hetek első tanítási napját megelőző munkaszüneti napon

Y = V.30-ig és IX.1-től naponta

A települések hivatalosan használt földrajzi nevei a térképen:

Szomszédolás:

Turista utak

Galvácsról a szomszéd településekre, illetve az itt található látnivalók és egyéb lehetőségek, információk:

Abod

Abodról olvasható:

Kondás Krisztina: Az abodi ruszinok görög katolikus népszokásai. (Az Egri Eszterházy Károly Tánárképző Főiskola 1996-ban végzett hallgatójának szakdolgozata. – Részletek lásd később!)

Szemánti Margit: Egy lakodalom történe Abodon 1913-ban. (A miskolci Herman Ottó Múzeumban őrzött, az Istvánffy Gyula Honismereti Gyűjtőpályázatra készített dolgozat.)

Földvári Aladár: Szendrő, Meszes és Abod közti terület földtani viszonyai. = A Magyar Királyi Földtani Intézet Évi jelentése az 1936-38. évről 2. Bp. 1941.

Kemenczei Tibor: Őskori bronztárgyak a miskolci múzeumban. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Évkönyve VII. 1968. /Abod, Martonyi, Rudabánya, Szendrőlád/.

Megközelítése Galvácsról:

Idő: kb. ¾ - 1 óra (Végig a Galvács - Abod közúton: 6 km)

A község felső részéből (a Felvégből) folyamatosan haladunk tovább a kanyargós közúton, elhaladva a *Görög tanya* mellett, a kereszteződésben jobbra fordulva jutunk a községbe. (Balra **Királykút** pusztája található – bekötőúton 1 km. A **II. világháború előtt** a királykúti fejlett nagybirtokon ipari **szeszgyár** is működött. Az **1945**-ös földosztás után **állami mintabirtok** /*Állami Gazdaság*/ létesült a területen. Különösen gyümölcsöse (**almatermesztése**) **jelentős**. Jelenleg a Bábolna Rt. Szendrői Gazdasága üzemelteti).

Idő: kb. 1/2 - 3/4 óra

Ez az útszakasz csak gyalogosan járható. Indulás szintén a Felvégből az említett közúton, amelyről a **Diós** előtti kanyarban letérünk jobbra és egyenesen tovább haladunk a **Görög erdő** széléig. Itt az erdei (a régi Galvács – abodi) úton tovább a **Pap soron** jutunk be a faluba. (Ez az erdei út - sajnos - már régóta nem használt, fával, növényzettel benőtt, de a valamikori szekérút gyalogos ösvényként még járható).

*

A hivatalosan használt földrajzi nevek:

Abodi-patak, Bak-kert-oldal, Bak-kert-tető, Berek, Bika-tető, Bori-völgyfő, Csákány-kút, Cserje, Görög-erdő, Görögtanya, Gyümölcs-völgy, Hosszú-völgy, Imolyás, Iváncsó, Királykút, Kistanya, Korpás-völgy, Köves-hegy, Köves-oldal, Nádas-hegy, Nagy-Csákány-lápa, Német-völgy, Nyilas-hegy, Papp-völgy, Pap-sor, Polyánka-tető, Rezorva-tető, Szén-völgy, Szőlőhegy, Vita-völgy.

*

3753 Abod. Polgármesteri Hivatal. Magyar út 42. Tel: 06/48/461-201

Polgármester: Zsemkó József

(Kör) jegyző: Kalász Tiborné (A körjegyzőség székhelye: Ládbesenyő)

*

16 km-re fekszik Edelénytől ÉK-re. Területe 3.116 hektár.

1950-ig körjegyzőségi székhely volt. (Galvács, Meszes tartozott hozzá).

1950-ben önálló tanácsú község. 1969-ben Edelény társközsége. 1984-ben a járások megszüntével Edelény városi jogú nagyközség része lett.

Az 1989-es rendszerváltozást követően 1992. május 1-től újra önálló település.

*

1300 előtt már említik az oklevelek. Neve **Vyobud**, **Abád** alakban fordul elő.

(Esetleg az ABA személynév kicsinyítő-becéző alakja?) Később **Oboud**, **Opud**, **Obad** néven szerepel.

Bebek birtok volt. 1590-ben a király és szendrői provizor (felügyelő, gondnok) a birtokosa. 1596-ban a török kirabolta és hódoltsági falu lett. Ezután a Csáky család birtoka lesz és az is marad a 19. század utolsó harmadáig.

1945 előtt egy 2.386 holdas nagybirtok (Latorca Rt.) volt a községben.

Határában hét (7) tanya volt. 1945 után főleg a királykúti területe volt nevezetes az állami mintabirtokról illetve az almatermesztésről.

Jelen állapot:

A község lélekszáma: 286 fő.(2001. febr. 1-i adat) Lakóház: 128. A lakosság zöme nyugdíjas. Fiatalok nagyon kevesen vannak. Felekezetiileg főleg a görög katolikus egyházhoz tartoznak a lakosok. Közigazgatásilag két tanya tartozik a községhez: Királykút és az Iváncsó tanya. (Ez utóbbiról lásd alább!)

Látnivalók:

Abod határában az **1920 – 24-es években szénbánya üzemelt**. A lignitterületre a **Garadna völgy** jobb oldalában (*az Iváncsó tanya közelében*), a **Fazekas – tető** D-i oldalán valamint a **Kiscsákány – völgy** legfelső részén nyitottak tárót.

Görög katolikus templom:

A települést övező dombok egyikén a temetőben, feltehetően már 1775 előtt felépülhetett a barokk templom. Kamarai (királyi kincstári) típusúterv alapján készült. Műemlék jellegű. A homlokzat előtti tornya mellett rézsutos falak láthatók.

A szentély félköríves. Az **ikonosztázion** (képállandó) a templommal együtt készült el, **Padits Péter** munkája. A levél – melyben készítését az „abodi orosz gazdák” megrendelték -, a Nyíregyházi Orthodox Egyházművészeti gyűjteményben található.

Az ikonosztázion képeit 1844-ben átfestette **Dobrovolszky Lajos** képfestő.

Református templom:

A 13. század második felében épült, román stílusú. Falazata terméskő. A szentély ablakai román koriak, a hajó ablakát 1928-ban megnagyobbították. Eklektikus berendezése ugyanekkor került a templomba illetve e felújítása során cserélik palára a zsindefedelt.

A templom becses értéke az 1612-ben öntött harangja. 2000-ben átfestésre került.

Kecskefarm:

Ivancsó tanya (Megközelíthető még: Edelényből Szendrőhöz érkezve, közvetlenül a város előtt, az erdőszélen, egy útbaigazító tábla mutatja a kecskefarmhoz vezető erdei utat.) Az erdős, ligetes területen elhelyezkedő tanyán kecsketenyésztés folyik. Az idelátogatók helyben megvásárolhatják a friss tejet illetve a tejből készült különlegességeket.

Nyitva:

május – szeptember. 11.00 – 17.00 óráig. Hétfő, vasárnap, ünnepnap zárva. Információ: 06/30/487-0538, 06/30/499-2054, 06/48/560-525.

Látogatás: minimum 5 személy, személyenként 500 Ft/

-körbevezetés a tanyán, -a háztáji állatok megfigyelése, -előadás a kecsketartásról és a sajtkészítésről, -állatsimogatás, etetés,

SAJTKÓSTOLÁS.

Vásárolható sajtok: feta, gouda, parmezán, krémsajt, hegyi sajtok, mozzarella.

Rendezvények:

Falunap (május): A hagyományosan májusban megrendezett Falunap egyben gyermeknap is. (Szervezője a községi önkormányzat.)

Szállás:

Szálláshelyek kialakítása most van folyamatban.

Kondás Krisztina: Az abodi ruszinok görög katolikus népszokásai - Részletek –

... ”Abod lakossága 1710-ben mind egy szálig elpusztult, amelynek egyik oka a pestis járvány volt. Csak a kántor és egyik kutyája, Imolyás maradt életben. Ezt ma is őrzi a falu egyik határának elnevezése. Ők adtak hírt a falu elpusztulásáról.”

Az egykori írás emlékezik így erről: „ Hét sírt ástak egyszerre az abodi temetőben. A meszesi paphoz temetésre hívó küldönc azzal jött vissza, hogy őkegyelme is haldoklik...Az anyák sikoltozva dobták el karjaikból a szoptatós gyerekeket, ha érezték a halálos kórt. A gyermek ráhúzta szülőjére a ház ajtaját és ott hagyta. Némelyik ember a kertben a szilvafa alatt dőlt el. Aki még, bezárkózott a házba, de ők sem menekültek.”

*... ” Az Észak-keleti bevándorlók (**ruszinok**) és a járvány nem sújtotta falvak családjai (magyarok) hamar megszállták a megüresedett telkeket, folytatták a termelést.”*

„A magyarok és a ruszinok között kezdetben ellentétek éleződtek. (Ez főleg a református vallású magyarok és a görög katolikus vallást követő ruszinok, vagy „tótok” között jelentkezett. Úgy tartották, a tót – magyar házasság nem szerencsés, mert csúnya gyerek születik belőle.)”

*... ” A faluba római katolikus magyarok is költöztek, akik kezdettől fogva egyetértésben éltek a ruszinokkal, inkább a görög katolikus vallást tekintették magukénak, mint a reformátust. (A római katolikusok jólelkűnek tartják a görög katolikusokat, ezért engedik a görög katolikusoknak keresztelni gyermekeiket.) Így vette kezdetét lassan a ruszinok **asszimilációja**.”*

*„Ebből adódóan **Abodon** a letelepedés is egy sajátos formát vett fel: a beköltözött magyarok megkapták a kis Árpádkori templomot, amelyben ekkortól református vallást gyakoroltak. Így ők a templomköré, a falut átszelő patak déli oldalára, míg a patak északi oldalára a görög katolikus vallást követő ruszinok telepedtek. Ez az elrendezés ma is megfigyelhető, hiszen a falu négy utcájából*

*kettő-kettő egymás folytatása. Így tulajdonképpen két utcára bontható, amelyeknek elnevezése még ma is **Tót sor** illetve **Magyar sor**. „*
...”Az I. világháborúból Abod is kivette a részét, a falunak 150 katonája vett részt benne. Közülük hősi halált halt: 8 fő, hadirokkanttá vált: 3 fő, a vitézek száma: 2 fő.”
*...”A II. világháborúban a kényszermunkára elhurcolt és soha vissza nem tért abodiaknak a parókia előtti téren **kopjafa** állít emléket.”*

Abod belterülete:

Rakacaszend

A községről olvasható:

Pálóczi-Horváth András: Rakacaszend románkori templomának régészeti kutatása. = Műemlékvédelem, 1975. 3. sz.

Nyitrai Péter: Márványbány. = Észak-Magyarország, 1975. június 15.

Kisfalusi János: Szülőföldem: Debréte, Rakaca, Rakacaszend, Viszló. Viszló, 1999. 66 o. ill.

(A közeli Viszlón élő szerző - nyugdíjas, görög katolikus lelkész - kitűnő ismerője szülőföldjének, környezetének. Könyveiben meleg és féltő szeretettel beszél a „védett” és „szép” Cserehátról, élete pályájáról, egyházi hivatásáról. Megismerhetjük belőlük a környék ünnepi népszokásait, a népénekeket, az egyházi és társadalmi élet formáit, a helyi érdekességeket, miközben végigvonul előttünk a régmúlt és a XX. század történelme.)

Könyveiből több kedvezménnyel is megvásárolható.

Megközelítése Galvácsról:

Idő: kb. 1,5-2 óra (Meszesre földúton: kb. 3km. Innen közúton: 5,5 km)

Meszesről az országúton haladunk tovább. (Meszesig az utat lásd a Meszes fejezetnél!)

A táj egyre változatosabb, vadregényesebb. A Szendrői – hegység óidei kőzettömegének egyik tagjaként a rakacaszendi oldalon *világosszürke, sávos, kristályos mészkő (Rakacai márvány)* bukkan a felszínre. Az itt bányászott és megmunkált szép díszítőkövekből még a **moszkvai** volt **KGST palota** építéséhez is sokat szállítottak.

*

A hivatalosan használt földrajzi nevek:

Barakonyi-patak, Bükk, Debréte-patak, Délő-völgy, Éger-völgy, Farkas-kút, Gerendavigyor, György pada, Kopasz-hegy, Kosár, Mély-árok, Nagy-erdő, Nagy-Vigyor, Nede-bérc, Ortás, Rakaca, Répaföld, Szabótanya, Zúgó.

*

3826 Rakacaszend. Polgármesteri Hivatal. Fő u. 13. Tel: 06/48/357-009

Polgármester: Lukács Attiláné

(Kör) jegyző: Barzó József dr. (A körjegyzőség székhelye: Rakaca)

*

Edelénytől 30 km-re É-ra fekszik. Területe 1.571 hektár.

1950-ig a rakacai körjegyzőséghez tartozott. 1950-ben önálló tanácsú község lett. 1966-ban Rakaca társközsége, majd az 1989-es rendszerváltást követően újra önálló. A körjegyzőség központja Rakacán van.

*

Első írásos említése **1273**-ban történik, amikor IV. László Tekus fiának adományozza. A település régi neve **Szend** volt, amely először **Zenth alakban** fordult elő. *A szent vagy a szem szóval hozzák összefüggésbe.*

A török nemcsak kirabolja, de hamar hódoltsági területté is válik. Birtokosai közül említésre érdemes I. Rákóczi György fejedelem, aki felesége Lorántffy Zsuzsanna révén lesz birtokos, s ekkor Rakoczya Szendnek írják a nevét. A Rákóczi szabadságharc után az itteni Rákóczi javakat is lefoglalják és ezután több birtokosa lesz a községnek.

1960-ban vezetik be a villamos áramot. Úthálózatát 1970-ben korszerűsítik.

Jelen állapot:

A község lakóinak száma: 411 fő. (2001. febr. 1-i adat) Lakás: 160. A cigány kisebbség aránya 53%. A munkanélküliségi ráta 80%-os.

Látnivalók:

Református templom:

Értékes román kori műemlék. Érdekessége, hogy 1820-ig „kettős” templom volt: egy korai, talán 12. század eleji kis téglatemplomhoz a 13. század elején hozzáépítettek egy valamivel nagyobb, kőfalazatú templomot.

Az 1970-es feltárás során 14-15. századi falfestmények kerültek elő a mészkő- és vakolatrétegek alól.

Festett mennyezete a második legrégebbi ilyen alkotás a mai Magyarországon területén az ugyancsak megyénkben található szentsimoni (1650) után.

További információ. Tel: 06/48/357-015.

*

A községben áthalad az **Országos Kék Túra** kék jelzése. A falu egyben **bélyegzőközpont** is.

(*Bélyegzőhely a kocsmában illetve a műemlék templomban*).

A település É-i végéről indul a **K+** jelzés, amely a Rakacai tározónál ér véget.

*

Kisfalusi János:

Ne félj, Veled vagyok! (Északi János visszaemlékezései) című, önéletrajzi ihletésű könyvéből álljanak itt azok a sorok., amelyek talán a leghívebben kifejezik a pap-ember hitvallását, életpályájának összegzését.

„Nem bántam meg...”

Ezt a vallomást nem azért írtam le, hogy magamat sajnáltassam vagy a püspökeimet bántsam – mindig több tiszteletet adtam nekik, mint ők nekem. Nem is bosszú vezetett, mert én mindig kész voltam a megbocsátásra. De Jézus is azt mondta: „Ha vétkezik ellened testvéred, fedd meg, de ha megbánja, bocsáss meg neki. Ha napjában hétszer vétkezik ellened, de hétszer jön hozzád és azt mondja: 'Sajnálom' - bocsáss meg neki.” (Lk. 17. 3-4.) Azt viszont sehol nem mondja, hogy ha nem is bánja meg, és azért sem bánja meg, akkor is bocsásson meg az ember.

Egyetértek a Prágában, az üldözöttekről szóló megemlékezésen elmondott beszéddel, Otto Madr szavaival: '...A társadalmi fejlődés elengedhetetlen feltétele a kiengesztelődés a tettesek és az áldozatok között. Ez azonban soha nem fog bekövetkezni, ha a hallgatás fátylát borítjuk a múltra. A kiengesztelődés azt követeli, hogy a bűnösök megvallják és megbánják bűneiket, és készek legyenek a jóvátételre. Nem bosszúról van szó, hanem igazságosságról, melynek feladata a keresztény és társadalmi lelkiismeret tisztítása. A meg nem bánt bűnök, a jóvá nem tett igazságtalanságok rezignációt vagy radikális magatartást szülnek, melyek veszélyeztetik a társadalom egységét.'

A bánathoz nem nagy szavak kellenek, csak az, hogy megmutassam a viselkedésemmel: megváltozott a magatartásom ezzel az emberrel szemben.

Nem is azért írtam le mindezt, hogy a fiatalokat elriasszam a papi pályától és a hivatástól. Benőtt fejjel, őszülő hajjal, Isten kegyelméből választottam ezt a magasztos hivatást – vagy talán inkább Isten kegyelméből fogadtam el a meghívást. Ha most kezdeném az életet, és előre látnám, hogy mennyi nehézséggel kell megbirkózni, a hívásra akkor is igent mondanék: a kereszt mellett sok lelki örömöm volt. Száz rendőrtisztnek vagy katonatisztnek nem volt annyi öröme, mint nekem; nem volt annyi szülő, akit annyian szerettek volna, mint engem.

Én is elmondhatom, amit Sík Sándor Mária ajkára adott „A keresztút XIII. stáció” című versében: „De ne gondold, kis bárányom, hogy valaha visszabánom, amit egyszer elmondtam: legyen. Ámen. Én egyetlenem. Mert

örömben, fájdalmamban, nem élek én, csak fiamban. Nincsen, ami elszakasszon, én vagyok a boldogasszony.”

Én is az ő szavaival mondanám, hogy ne gondold, Jézusom, hogy valahogy visszabánom, amit egyszer mondtam: hívtál, megyek. Most is azt mondanám: megyek, és egészen a tiéd leszek.

Amikor betöltöttem az ötvenötödik évemet, Kovács János százados behívott Edelénybe, a kiegészítő parancsnokságra. A hivatalos dolgok elintézése után azt mondja nekem: 'Nem értem magát: ilyen korban, a „szezón” végén ment el papnak... Ha akkor bent marad a katonaságnál, már ezredes lehetne, mint a barátja és katonacímborája, Zámboresi Pista.' Amikor együtt voltunk, ő is szakaszvezető volt, mint én. Csak azt válaszolhattam, hogy én nem a szezón végén mentem papnak: nekem ez a szezón eleje volt. Próbált érvelni, hogy 'A fizetése sokkal kevesebb így'. Mosolyogtam: talán nem is tudja, hogy nem csak pénzbeli fizetés létezik, és én az én fizetésemet semmi pénzért nem adnám oda. Csodálkozott...

A nehézségek soha nem riasztottak vissza – sőt, lelkesítettek. Igaza volt Gyulay Gábor volt abodi paptestvérnek: 'Az emberekért végzett munka soha nem vész kárba.'... Szavai nekem is biztatást adtak: a hozsannától ne bízzam el magam, de ha keresztet kapok, az krisztusi sors. Ő megy elől, az én dolgom, hogy a nyomába lépjek, kövessem... Az eredményt ugyan sokszor nem látjuk, de meglesz. Olyan a pap munkája is, mint a gőzmozdony: sok-sok energiára van szükség az elinduláshoz, de ha ez sikerül, kevesebb is gurul már.

Lehet, hogy sokat panaszkodtam az életemről, de nem akarom, hogy sajnáljanak az emberek. Azt szeretném, ha mindenki megtanulná, hogy az embernek küzdeni kell, és soha senkitől nem szabad megijedni.

A zsoltár szavai vezettek, biztattak minden üldözésben. Ahogy a 145. zsoltár írja:

*'A fejedelmekben ne bízzatok;
ember fia nem segít rajtatok!
Ha lelke kimegyen, földjébe visszatér,
És minden terve legott véget ér.*

*Boldog, akinek Jákob Istene az oltalma,
S Urában, Istenében bizodalma...
A hűséget megőrzi örökké,
Az elnyomottnak megszerzi jogát,
Éhezőknek kenyeret ad...'*

Benne bíztam én is, és nem csalódtam. Feletteseim tördelték volna derekamat, mert nem tudtam mélyen meghajolni; két oldalról is pofoztak, hogy egyensúlyban tartsanak. Nem voltam hajlandó sem paptestvéreim, sem híveim Júdása és árulója lenni. Nem kell visszavonnom semmit, de amit az emberekért tettem, megérte.

*Életem néhány fő elvét talán lánglelkű költőnk, Petőfi írta le a legszebben:
'Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
vagy melyet szélvész csavar ki tövestül...'*

Vagy másik versében, amit nagyon szerettem, szinte az életemet is hozzáigazítottam:

*'Ha férfi vagy, légy férfi,
Erős, bátor, szilárd,
Akkor hidd, hogy sem ember
Sem sors könnyen nem árt.
Légy tölgyfa, mit a fergeteg
Ki képes dönteni,
De méltóságos derekát
Meg nem görbítheti.'*

*Mindezen elvekhez tartva magamat, nem sokra vittem, de azt hiszem,
elmondhatom: azzal csináltam a legnagyobb karriert, hogy nem csináltam
karriert..."*

Meszes

A településről készült millenniumi
kiadvány:

**Hornyák Gyula: A királyné faluja,
Meszes** címmel 2000-ben került
kiadásra az Önkormányzat
gondozásában. A könyv történelmi
áttekintést ad Meszes községről az
1200-as évektől napjainkig.
**Megvásárolható: 3754 Meszes.
Polgármesteri Hivatal. Fő u. 39.
Tel / Fax: 06/48/459-504.**

Továbbá olvasható még a községről:

Vendel Miklós – Kisházi Péter: Magyarország vasércelőfordulásai. = A
Nehézipari Műszaki Egyetem Közleményei 24. köt. 1-2. füzet. Miskolc, 1978.
/Rudabánya, Alsótelekes, Martonyi, Tornaszentandrás-Esztramos és Meszes
vasércelőfordulásai./

Megközelítése Galvácsról:

Idő: 1/2 – 3/4 óra (Földúton kb. 3 km)

A falu központjától felfelé haladva a **Hármas kútnál** balra fordulunk. Átérve a
Szabó part alatti kőhídon az **Ubocson** felkapaszkodunk a Homokbánya feletti

magaslatra. Innen balra emelkedik a **Boroszló – hegy**. Mi azonban egyenesen továbbmegyünk a bokrokkal tarkított **legelő** szekérútján.

A legelő túlsó része már a meszesi határ. A dombtetőről szép kilátásban gyönyörködhetünk: előttünk, lenn a völgyben a falu felső vége illetve a Rakacaszendi út dombra felkapaszkodó sziluettje, balra túl pedig a Rakaca – tó körvonalai látszanak.

Jobbra lent a tsz major végében az 1940-es években (az alig 1, 5 km-re lévő galvácsi bányától) szintén üzemelt egy lignitbánya. 1944 végén a hadiüzem vette át. A front közeledtével azonban berobbantották a bányát minden felszerelésével együtt.

Cseresznyefa bérc lejtős oldala után a meredek **Kútfejen** ereszkedünk le a **Petőfi utcába**.

Idő: ¾ óra (Földúton kb 3-3,5 km)

Időben közel azonos a másik út is. A felvégből kiindulva nem követjük az abodi közút (műút) jobbra tartó kanyarulatát, hanem egyenesen továbbhaladunk a műútból kiágazó földúton. A dombtetőre érve egy **keresztúthoz** érünk. A dombháton ugyanis két régi földút keresztezi egymást: a **Meszes – abodi** illetve a **Felső réti „behordó út”** (ti. a szénát ezen az úton szállították a faluba). A kereszteződésben pedig ténylegesen ott található egy **kőkereszt** is.

(Itt érdemes elidőznünk egy kicsit, hiszen fantasztikus panoráma nyílik a völgykatlanra (**Felső galvácsi rét**) és az ott kanyargó **Rakaca patakra**.)

Az 1950-es években ide tervezték a – későbbiekben Meszes község alatt megépített – Rakaca-víztározót.

Közvetlenül a domb alatt, a rét szélénél volt a **galvácsi szénbánya** (erről lásd az előbbiekben bővebben) táró telepe.

A lejtő közepe táján áll, rogyant gémjével a **Bányakút**. Marhacsordák „delelője” volt sokáig ez a terület.

Túl a rét jobbra eső, kicsúcsosodó részénél, a Rakaca felső folyásánál pedig a **Kígyó – szögi erdőt** találjuk. Az 1950-es évek közepén itt volt az a híres „sugárzás”, amelyet egyszerűen csak

„meszesi csodaként”

emleget még ma is a köztudat. *A különös sugárzás (természeti jelenség?) nemcsak az itt élő embereket ejtette rabul, hanem másokat is, akik az ország különböző tájairól eljöttek megtekinteni a „csodát”. A jelenség körülbelül egy hónapon át - úgy dél tájban - alig egy órán át volt látható. Valami egészen furcsa, sárga fényben fürdött a táj. A fák a lecsurgó nap aranyában tiündököltek. Az ámulatba ejtő, sejtelmes – a mai napig is megmagyarázhatatlan – jelenség okairól számos feltételezés született. Egyesek Szűz Máriát is látni vélték. Mások a föld mélyéből érkező misztikus sugárzásra gyanakodtak. Valódi okáról azonban ma sem tudunk semmit. Ám akik látták, még mai elragadtatással beszélnek róla.)*

Visszatérve a keresztúthoz: balra fordulva néhány perces gyaloglás után az előző útnál leírt legelő szélén találjuk magunkat. Innen a már ismert úton jutunk

be Meszesre. (Természetesen a Felső réten át is elérhető a község. A Bányakút mellett az erdei úton a rétre érve és a patak folyását követve néhány perc után a meszesi, volt tsz majornál találjuk magunkat. A rét Meszes felőli oldalán (az **Ördögréten**), ahol a falu felé fordul a Rakaca patak, egy kúp formájú „hegyecske” található:

az **Ördög hegye**.

A bokrokkal benőtt, kősziklás –alig 6 öl magas és mintegy 20 öl széles – hegy valószínűleg a Rakaca patak vizének a hordaléka (hozománya). A kis hegy ugyanis 100-100 öl távolságra fekszik két olyan kősziklás hegytől, amelyet a Rakaca pataknak – feltehetően – át kellett törnie, mielőtt a síkra ért. A néphagyomány nagyon érdekes történetet őriz a „hegy” keletkezéséről:

Történt egyszer, hogy az Ördögnek erre vezetett az útja. A Szent Mártoni (Martonyi) Kolostorban lévő barátokat akarta meglátogatni. Nehéz terhet cipelt magával. Ezzel akarta ugyanis betemetni a barátokat. Am mire ideért, Meszes határához, hirtelen rávirradt. Az Ördög erre nagyon megijedt. Ijedtségében – a terhétől megszabadulva – aztán úgy eltűnt, mint a kámfor. Itt maradt viszont a „terhe”, az a kis földhalom, amit azóta is csak így ismer a köztudat: az Ördög hegye.

*

A hivatalosan használt földrajzi nevek:

Barakonyi-patak, Éger-völgy, Jóna-hegy, Nagy-erdő, Nagy-Parlag-hegy, Nagy-Somos-hegy, Rakaca, Somos, Tapolca-hegy, Várhegy.

*

3754 Meszes, Polgármesteri Hivatal. Fő u. 39. Tel / Fax: 06/48/459-504

Polgármester: Rákiné Czidor Katalin.

Lakása: 3754 Meszes, Petőfi u. 4. Tel: 06/48/459-523

Internetes elérhetőség a hamarosan beinduló Telekunyhóval egyidejűleg lesz.

(Kör) jegyző: Hudák Józsefné (A körjegyzőség központja: Szalonna. Cím: Lásd. Szalonna!).

*

Edelénytől 27 km-re, É-ra fekvő település. Területe 1.140 hektár.

1950-ig az abodi körjegyzőséghez tartozott. 1950-től önálló tanácsú község volt. 1969-től Szalonna társközsége, majd az 1989-es rendszerváltást követően újra önálló. A körjegyzőség központja Szalonna.

*

Első írásos említése **1317**-ből származik **Mezes** megjelöléssel. A későbbi oklevelekben a **Messes**, **Mestes**, **Mézes** alakokat találjuk. A **név eredetét** egyesek a *mészkefjéssel, mészégetéssel* hozzák összefüggésbe. Mások szerint a *méhészkedéssel, mészkészítéssel* kapcsolatos értelmezés sem kizárt. Királynéi birtok volt. A **17. században a Rákóczi és Lorántffy** család is birtokos a községben. A hadászatilag fontos szendrői vár közelsége miatt a török támadások gyakori célpontja. Hódoltsági terület.

A szatmári béke (1711) után a kamara lefoglalja a Rákóczi javakat, birtokosai ezután a **Csáky, Losonczy, Zsarnay, Hodossy, Gombos, Vattay** családok lettek.

1945 előtt nagybirtok nem volt a határában.

Termelőszövetkezete 1961-ben alakult és ez egyesült 1969-ben a szalonnai és martonyi tsz-el Tókörnýéke Mgtsz. néven, szalonnai központtal.

Határában található a Rakaca - víztározó.

Jelen állapot:

A település lakosainak száma: 214 fő.(2001. febr. 1-i adat) Lakás: 117. A lakosság 60%-a nyugdíjas, 15%-a 30 év alatti, 25 % az aktív korban lévő, ebből 10 % a munkanélküli.

Meszes községben 100 ház van, ebből az utóbbi 10 évben 25 elkelt üdülőként illetve lakásként. Ezek céges üdülők illetve magánemberek hétvégi háza. Betelepülők helyben lakás céljára 5 családi házat vásároltak, amelyeknek átalakítása, felújítása folyamatban van.

A település 1999-től falugondnoki szolgáltatást üzemeltet, amely ellátja a szociális ebédhordást Szalonnáról, a gyógyszerellátást és az igény szerinti egyéb kívánságok kielégítését (temetés, színház, nagybevásárlás).

*

A község az elmúlt 4 év alatt minőségi változáson ment keresztül.

2000-ben megépítették illetve felavatták a *Millenniumi parkot*. Mindezt az Önkormányzat és a Meszesi Faluszépítő Egyesület közhasznú munkások bevonásával valósította meg.

2001-ben átadták a *Kalász László emlékhelyet* illetve parkot a nagyközönségnek.(Kalász László költő egy ideig itt tanított Meszesen)

Megépült a Katolikus Egyházközség *imaházának (templomának) tornya*, szintén közös összefogással.

Felépült a *ravatalozó előtető* pályázati pénzből, önkormányzati önrész hozzáadásával valamint a Meszesen magánemberként lakást vásárló Wolent Tibor - a Jászói Premontrei rend főgondnoka - önzetlen adományából (összes faanyag!).

Az időskorúak megsegítésére a Soros Alapítvány pályázatán nyert pénzből *kisgépeket vásároltak a kert, a ház körüli munkák elvégzéséhez*.

A Faluszépítő Egyesület jóvoltából ugyancsak pályázaton számítógépet nyert a község egy *Telekunyó létesítésére*.

A nagyrészt idős lakosságra való tekintettel egy *helyben működő önkormányzati hivatal* sikerült létrehozni a községben. Így az ügyek intézésére nem kell a körjegyzőségi központba utazni az embereknek.

A most épülő *szennyvízhálózattal* tulajdonképpen befejeződik a falu összközművesítése.

Meszes belterülete:

Látnivalók:

Meszesi kastély (udvarház):

Ma már csak a helyét ismerjük. A terméskőből épült méteres falainak maradványait nem is oly régen még megcsodálhattuk.

Egy **1333**-as oklevél a **királyné falujának (villa reginalis)** említi a községet.

Az oklevél szerint **Erzsébet királyné** a meszesen lakó **Benedek**-nek (és *fiainak: Györgynek, Simonnak, Demeternek és Domokosnak*) a lengyelországi hadjárat idején tanúsított vitézségeért – egy ekényi földjét és egy kaszálóját kiveszi és mentesíti az adózás alól. (Azaz **nemessé teszi** a családot.) A kúriával (udvarházzal) bíró család ettől az időtől Meszesi(y) – nek nevezi magát.

A kúria (kastély), amely a templomdombon épült, a 19. században a **Gombos**, utóbb pedig a **Zsóry család** tulajdonában volt. A Zsóryak az 1930-as évek elején lebontják illetve eladják a belterületen álló „házukat” és helyette a községtől 2 km-re lévő területen építik fel a Karola kastélyt.

A Meszesy család egyébként nevezetes férfiút adott a hazának: **Meszesy Demeter** (Nagy) **Várad püspökeként** és a művészetek pártolójaként egyaránt beírta nevét a történelemkönyvekbe.

Református templom:

Torony nélkül való kőtemploma minden bizonnyal már az 1200-as években állt. A 16. századi írások azonban már arról tudósítanak, hogy a templom a reformátusok kezén található. 1901-ben – állapota miatt – lebontják, de a helyén még ugyanabban az évben elkezdik építeni az új templomot.

Kisebbik harangját átmentik. Ezt egy kassai ismeretlen mester öntötte, 1753-ban. Két értékes műtárggyal is büszkélkedhetnek: egy **1696**-ból származó **ónkannával**, illetve egy **1787**-ben készült **ónkehellyel**.

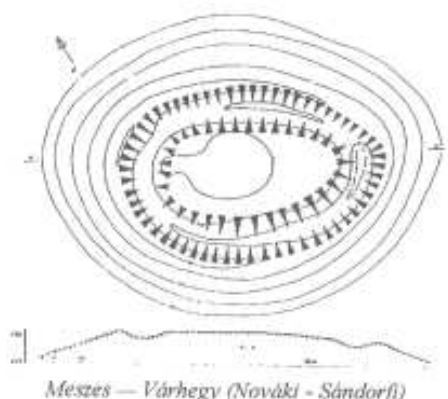
Római katolikus templom (kápolna):

A meszesi katolikusok 1935-ben alakítanak ki egy kis kápolnát (imatermet), ami tulajdonképpen katolikus iskolaként is szolgál. Kisboldogasszony tiszteletére szentelik fel. (Búcsúja a Mária napot (szeptember 8.) követő vasárnap).

1950-ben az épületet államosítják, 1990-ben azonban visszakapja az egyház. 2001- szeptemberében – az önkormányzat támogatásával és a hívek adományaiból tornyot kap a kápolna, amelyet Seregély István egri érsek szentel fel.

A Meszesi Földvár:

(A Vár könnyen megközelíthető, de jelenleg tervezés illetve kiépítés alatt van egy hozzávezető turistaútvonal is.)

A község központjából a Rakaca patakig gyalogolunk, de folyását nem követjük a Rakaca víztározó torkolatáig, hanem a híd előtt elkanyarodunk nyugatnak és a félkör alakú Nagy Somos hegyvonulat lábánál feljutunk a Liza hegyre. Itt egy ma is működő kőbányát találunk. Utunk a kőbányától lefelé a kanyargó köves úton a völgybe vezet, ahol az erdővel körülvett területen (**Várhegyalja**) egy csodálatosan hangulatos **üdülőfalut** találunk. Az előttünk magasodó Várhegyre felkapaszkodva találjuk meg a várat.

A fával benőtt hegy évszázadok óta őrzi titkát. Régészeti feltárása mindeddig nem történt meg. Néhány kisebb tanulmányban említik ugyan, de még így is elenyészően kevesen tudnak róla. Az utóbbi években ismertsége és látogatottsága nőtt.

A várhegy tengerszint feletti magassága 231 méter. Relatív magassága pedig átlag 76 méter körül van. A hegy oldalai mérsékelt meredek. Északi oldala erőbben lejt. A kisméretű ovális platón találjuk az egykori vár nyomait, amelyet – ma is jó megtartású – árka és annak külső szélére hányt föld – sánc – jelez. Az árok ellipszis alakú, lapos területet fog körül, belső peremén mért hossza 30 méter, szélessége 16 méter. Területe 0,04 ha (hektár). Az árok szélessége 7-9 méter, mélysége 1 méter körüli.

További látnivalók:

A Rakaca-tó
A község több melegvizű forrása
A Millenniumi-park
A Kalász László Emlékpark
A Várhegy alatti üdülőparadicsom
A Kőbánya

**Környezetvédelmi és Ökológiai Oktató Központ,
Meszes - Karola**

(Gyermeküdülő)

Tulajdonos: Szikszó Város Önkormányzata

Telefon: Polgármesteri Hivatal, Szikszó: 06/46/396-878, Fax: 06/46/396-838.

Helyben: Gondnok: 06/48/458-042, Üdülő: 06/48/458-096.

A községet elhagyva a Szalonna felé vivő út bal oldalán egy lezárt vashengerből egy kis csövön keresztül csörgedező forrásvízre akadunk. Ez a **Vaskúti** illetve **Büdöskúti forrás**. Az emésztést segítő, üdítően kellemes „gyógyvíz”-ről egy 1864-es feljegyzésből az alábbiakról értesülünk: *„Büdöskút – a felső falu végen – á rézbőszől azzal ’a tulajdonsággal á’ vize bír – hogy tőle az ivó megéhezik”*.

Innen az alig 2 km-es országúti gyaloglás után érünk a **Zsóry féle Karola kastélyhoz**. A név (Zsóry) ismerősen cseng a mai köztudatban is. Igen, arról a családról van szó, amelyről a híres, mezőkövesdi gyógyfürdő is a nevét kapta. A családnak nemcsak birtoka volt itt, hanem az 1900-as évek elején itt is éltek abban a „kastélyban” (hajdanvolt udvarházban), amely az 1300- as években **Meszesy Benedek** családé volt. A Zsóryak 1930-as években adják el ezt az

épületet (amit az új tulajdonosok le is bontanak) és helyette a falu határában lévő közel 100 kataszteri holdas birtokuk központjában építik fel a Karola kastélyt.

A létesítmény a víztározó északi partján, a cserehát és az aggteleki karszt határán található. Idilli környezetben, helyben van a víz, erdők, rétek és hegyek. Ideális bázistelep környezetvédelmi és ökológiai oktatásra, az aggteleki karszt, az északi Cserehát, a tornai dombság biológiai és geológiai ritkaságainak tanulmányozására, kirándulásra, pihenésre, ökoturizmusra.

Saját konyhája, étterme, jól felszerelt oktató terme, és szabadtéri oktató udvara van. Öt fürdőszobás szobájában 30 ágy áll a dákok, turisták rendelkezésére. Három fürdőszobás kétágyas szobája a tanárokat, igényesebb turistákat várja is várja. Udvarán kempingezési lehetőség van.

Rendezvények:

„Tóparti napok” – (augusztus) Ez a rendezvény 2002-ben került először megrendezésre hagyományteremtő céllal.

További információ az önkormányzatnál!

Szállás:

Közösségi szállás nincs a faluban, ám az alábbi magánházaknál van szálláslehetőség:

Gulya András	3754 Meszes, Fő u. 62.	Tel: 06/48/459-515
Vécsei Jánosné	3754 Meszes, Petőfi u. 42.	Tel: 06/48/459-525
Vőfély Pál	3754 Meszes, Fő u. 17.	Tel: 06/48/459-516

Civil szerveződések:

Faluszépítő Egyesület 3754 Meszes, Fő u. 39. Tel: 06/48/459-504
Vezetője: Ráki Ernő, 3754 Meszes, Petőfi u. 4. Tel: 06/48/459-523.

A szervezet célja nevéből adódik: a mindenkori önkormányzat segítségével, egymás támogatásával a falu fellendítése, fejlesztése.

Az Egyesület jelenleg a község turista útvonalainak kiépítésén dolgozik.

Az Egyesület továbbá a helybéli gyermekek továbbtanulását segítő ifjúsági alapítványt is létrehozott, hogy az 1%-os adóbefizetésekből támogassa tanulmányaik folytatását.

Horgász Egyesület: 3754 Meszes, Petőfi S. u. 42. Tel: 06/48/458-020.

A Rakaca – tó

Szemben magasodik a sátor alakú Várhegy

Írások a Rakaca-tóról:

Dobó István – Krempels Tibor: A Rakaca-tározó. = Mélyépítési Tudományos Szemle, 1961. 4. sz.

Peja Győző: A Rakaca-völgyi tó. = Borsodi Szemle, 1962. 5. sz.

Frisnyák Sándor: A Rakacai-víztározó. = Élet és Tudomány, 1969. 30. sz.

Megközelítése Galvácsról:

Két irányból is megközelíthetjük.

Meszes felől, a már ismert Galvács – Meszes útvonalon,
illetve a Tó gátjához vezető úton:

ennek ideje: kb. $\frac{3}{4}$ - 1 óra (Földúton kb. 4-4,5 km)

Galvácsról a Homokbánya feletti magaslatra érve nem követjük a meszesi utat, hanem balra lekanyarodunk a Boroszló hegy felé. Átvághatunk a dombtetőn, vagy a hegy oldalán vezető, kicsit bokros szekérösvényen haladhatunk tovább. Hamarosan a Meszesi ároknál találjuk magunkat. Itt rövid pihenőt is tarthatunk.

Szomjunkat olthatjuk a Kis völgyben felbugyogó kristálytisza forrás vizével. A galvácsi oldalon pedig megpihenhetünk a gémeskút melletti hús árnyat adó vadkörtefa alatt. Sokáig ez a terület is a legelőre kihajtott marhák delelője volt.

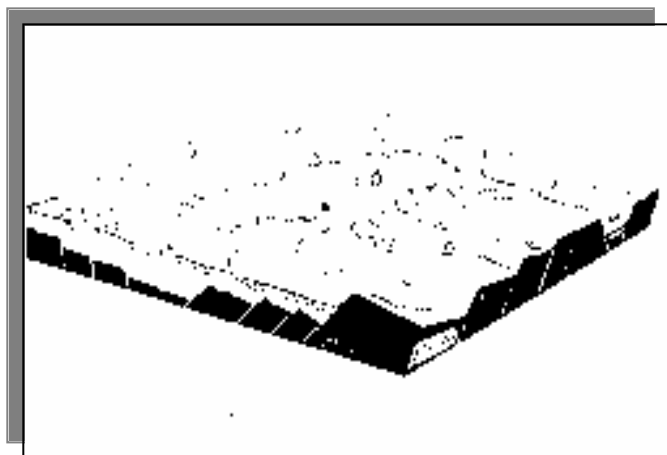
Továbbindulva a földúton a meszesi Mocsár oldalban, a körülszántott Kerek erdő alsó szélén, egy **vasbánya** nyomaira bukkanunk.

Az **1930**-as években működött **állami vaskőbányából** a vasércet illetve a kőzetet kézi szerszámokkal termelték ki és kézzel (is) rakták azokba a „vasbödönökbe”, amelyeket aztán csiga segítségével emeltek ki az aknából. A

kitermelt kőzetben kevés volt ugyan a vasérc, de a belőle kinyerhető vas nagyon jó minőségűnek mutatkozott. A kitermelt mennyiség nem volt jelentős. A bánya tulajdonképpen kutatási célokat szolgált. Egészen a háborúig dolgoztak benne. A front közeledtével azonban megállt, majd teljes egészében meg is szűnt a termelés.

A kis kitérő után utunkat a **Nagy - Somos - hegynek** az egyre keskenyebbre szűkülő völgyében folytatjuk. Néhány perces erdei út után máris a Rakaca völgyében találjuk magunkat. A jobbra forduló út egyenesen a Tó gátjához illetve a Gátörházhoz vezet.

A tó építése

A Borsodi iparvidék vízellátásának javítására **1962-re készült el** a Rakaca - völgyi tározó. Az 1958-ban kezdődött kivitelezés legnagyobb feladata természetesen a **850 m hosszú és 8 m magas zárógát** megépítése volt.

A gát építő anyagát a közeli Borzlyuktető agyagdombja a Dunnatető szolgáltatta. Az agyag tömörítését az e célra szerkesztett 12 tonnás ún. „juhláb (fogasos) hengerekkel” végezték.

A gáttestbe mintegy 135 ezer köbméter agyagot építettek be. A gátkorona szélessége 4,3 méter, rajta makadám út vezet. A gát „rézsűjét” (víz felőli oldal) betonlapokkal burkolták. A víztározás célja volt, hogy a tó vízállásával a Bódva vízmennyiségét 1, 900 liter /secundum állandó vízmennyiségen tartsák az aszályos időszakokban is.

A víznek a Bódva felé való lebocsátását a gátba épített **zsiliprendszer** teszi lehetővé. Ezzel a szerkezettel tulajdonképpen a teljes leürítés is végrehajtható. A zsiliprendszer legfontosabb részei: *a 16 méteres csőalagút, az árapasztást szabályozó ún. „szivornyatorony” valamint az üzemvíz elbocsátását szolgáló akna.* A csőalagút az alvízi oldalon energiatörő vízládába torkollik. Innen kerül a víz a Rakaca, újonnan ásott, rendezett medrén keresztül a Bódvába. A zsilip másodpercenként 50 köbméter vizet tud elbocsátani. A tervezők egyébként a gépi berendezés mellett –a katasztrofális, nagy esőzésekre is gondolva – egy ún. **„surrantó”**- t is beépítettek a gát északi oldalába. A surrantó másodpercenként 30 köbméter víz áteresztésére képes.

A zsilip

A tó vízgyűjtő területe 250 négyzetkilométer. Vízfelülete közel 2 millió négyzetméter. (190 hektár). A 3 kilométer hosszú völgy kb. 350 kataszteri holdján mintegy 5,5 millió köbméter vizet tud befogadni. A vízmélység átlagosan 4 - 6 méter, mélyebb részein 10-13 méter.

A Rakaca – tó vizét a **Rakaca patak** táplálja. A kispatak a Lyuba-tanya fölött ered, Büttösön, Krasznokvajdán, Szsászfán, Rakacán, Rakacaszenden és Meszesen keresztülfolysva Szalonnánál ömlik a Bódvába. A pataknak nagy az esése, hiszen csak Rakaca és Meszes (Kígyószög) között majd 15-20 métert esik.

Nevét – egyesek szerint – a *rekettyéből* vette. Ahogy most, régebben is sok fűzfa (rekettyefa) volt a partján. Mások a rákkal hozzák összefüggésbe, feltételezve, hogy esetleg a szláv eredetű *rakovica* (rákos – tudniillik a sok ráktól) szó lehet a névadó.

Horgászat – Szállás – Étkezés:

A Csereháton eredő Rakaca patak felduzzasztásával létrejött hazánk egyik legészakibb fekvésű, nagyfelületű állóvize.

A patak állandó, bő vízhozama még kánikulában sem engedi apadásnak indulni a tavat. Friss, tiszta vize kimondottan jó hatással van a vízi élővilágra, hiszen itt még soha nem láttak halpusztulást, és soha nem tapasztaltak más, hasonló problémákat. A víz minőségére jó bizonyíték az itteni süllő populáció is.

Fenékviszonyok: kemény, néhol vékony iszap.

Növényzet: keményfa erdő, gyeperdő, nádas

Halállomány:

ponty, **dévér(keszeg)**, amur, kárász, süllő, csuka, harcsa, busa, balin.

Rekordok: busa – 51 kg, ponty – 16 kg, süllő – 12 kg, dévér – 5,02 kg.

Engedély a parton (halórház, a víz melletti presszó illetve kocsmák) váltható, valamint Miskolcon a *Megyei Horgászszövetség irodájában, Korvin u. 15.*

Telefon/fax: 06/46/324-702. Itt felvilágosítással is szolgálnak.

Továbbá Meszesen illetve Szalonnán.

Büfé több helyen üzemel. Csónakkölcsönzés van.

Szállás:

Berzi Árpád (panziója) fogadója (közvetlenül a gát Szalonna felé eső oldalán az országút mellett) 20 fő részére tud szállást és étkezési lehetőséget biztosítani.

További Információ:

Berzi Árpád, 3754 Szalonna, Kossuth út 7. Tel: 06/48/458-052.

Virág Tamás üdülője

Információ: Tel: 06/20/9221-079 vagy

3780 Edelény, Antal Gy. u. 16. Tel: 06/48/341-044

Lásd még a Karolai Ökológiai Központ!

Fejlesztés:

(A Szalonnai Önkormányzat egyre nagyobb gondot fordít a Tó körüli fejlesztésekre. A környező települések polgármestereivel évek óta azon dolgoznak, hogy a vízminőség javítása mellett a Tópart alapszolgáltatásai is minőségileg sokat javuljanak. A szalonnai önkormányzat legutóbb a vízfelület hasznosítására valamint horgászati – halászati jog megszerzésére nyújtott be pályázatot.

Az étkezési lehetőségek javítására – a tervek szerint - a nyári időszaktól egy újabb **büfé** és egy **étterem** áll majd a vendégek rendelkezésére.)

Tündérvölgy,
avagy ... mint Isten kertjében az angyalok.

A Rakaca patak alsó folyásánál, ott ahol az eddigi vadregényes vidék már-már romantikussá szelídül és a ligetes völgyben a patak folyása is elkényelmesedik, hatalmas varázstükörré változik a táj.

A rekkenő nyári napsütésben a Rakaca-tónál szinte megáll az idő. A lágy fuvallatok mindhiába kacérkodnak a sima víztükörrel, a Tó hatalmas felületén az önmaga csodálatával eltelt Fenséges Nap ragyog. Önfeladt szemlélődését csak néha zavarja meg egy-egy - a táj felett - átvonuló bárányszerű felhő.

Jöttére, mint akit rajtakaptak, szégyenlősen lesüti szemét a Nap és zavarodott pillantásokat vet a Tó felett magasodó Várhegyre. A hegy, hogy leplezze titkát - elérte a Nap kislányos zavarodottságát- megrázza bozontos sörényét. Vágyakozó sóhajára ezüstös szárnyú madarak raja lebben a légből és a parti sás szédítő zsongásba kezd.

A hirtelen támadt szél aztán gyorsan tovaűzi a víztükörre leselkedő bárányszerű felhőt és az ég türkizkék tengeréből újra előbukkan a Nap. Teljes pompájában. Magabiztosan. Hívogató kacérsággal elterül a lágyan ringó hullámokon, buján, már-már szemérmetlenül közszemlére téve bájjait.

Mintha minden csak erre várt volna: hirtelen ezernyi tündér bukkan elő a semmiből és perdül táncra. S ahogy a sarkantyúikat összeütik, száz- meg százezernyi pici szikra sisteregve robban a magasban, hogy aztán egy színpompás zuhatagban csengve-bongva aláhulljon és némán, sietve tovatűnjön a szem elől a selymesen fodrozódó habokon.

A Várhegy -mint akit megbabonáztak- meredten áll. A pillanat varázsa gyorsan tovatűnt. Az iménti csoda megfoghatatlanul oda. A lég se rezdül, minden újra mozdulatlan. A fáradhatatlan kedvű vízi tündérek ellejtették fergeteges táncukat s most megpihenni a Várhegy felé tartanak.

A hegy lábánál a csöndes öböl kis tisztásra nyílik. Ölén a tündérek lassan elcsendesednek. S ahogy látóhatáron túlra jut a Nap, a nyomában leereszkedő, áttetsző félhomályon egy harang zúgása szűrődik át. A meszesi Kishegyen vecsernyére szól a harang. Elhalkuló szavára minden álomba szenderül. Egyedül a hegy virraszt még éber. Őrzőn vigyázza tündérei álmát. Hűs árnyával gyógyírként balzsamozza pihe kis testüket.

Végtelen magányát és kízóan édes fájdalmát azonban csak rövid időre enyhíti e gyöngéd gondoskodás. Bánata még a sápadt Holdénál is nagyobb.

Az emlékei foszlányán újra és újra átdereng: Ifjú volt. A víz csöndesen csordogált a lába alatti kis patakban, s Ő hosszasan szemlélte a mozgalmas vidéket. Hatalmas sörénye még nem rejtette el ékét, fején büszkén pompázott koronája, a Vár.

A gyöngyöző kacajra lett figyelmes. A fülének oly kedves nevetés mind közelebb vonzotta a vízhez. A parti sás elhajló szálai között aztán hirtelen megpillantott egy meztelenül fürdőző tündért. Az ígésző hangtól és a gyönyörű testnek a látványától szinte gyökeret vert a lába. Ott állt, mozdulatlanul és némán, miközben magát minduntalan arra intette: „Csak zajt ne csapjak! Csak zajt ne csapjak!”

Azóta is így áll. Megkövülten. Féltőn vigyázza a magába zárt eleven kincsét, örök időkre őrizve titkát.

Hiába lett ugyanis a kis patakból időközben hatalmas tó, hiába jöttek ezrével a szebbnél szebb tündérek, a mai napig nem tudott megszabadulni attól a varázslatosan csengő nevetéstől, annak a gyönyörű testnek a látványától.

Hiába a Nap kihívó kacérsága, a végtelen tér, az időtlen idő, semmi sem enyhített a kízóan édes fájdalomán.

Ám amikor elfogja a vágyakozás és sóhajtasába beleremeg a lég, a tündérek hirtelen előteremnek a rejtekükből és varázslatos táncba kezdenek. Csilingelő nevetésüket felkapja a gyorsan támadt szellő, s mint hűs harmatot permetezve, szétszórja a Várhegy felett. Nyomában békés nyugalom árad szét a tájon. A hegy háborgó szíve is elcsendesül és a lelkében támadt fájdalom helyén az emlékek magvaiból újra kicsíráznak a hajnal reményt adó álmovirágai:

- „Talán most megtalálom! Ma biztosan itt lesz!” - sóhajt, s kitartóan várja a reggelt nap mint nap, újra meg újra.

*Így élnek Ők, a Várhegy és a játékos kedvű tündérek, időtlen idők óta. Oly sok örömet okozva egymásnak. Beteljesülhetetlen, de mégis boldog szerelemben. Örök rabságra ítélt, de mégis szabadon.
... mint Isten kertjében az angyalok.*

Vándor!

*Te, aki a Tündérek völgyében jársz!
Ne zavarj a békésen álmodókat!*

Martonyi

A községről olvasható:

Major Zsolt: A Martonyi Református Egyházközség története.

Martonyi: Szerző kiadása, 2001.

Az edelényi Városi Könyvtárban őrzött dolgozatok:

Béres János: Földvásárlási küzdelmek Martonyiban fél évszázaddal ezelőtt.

Edelény, 1993. 40. o.

Ungvári Anita: A martonyi református népiskola élete 1934-től az államosításig. Sárospatak, 1999. (Szakdolgozat)

A miskolci Herman Ottó Múzeumban őrzött, az Istvánffy Gyula Honismereti Gyűjtőpályázatra készített dolgozat:

Orosz Irén: Martonyi

Folyóiratokban megjelent cikkek, tanulmányok.

Molnár Pál: A Rudabányai-hegység földtani kutatásának eredményei 1.

Martonyi vasércbánya ércföldtani viszonyai. = Borsodi Műszaki Élet, 1965.

2. sz.

Hegy József: A Martonyi fonóházban. ` Észak-Magyarország, 1958. január. 12. /Helyi szokások./

Megközelítése Galvácsról:

Idő: 1 ¾ -2 óra

(Földútön Meszesig illetve a gátig, majd a Tó körüli közúton kb. 9-10 km)

Az út hossza illetve ideje közel azonos mindkét irányból: akár Meszes felől, akár a gát felől közelítjük meg. Meszes felől a Karola kastélyt elhagyva egészen a szalonnai – meszesi országút martonyi elágazásáig gyalogolunk. Innen már alig 2 km a község.

Galvácsról, a már ismert útvonalon eljutva a gátig, annak tetején lévő makadám úton vagy az alatta lévő földúton végighaladva a szalonnai-meszesi útra érünk ki. Itt nem balra, Szalonna felé, hanem jobbra Meszes felé vesszük az irányt. (A gát végén lévő büfében megpihenhetünk egy kicsit és szomjunkat is olthatjuk. A Szalonna felé eső oldalon benézhetünk a magánpanzióba (szállásnézőbe) illetve a buszmegállóban megvárhatjuk a menetrend szerint közlekedő Volán járatot.)

*

A hivatalosan használt földrajzi nevek:

Bárs-hegy, Borzlyuk-tető, Dusa, Éger-völgy, Fehér-kő, Hármashatár, Hármash-hegy, Jáma-kút, Karátka-fenek, Kenderföldek, Kereszt-kút, Kis-Rednek-völgy, Köbölkúttanya, Köszvényes-kút, Köves, Martonyi kolostorrom, Mile-hegy, Mogyorós-kút, Nagy-Parlag-hegy,

Nagy-Rednek-völgy, Pogány-hegy, Poroszka, Sivák, Szár-hegy, Szuhadal, Szúnyog-domb, Tilalmas-bérc, Tobolya-dűlő, Utak alja.

*

3755 Martonyi. Polgármesteri Hivatal. Fő u. 54. Tel: 06/48/459-001

Polgármester: Drencsán Balázs Péter

(Kör) jegyző: Hudák Józsefné (A körjegyzőség központja: Szalonna).

*

Edelénytől 25 km-re, É-ra fekvő település. Területe 1.757 hektár.
1950-ig a szalonnai körjegyzőséghez tartozott. 1950-től önálló tanácsa van.
1969-ben Szalonna társközsége lett. 1989-től újra önálló.

*

Első okleveles említése **1249**-ben történik **Mortun** alakban. Ekkor az Örösúr nemzetség birtoka. A későbbiekben **Zent Marthon** változatban is feltűnik. Neve *személynévtől*, a település *templomának védőszentjétől*, **Szent Mártontól** eredeztethető. A mai alakjának (Martonyi) értelme: Mártoné.

A 16. században Bebek birtok volt, majd török hódoltsági terület. A község nemesi családja (Vattay család) udvarházzal (kastéllyal) is rendelkezett.

1945 előtt a kis- és törpebirtok voltak túlsúlyban.

Határában a 19. században illetve az 1940-es évekig vasércbánya működött.

1961-ben alakult meg a termelőszövetkezete Új Élet néven, majd 1969-ben egyesült a szomszédos (Meszes, Szalonna) tsz-ekkel Tókörnýéke Mgtsz. néven.

Jelen állapot:

A lakosság létszáma: 560 fő.(2001. febr.1-i adat) Ebből a fele nyugdíjas.

Lakóház: 181. Vízellátása 100%-ban kiépített. A gáz szintén bevezetésre került a faluban. Közútjainak 60%-a aszfaltozott.

Látnivalók:

Katolikus templom.

Martonyi „vára” (kastély):

Egyes kutatók megemlítik, hogy Martonyi határában is volt vár. Bár ennek helye nem ismert, feltételezhető, hogy a község nemesi családjának, a Vattay családnak a kúriájáról lehet szó, amely minden bizonnyal középkori eredetet sejtet.

Az 1800-as évek elejéről származó iratok még létezőként említik a „kastélyt”.

Pálos kolostor és templom (rom):

A kolostorrom

A korai oklevelek a környék első birtokosai között az **Örösúr** nemzetséget és azok leszármazottait említik. Majd vétel és zálog jogcímén a Nógrád megyei **Tekus ispánhoz és fivéreihez** kerülnek a terület egyes birtokrészei. A Tekus család XIV. század első évtizedei alatt aztán újabb és újabb részekre szakad..

Tekus fia, **István** – aki nádor is volt – **Szalonnán** maradt. **László Tornán** (ma Szlovákiához tartozik) épített magának udvarházat. Az Ő utódai lettek a Tornaiaiak. **Szalonnai István, László (Lack)** fia **Színben** telepedett le és ezért Színinek mondta magát. István fia, István pedig előbb **Perkupán** majd **Jósvafőn** épített magának udvarházat és lett Jósvafői István.

A Tekus leszármazottak két nagy ága a szalonnaiak és a tornaiak aztán **1340-ben** véglegesen *megosztották egymás között a család addig osztatlanul birtokolt közös birtokait*. A tornai ág a Torna mellett emelkedő sziklacsúcson építtette fel **Torna várát**, a szalonnai ág pedig a **szalonnai udvarházát** építtette ki pompázatos kastéllyá és erősítette meg pártázatos várfalakkal.

A szalonnaiak ugyancsak adhattak magukra, hiszen egy **1358-as** oklevélből arról értesülünk, hogy **Szalonnai Lóránd fia, István** az itáliai **Padovában** végzi egyetemi tanulmányait. Ugyanő **1383-ban** alapítja meg a **Martonyi felett** emelkedő **Hármas hegyen** a **pálos kolostort** és építteti fel (**1411-re**) annak – még ma, romjaiban is megkapó szépségű – **gótikus templomát**.

A kolostor és a templom alig 150 évet „élt”. A törökök **1567-ban** felgyújtják. Azóta csak üszkös romjai meredeznek az ég felé. Felújítása folyamatban van. Azt reméljük, hogy hamarosan újra a régi pompájában gyönyörködhetünk benne.

TV átjátszó torony, kilátó:

(Műúton gépkocsival jól megközelíthető! A község központjától kb. 2 km.)

Református templom.

*

- Részletek -

Major Zsolt református lelkész úrnak

„A Martonyi Református Egyházközség története” című könyvéből:

„Az első iskola 1786-ban épült a 'parochiális fundus alsó végébe', miután sikerült 'Oskola Mestert' hozatni a faluba.

1796-ban, a valószínűleg vályogból épült régi parókia helyett kőből egy újat építettek és annak végébe építették a tanuló házat, mely az iskola épülete volt. Hogy ez mennyire volt alkalmas a tanításra, bizonyíték, hogy a későbbi prédikátor panaszkodott, hogy 'benne a penész miatt minden elromlik'.

1811-ben a parókiával és a templommal együtt az iskolaépület is leégett. A parókiát hamar sikerült újra lakhatóvá tenni, az iskolát azonban csak 1821-ban. (Az iskolai foglalkozásokat ez idő alatt a szabadban tartották.) Ez az épület még ma is áll, mint lakóház. Ez az u. 'ó-iskola' is iskolaház volt, közös előszobával, földes padlózattal. A tanterem a mai előszoba volt. A 'klasszis'-t, azaz az osztálytermet két kecskelábú asztallal és lócákkal rendezték be.

A mestergerendában ma is megvannak azok a szögek, amelyek fogasul szolgáltak. Az ajtó is régi, meg van rajta az a 'leslyuk', amin a rektor leskelődött be a klasszisba, ha magukra hagyta a gyerekeket. Volt az épületben egy búbos kemence is, azzal fűtöttek. Az egyik sarokban egy kézi malom állt (a hajtórúdjával verekedett a rektor), a szomszéd helyiségben egy elkerített részben kecske, bárány, kismalac tanyázott. Az iskolát ekkor még a gyerekek takarították. A tűzfát a gyerekek reggelenként otthonról hozták...”

...”Martonyinak már 1385 óta van temploma. Ekkor a Szalonna-Perkupa-Martonyi között lévő hármashegy, a Szár hegy lábánál Szalonnai Lórántfy István Szűz Mária tiszteletére, a pálos szerzetesek számára kolostort és toronynélküli nagy gótikus templomot építtetett. Valószínű ez volt a környék első

jelentős keresztyén temploma, mert a szalonnai és a tornaszentandrási templomok noha korábbiak, de egészen kicsik voltak. (A kolostor az évszázadok folyamán elpusztult, de a tető nélküli falai még ma is állnak.) Ebben az időben – a feljegyzések szerint – volt Martonyiban is egy fából készült kis kápolna. Ez lehetett martonyi első keresztyén temploma a reformáció előtt.

Az egyházlátogatási jegyzőkönyvek, amennyiben a faluban volt templom, tudósítottak róla. Így találkozunk egy 1598-as egyházlátogatási jegyzőkönyv lapjain a martonyi templommal: 'Egy rét vagyon az Kis domb alatt az Baso Péter földje végében, mely rét az Szent Miklós kápolnához való. Martoni bíró, Simon Ambrus idejében, Martoni János és Pogony János hitek után vallották az rétet'. Az egyházközség történeténél már említettük, hogy 1586-ban már volt református gyülekezet Martonyiban. E szerint a fent említett templom már a reformátusok használatában lehetett.

1710-12 között épült újra templom Martonyiban. Ez már református templomnak épült, s ez is fából készült. Nem igen lehetett tornya, mint ahogy a kolostori templomnak sem volt, és valószínű az első martonyi kápolnának sem.

A jelenlegi templom 1786-ban, a Türelmi Rendelet publikálása után épült... 25 év múlva, 1811-ben leégett ez a templom, s csak 1827-ben épült annyira újjá, hogy használni lehetett...

A XX. század az építkezések százada volt... 1902-ben Szentmártoni Dániel a gyülekezet segítségével megrenováltatta a templomot és a tornyot... 1907-ben átépíttette a fagalériás tornyot a mai formájára... 1929-ben a templom zsindeley fedését horganyzott bádogra cserélték ki... 1932-ben a toronyról is lekerült a zsindeley... 1963-ban új csillag került a toronyra és villámhárító is... 1986-ban a 200 éves jubileumra készülve a gyülekezet teljesen felújíttatta a templombelsőt, beleértve a régi tönkrement templompadok új padokkal való kicserélését is."

Szalonna

Folyóiratokban megjelent, Szalonnával kapcsolatos néhány publikáció:

Orosz István: Egy borsodi falu birtokviszonyai a jobbágyszabadítás után = A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Történeti Intézetének Évkönyve, I. 1962. 109-128.

Dénes György: Szalonna: a forrás és a település. = Élet és Tudomány 29.évf. 1974. 15.sz. 702-707. o.

Dénes György: Szalonna feudális főúri szálláshely és kerek temploma. = Herman Ottó Múzeum Évkönyve 12. Miskolc, 1973. 65-86. o.

Kelemen István: Felső-borsodi fazekasmester Szalonnán. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei, 13. 1974. 110-112. o.

Viga Gyula: Dohánytartók Szalonnáról. = Élet és Tudomány 1978. 45. sz.

Varga István, Cs.: Színt vallok a szelekkel. Beszélgetés Kalász Lászlóval. = Napjaink, 1983. 2. sz.

Megközelítése Galvácsról:

Idő: 1- 1 ½ óra (Földúton a gátig, illetve tovább közúton: kb 6-7 km)

Galvácsról a gát végéig már ismerjük az utat.(lásd Martonyinál!) Innen alig 1-2 km-re van Szalonna. Pár perc alatt besétálhatunk a faluba. (Meszes felől közelítve – természetesen - végig kell jönnünk a meszesi – szalonnai országúton. Ez időben és távolságban kicsit hosszabb mint az előzőekben ismertetett út.)

A hivatalosan használt földrajzi nevek:

Bárs-hegy, Bódva, Bodzás-teber, Borzlyuk-tető, Csengő-tető, Csipkés, Csipkés-hegy, Dunna-tető, Espán lese, Girind, Görbe-völgy, Határkút, Határvölgy, Hosszú-bérc, Kalackó-tető, Karátka-fenék, Karolamajor, Két út melléke, Kis-hegy, Malomkörnyéke, Mész-völgy, Nagy-hegy, Nagy-parlag, Nagy-Telekes-tető, Négyszögűek, Ortovány, Pozsga-oldal, Puha, Rakaca, Rakaca-víztároló, Sűrű-fark, Telekes-oldal, Üdülőtelep, Vizes-teber, Vízmű.

*

3754 Szalonna. Polgármesteri Hivatal és Körjegyzőségi Székhely.

Tanácsház tér 1. Tel / Fax: 06/48/558-204.

Körjegyzőségi székhelyhez tartozó települések: Martonyi, Meszes.

E-mail: szalonna.onkorm@axelero.hu

Polgármester: Balogh Tibor

Körjegyző: Hudák Józsefné

Lakása: 3752 Szendrő, Gépállomás út 1. Tel: 06/48/460-411.

*

Edelénytől 20 km, É-ra, a Bódva – völgyében fekvő település.

Területe 2.008 hektár.

1950-ig körjegyzőségi központ. 1950-69-ig önálló tanácsú község, 1969-től közös tanácsa volt Martonyival és Meszessel. A rendszerváltást követően újra körjegyzőségi központ. A hozzátartozó községek: Martonyi és Meszes.

*

A községről **1249**-ből van az első adatunk.. **Zolouna, Zolovna** az Örösúr nemzetség birtoka volt. Majd **Tekus István** leszármazottainak (szalonnai ágának) a **Szalonnai családnak** lett névadója. Neve egyesek szerint szláv (lengyel) eredetű és feltehetőleg a közelben fakadó, enyhén sós vízű (**slana woda**) forrásról kapta. A mai névváltozat hangalakjára minden bizonnyal a magyar szalonna köznévi lehetett hatással.

A 16. században Bebek birtok volt és Szendrő várához tartozott. A 17. században több birtokosa is van. Hódoltsági terület. Az egri bégnek adózott.

Az 1945 előtti években a néhány 100 holdas birtok mellett közel 250 közép- illetve törpebirtok volt a községben

Az 1945-ös földreform során a Gedeon, a Korányi és a Fodor birtokokat osztották széjjel. 1961-ben Bódvavölgye néven alakult tsz.-e, amely 1969-ben egyesült a szomszéd települések termelőszövetkezeteivel Tókörnýéke Mgtsz. néven.

Határában létesült a **Rakaca – víztározó**.

Jelen állapot:

A lakossága jelenleg 1.083 fő.(2001. febr. 1-i adat). Lakás: 359. Az elmúlt 10 évben a település teljes közművesítése megtörtént (villany, víz, gáz, telefon, a szennyvíz-beruházás most van folyamatban).

A községben működik: általános iskola, óvoda illetve orvosi rendelő.

Lakossága egyre inkább előregedő.

Látnivalók:

Gipszbánya:

A község határában található az ország egyetlen gipszbányája.

Szalonnai vár:

A Bódva völgye feletti alacsony földnyelven az Örösúr nemzetség egyik ága feltehetően udvarházat építtetett, amelyhez a mai templom is tartozott. Az udvarházat Szalonnai István (1358-1400) erősítette meg. Feltehetően az 1562-es török dúlás alkalmával pusztult el. Talán ennek az épületnek a maradványai (hatalmas alapfalak) kerültek elő a templomtól északnyugatra, a református paplak körül és az országút alatt.

Bónis - Gedeon kúria:

Az 1800-as években épült (legutóbb iskolának használt) „műemlék jellegű” „kastély”.. Jelenleg önkormányzati tanácskozó teremként használják, de itt működik a községi könyvtár valamint itt került kialakításra a **VIASZ Alapítvány**

Teleháza

3754 Szalonna, Petőfi S. u. 26. Tel: 06/48/458-203, 458-204.

Református (kör) templom és fa harangláb:

Feltehetően a 11. században épült. Írott forrás 1332-ben említi. Antiochiai Szent Margit tiszteletére volt szentelve. A török dúlást követően újjáépítik, de ekkor (1589) már a reformátusoké.

Újkori feltárása illetve helyreállítása 1970-ben történik meg.

Hazai viszonylatban a szalonnain kívül nincs arra példa, hogy a falképek mesterének nevét a templomban felirat örökíti meg.

A fa harangláb (15 méter magas, galériás toronnyal) 1765-ben épült.

Információ: 06/48/458-046.

Kalász László, költő:

Szalonnán élt, itt tanított nyugdíjazásáig és írta verseit haláláig, 1999. Január 25-ig. Perkupán született, 1933. február 3-án. Radnóti – díjas (1973), József Attila – díjas (1975), Szabó Lőrinc – díjas (1987) költő. Versei szinte az ország valamennyi irodalmi lapjában megjelentek, de napilapok is rendszeresen közöltek belőle.

Kalász László a kortárs magyar líra egyik legegységibb hangú lírikusa. Pályakezdése az 1960-as évek derekára tehető.

„Kalász László derűs egyéniség, a jóság és szépség élteti. Puritán embersége, szívós elkötelezettsége a gondokon is átsegítette. A „kies Bódva-völgyét” és népének sorsát maradandóan, művész hitellel rajzolta rá a magyar líra térképére. Az olvasók szeretetét, jeles kritikusok figyelmét, elismerését vívta ki művészetével.” - írta róla Cs. Varga István

Kalász László verseiből:

Mintha rögtön

meghalnék
úgy kellene élnem
élesül nyakamra szél
eresztgeti vérem

talpam alatt füvek is
tőrként meredeznek
még az útilapuk is
bárddá élesednek

megrepedezik a föld
áhít beleesnem
e szerelmes szülőföld
elveszejt már engem

mintha rögtön meghalnék
úgy kellene élnem
születéstől halálig
tartó emberségben

Anyámnak kontya van

kerek
sötét és dús mint egy meleg
eső utáni éjszakán
sötét és dús a lomb a fán

anyámnak szíve van meleg
piros és fáj ha nem merek

időnként szemébe nézni:
ő minden gondomat érti

csak akkor leszek kedvesed
ha kerek kontyod lesz neked
ha mint anyám: első jajomra
gyógyírt találsz minden bajomra

Énhozzám lejönnek

az őzek
széles csapáson
miattam
meggyullad a tűzeg
a lápon
ha fázom

a szél
szájában hord tüzet
jeges szívemnek
ledőlök
akkor a hegyek
szívem mellé fekiúsznek

mellém hullnak
a csillagok
éjjel
ne féljek
mégis igen magam vagyok
bármit beszélek.

Részletek a „**"Hegedűnyakú madarak szálltak"** „Beszélgetés Kalász Lászlóval” című interjúból.

A Petőfi Irodalmi Múzeum Hangtára őrzi azt a felvételt, amelyen a nemrégiben elhunyt Kalász László József Attila-díjas költő, a Napjaink című egykori miskolci irodalmi folyóirat szerkesztő bizottsági tagja beszél életéről, gyermek és ifjúkoráról, a debreceni egyetemi évekről, az Építünk, az Alföld és a Napjaink című folyóiratokról, költői pályakezdéséről és hitvallásáról, mestereiről és kortársairól. A kazetta megőrökíti négy, szalagra mondott versét is. A felvétel 1985. április 27-én készült Szalonnán, a költő Kossuth Lajos utca 33. szám alatti otthonában.

*A kérdező **Zimonyi Zoltán** volt.*

Az interjú teljes szövege megtalálható és elolvasható az alábbi internetes oldalon is: http://www.inaplo.hu/or/199922/02_kalaszriport.html

*

ZZ.: - Mikor kezdte verselgetni? Emlékszel az első "költeményre"?

- Az elsőre nem emlékszem, csak a hangulatára: őszi hangulatot sugallt. Az iskolában írtam egy szünetben. Hazavittem és édesanyám nem hitte, hogy én követtem el. Az elemi iskolában történt, körülbelül másodikos vagy harmadikos lehettem. Amire viszont már nagyon jól emlékszem, azt az iskolában, tanítási óra alatt írtam, *Fonóház* volt a címe. A tanító bácsi az osztálynak feladatul adta, hogy írjon fogalmazást a fonóházról. Na, mi az a fonóház?

Akkoriban, mivel nem volt még villany, petróleumlámpa volt csak, takarékoskodni kellett a petróleummal is, tévé se volt ugye, a fiataloknak az volt a nagy szórakozási lehetősége, hogy a lányos házakat végigjárták. Minden lány font, akkoriban azt becsülték igen sokra, a ki jó fonalat font, jól szőtt, jól sült kenyeret. A kenderből szösz csináltak és a szöszből fonalat fontak vagy kézi guzsalyon, orsón, vagy pedig kerek guzsalyon. Esténként a nagy munka után, mert egész nap dolgoztak azért a fiatalok is, nemcsak a felnőttek, a fonó volt a szórakozás. A legények meglátogatták a lányokat, és ez nagyon, de nagyon hangulatos sorozat volt a téli estéken. A mostani diszkónak lehetne nevezni, de itt nem fonnak, nem csinálnak hasznos dolgot, úgy gondolom. A lányok mihozzánk is eljöttek, mert a nővérem is közéjük tartozott, így hetenként ránk került a sor. Én mint kisgyerek otthon voltam, és hallgattam a sok népdalt; meséket mondtak, játékokat játszottak, népi játékokat. Úgy gondolom, hogy a legnagyobb hatással a fonó volt rám. Igaz, olvasni is tudtam már öt éves koromban, de még előbb, két-három éves koromtól kezdve belém rögződtek ezek a népdalok, amelyeket ott énekeltek.

... - Nagyon szerettem rajzolni, festeni... A tanítóim is - mert sajnos a háború elvitt a frontra egyet-egyet közülük, így mindig változtak - észrevették, hogy igen-igen nagy érdeklődéssel fordulok a rajzolás, a rajzolgatás felé, úgyhogy a rajzórán is meg azon kívül is foglalkoztak velem. Mikor Tölgyesi nevezetű tanítómát elvitték a frontra, fiatal ember volt, búcsúzóként színes ceruzákat adott nekem, hogy folytassam a rajzolást. Nem volt fekete színesem, a ceruzát nem tartottam elég sötétnek, képes voltam az iskolai rajzomon a masinát - a csikótűzhelyet -, hogy élethűbb legyen, odahaza box-szal átfesteni. A nővéremet is lerajzoltam, ahogy fon például a csíkozott kendővel, most is magam előtt van az a kép. Egyébként soha nem készültem költőnek, arra nem is lehet. A Földes Gimnáziumban Seres János bátyámék megkérdezték, miután túljutottam egy aránylag sikeres irodalmi versenyen és kitudódott az eredmény, hogy mi akarok lenni, író-e vagy festő. Hát én azt mondtam akkor is, hogy nem tudom. És valóban nem tudja az ember, hogy valóban költő-e, soha nem lehet ezt határozottan állítani... Versíró vagyok. Fenntartással élek azokkal szemben, akik olyan magabiztosan tudják mondani, hogy mi költők vagy művészek vagy mi festők. Nem szeretem ezt.

... Akkoriban (1955-56) már jelentek meg verseim, a faliújságra is kikerült az, hogy *"Tunisz, Marokkó még csak hagyján, de legalább Velence, Párizs, Róma fogadna engemet"* -, meg így folytatódva *"és csak nevetek, csak nevetek"*. *"A zongorától indulók és a szemembe nevetők sima arcuk megértést mázsol lelkekre, és vicsorognak, Ellenem fúdogál a szél, mindenki vörös csillagot rak a tüdejére, szíve hegyére. Ez lenne hazám ifjúsága?"* Szóval ilyen módon.

ZZ.: - Ez a vers nem jelent meg?

- Nem jelent meg, nem is tudom már elmondani, csak részleteket idéztem belőle. Azt mondja, hogy: *"ez lenne hazám ifjúsága? Milyen rettentő a feledés, milyen ragadós lett a vakság, apám, ha látnád ezeket, akik semmiséggként felednek millió cserzett tenyeret, sípoló mellett, izzadást. Itt ma mindenki trachomás. Mikrofon kell vagy szájkosár, ebbe beleszűrök a lélek."*

... - Soha nem volt ars poeticám, nem is tudnék írni, nem is akarok, mert egyetlen vers nem tükrözheti azt, amit az ember akar. Őszintének kell lenni. Legelső dolog az őszinteség. Tudom, hogy ha valaki őszinte, a közlése azáltal még nem válik esztétikumká - de alapvető dolog. Azután: fölösleges dolgot lehetőleg ne írjon az ember, és azt fejezze ki, ami a szívében van. Próbálja meg azt a kort, azt a társadalmat, azt az emberi légkört felmutatni írásaiban, amely körülveszi. Én mindig azt akartam, hogy az írásaim segítő tettekké váljanak. Volt hiúság is bennem, örültem, hogyha megjelent egy versem, ha dicsérték, hogyha tetszett valakinek, de nem kifejezetten művekben akartam önmagamát megvalósítani. Pedig Kiss Ferencék annak idején azt írták rólam, és én elgondolkodtam rajta többször is, hogy a versek jóvoltából élek, hogy nem is

élnék akkor, hogyha nem írnék verset. Tehát hogy nem én szülöm a költeményt, hanem ők szülnek, ők tartanak életben engem. Nem tudom, igaz-e ez, most se tudom. Annyi biztos, hogy nagyon szeretem a verseket, versírás nélkül nem tudnám elképzelni az életemet. Nem hiszem, hogy a költői önmegvalósítás lenne a lényeg. Ha verset írok, azt szeretném, hogy ne önmagamot fejezzem csak ki, tehát nemcsak önmegvalósításra törekszem, hanem hogy segítsék azokon, akiket szeretek. És én az itt élő embereket, a földön élő embereket szeretem. A növényeket és az állatokat is.

ZZ.: - Beszélgettünk már grafikákról, rajzokról, beszéljünk most a költői képről! Többször említetted, hogy szereted a képszerűséget, sőt, ezt meg is állapították rólad.

- A versek lényege a kép, a szólam-verset soha nem szerettem. A pályakezdésemkor talán az volt a baj, hogy átestem a ló másik oldalára, mikor a Rákosi-rendszer alatt írott versek zömét nem néztem semmibe. Most se nézem egyébiránt, mert nem őszinték azok a versek. Nem képszerűek, hanem csak deklamálnak. A deklamáló verseket nem szeretem. Ha valaki képet ír, képpel dolgozik, annak fedezete van. Nyilvánvaló, hogy van, mert a lelki rétegekből úgy lehet előcsalni ezeket a képeket, ha annak hitele van. Tehát nem elleste, nem valahonnan kopírozta az ember, hanem a maga lelki tulajdonságait, sajátosságait, akarati, tudati, származási, mindenféle, nagyon sok összetevőből álló létét fejezi ki. Önsorsát, önmagát. Úgy, hogy közösséget tudjon vállalni azokkal, akiket szeret, akikért él. Akikért érdemes is élni. Ez a képeknek a dolga. Hihetővé, elhihetőbbé teszik az írást, bármilyen műfajban dolgozik is az ember. Úgy gondolom, hogy minél tömörebb a vers kép-építkezése, annál hitelesebb és annál gazdagabb, sokatmondóbb maga a mű. Nem az a sokatmondó, aki sokat beszél, mint én most, hanem aki tömören tud fogalmazni.

ZZ.: - Költészeted jellemzése a filoszok dolga ugyan, mégis megkérdezem: melyek a sajátos jegyei a verseidnek? Mi az, ami Kalász-művé teszi őket?

- Mindig azt szerettem volna, ha írásaim egy képből kibontott, következetesen végigvezetett versek lettek volna, rövidek, tömörek. Igen szerettem volna a népdal-birodalom groteszk tartományát még jobban meghódítani, illetve meghódítani - de az lehetetlen. A folklór példáján szeretnék sokkal tömörebben írni, mint eddig. Csak külsődleges sajátsága a verseimnek - de hiszem, hogy nemcsak az -, hogy én nem írok például címet, hanem csak kiemelem a versekből az első két szót. Vagy nem szívesen alkalmazok írásjeleket. Ez tűnhet modorosságnak, minthogy nagyon sokan mondják is, vagy lehet ál-avantgárdizmus is, nevezhetjük bárminek, engem nem érdekel a beszkatulyázás, hisz kezdettől fogva, amikor még ezekkel a fogalmakkal, kifejezésekkel meg sem ismerkedtem, rájöttem arra, hogy a mondanivalóm nem porciózható szét versekre, nekem a versfolyam felel meg. Arra törekedtem tehát, hogy ne akasszam meg, ne szaggassam szét verscímekekkel az áradást. Miért szakítsam meg írásjelekkel a meditációt? Amit ki szeretnék fejezni képekkel, tömören, egy képből kibontva? Hiszen a mondanivaló, az élet

úgyis igen sok bukkánón megy át, mint a patak is sok kavicson, kövön, zuhatagon zúdul át, akkor minek még torlaszokat elerakni?

ZZ.: - Megkérhetlek-e egy-két kedvenc képed elemzésére?

- Nem, nem szabad magyarázni, nem kell. Nekem nincsenek kedvenc képeim.

ZZ.: - Magát a technikát lelepleznéd-e?

- A költészetben nincs "technika", ha van, az már baj. Bár néhány kritikus - nem akarok neveket emlegetni, - attól félt újabban, hogy egyhangúvá válok. Kidolgoztam - mondják - egy verstípust, ami énrám jellemző, nagyra is értékelik, viszont könnyen önismétléssé válhat. Nohát ezért nem válaszolok az előző kérdésedre, mert ezt nem nagyon tartom fontosnak. Helyesebben: fontosnak tartom, de még nem gondolkodtam komolyan el rajta.

ZZ.: - Hogyan írod a verseidet?

- Hát leülök és... Amikor úgy érzem, hogy jó verset írtam, aránylag jól, mert eddig még igazán jól nem írtam, akkor úgy érzem, mintha más súgná a verset nekem. Node... van úgy is, hogy egyszerűen eszembe jut. Amin töprengtem már napok vagy hetek óta vagy lehet, hogy fél éve is, vagy láttam egy képet, és akkor kezd kibontakozni... Például a repülőgépen ültem és akkor bevillant valami, amit egyébként később írtam meg: "*Szendrő-Perkupa távolságba repültem valamikor, mint a madarak*". Éppen ez a nyitja a dolognak, hogy én nem tudok megrendelésre, tehát felkérésre verset írni. Azt szeretném, hogy ne, soha ne legyenek rutin-dolgaim. Inkább legyenek rosszak a versek, de ne legyenek rutin-középszerűségek.

ZZ.: - A lakóhelyed, Szalonna, ahol élsz, és a szülőfalud, Perkupa néhány kilométerre van csupán egymástól...

- De két megye. De két megye.

ZZ.: - Két különböző megye, de szomszéd falu. És azonos, egységes a táj. Tehát a környezet, a valóság eléggé homogén. Hogyan válnak benned látomássá, hogyan születnek a motívumaid? Az imént mondottak alapján úgy tűnik, hogy szemléleti képből bomlanak ki a verseid.

- A verseket kell elolvasni. De írtam én egy prózát is, hadd olvassak abból részleteket: "*A dombok ölelése oly erős, hosszadalmas, hogy olykor szorításnak is beillenek. E táj lett bölcsőm, végtelen repülőtereim tájnyi völgyei, dombjai elrugaszkodáshoz támaszok. Bánatok, csalódások idején biztos menedék. Mércéje vágyaimnak.*"

Embereinek gondja-baja fundamentumom, melyre építgettem céljaimat, sorsomat. Indulataim innen fakadtak, ebből a kőbordás életből, s nőttek szívós boróka-gondolatokká. S ez a vidék küldte, bárhol voltam is, édesanyám csomagjával a türelmet, dacot, kényszerű hallgatások idején, s a türelmetlenséget. Most itt élek megint. A dombok ölelése már szorításnak is beillenek. Van börtöne is a szeretetnek és kínja. Önző tartóztatása elzár a világtól, lábnymvilágot kínálgat helyette. S hogy ismerem már. Emberei életét, gondolatát. Újat nemigen tud mutatni. Talán az emlékezés tehetné

szivárványosabbá, és szépítő patinát a távolság rakhatna rá. Hétköznapiak - mondhatnám. S élet ez is. Itt a szelek a hegyekből jönnek, jól megszűrve a tölgy- és fenyőerdők sűrűjén. Jó, üde, egészséges itt a levegő.

Szeretnék már kormot lélegzeni s hogy tágabb szelek bugyogtatnák ingemet. Mégis, mint többször mondtam, írtam már, az alakuló falu arcát próbálgatom felmutatni írásaimban. Perkupáét, ahol a silány föld olyan volt, hogy a kétágú kapa visszaiütdött az ég kéményétől, ha kapáltunk. Szikrázott a talaj, csak néztük, hogy van-e segélő isten.

Aratásnál a kasza kicsorbult. Vágtam édesapám féltő szidalmai alatt az egy-két holdat 14 évesen, s micsoda büszkeség volt, már nem markot szedni! S vágyódni a keresztek hűvösébe, a húgy-meleg vízre, az egy órányi bódulásra. Édesanyám aranylevesére, mely több volt minden védőitalnál, jutalomnál. Most már Perkupa ilyen, téeszöld, mely nem lett túlságosan jobb sem a vegyi, sem a társadalmi segélések miatt. Talán a juhtenyésztés lehetne lehetőség. Ez a dombok felett. Alattuk viszont a kacérkodó só átadta helyét a józanabb anhidritnek, mészkőnek. Ki is halt a nagyreményű bánya. Fiai, bátyáim, nővéreim, húgaim szétszóródtak azóta a gyárba Miskolcra, bányába Ormosbányára, Rudabányára. Igen sokan Csehszlovákiába vendégmunkásnak. Tehát maradtak Európában, acsargó habon tova nem tűntek, inkább onnan jönnek. Jődögélnek a 30-40 éve kivándoroltak, tudjuk mi, mi minden miatt. -

Perkupa csodaszép régi házait minden művészettörténeti könyv bemutatja. De lesz-e oly csoda idő, tehát kedv, indulat, hogy meg is maradjanak ilyenek. Megújított létük minden intés mellett is csak az uniformális korszerűnek hitt kockaházak, minden jellegtől, tájtól megfosztott, átpofozott eredményévé válnak? Lesz-e oly csodaidő, hogy anyám, apám, testvéreim arcát korszerűen kisimítja? Ki nézi, s ki látja a műemlékeknél is többet valló arcokat? Micsoda nyugdíj illenék e táj formálta arcokhoz, e tájformáló kezekhez? Jön a halál, s kik lesznek helyettük, ki lesz a nép, ki lesz az arc, a kéz? Hol formálódik majd közössé, hogy összerázná itt a dolgokat? Pedig mennyire modernnek lettek szegény öregjeim. Nem úgy, mint a műemlék-házak. Béviülről újítják gondolataikat, kísértésében a halálnak, miként Szalonnán, tán végleges otthonomban. A XI. századi templom kivirágzott, igaz, kívülről is. Ki tudhatná már, hogy mi mindent látott majd évezred alatt, de meg nem ingott, de szétsugárzott évszázadokig a tájba. Falai újabb freskókat ígérnek, a tó, hajdani rét, melyen járkáltam - most Krisztusnak kellene lennem eltalálni a víz színén. Igaz, tanítványaim nincsenek - ne is legyenek. De bort hat helyett ihatok, és ha pénzem van, ha nincs, iszom is hat helyett a maradandóságnak?"

ZZ.: - Milyen esélyt kínál a vidékiség?

- Sok cikk jelent meg, velem kapcsolatban is, hogy előny-e vagy hátrány egy író, költő számára, ha vidéken él - úgyhogy lassan már fölösleges erről beszélni. Mindegy, hol él az ember, ha írni tud. Ha Pesten él, ha vidéken. Van persze hátulütője is a vidéki létnek. Már 34 éves voltam, amikor 1967-ben megjelent az első kötetem. Ha Pesten éltem volna, egész biztosan jóval előbb avatnak

költővé. Tehát a tűz körüliség, a tűztől való távolság kérdése is összefügg a vidékiséggel. Viszont igen nagy előny, hogy vidéken élve nem szakadtam el a valóságtól, a tájtól, amelyet szeretek, a szülőföldemtől. Itt mindig biztonságban érzem magam, háttér van mögöttem, van a talpam alatt föld, a fejem fölött ismerős az ég. Azok a dolgok, amiket elmondok, nem légbőlkapottak és nem íróasztalon, nem kávéházban ötlöm ki. S jó érzés, ha az emberek érdeklődése is kíséri, ösztönzi írásaimat, hiszen olvassák, legalábbis azokat, amelyeket napilapokban közlök. És véleményt formálnak, szinte mindenről, rögtön a vers megjelenése után.

ZZ.: - Sorsválasztás volt vagy idevertség, hogy vidéken élsz?

- Nem tudom idevertségnek mondani, hogy a szülőföldemen élek, de talán sorsválasztásnak sem. Én szívem szerint intéztem mindig a dolgaimat, ezt a vidéket, ezt a tájat, ezt a földet szerettem és a szívemre hallgattam, amikor hazajöttem, ittmaradtam. Lehet, hogy kényelemszeretet is volt bennem. Van még egy hátulütője a vidékiségnak: az hogy elmaradhat az ember a társaktól, perifériára kerül műveltségben, világszemléletben, tehát a látóhatár beszűküléssel is fenyegethet. A szellemi magánnyal, ha van tehetsége az embernek, meg kell birkóznia. A társakkal való találkozások során könnyebben csiszolódik az elme. De nem hiszem, hogy ha a fővárosban élnék, másmilyen lennék. Egyébként a főváros is lehet vidék. Európai szemszögből, mondjuk Párizshoz képest Budapest is vidék, akkor már olyan mindegy, hogy az ember Szalonnán él vagy Pesten.

ZZ.: - Nem fordult meg a fejedben, hogy elmenj Szalonnáról?

- De. Nagyon sokszor megfordult, de nem tudtam rászánni magam. Lehet, hogy kényelemszeretet is volt benne, vagy megszokás, hiszen itt nőttem fel, három gyermekünk itt született, itt nőttek fel, a feleségem is ide kötődik most már, hiába alföldi, nagyon megszerette ezt a vidéket. Úgyhogy minden ideköt, a szüleim is itt élnek. Fontolgattam, hogy menjek vagy maradjak, hiszen mint ahogy az előbb felolvastam azt a prózai részt, van ennek a földnek nagyon sok előnye, van a szeretetnek viszont kínja is, ami hátráltat, a dombok ölelése szorításnak is beillenek, nem akarom még egyszer elismételni...

ZZ.: - Hány lelkes Szalonna?

- Ezer.

ZZ.: - Nem válik-e botránykővé egy műész egy ilyen kis közösségben?

- Nem.

ZZ.: - Mennyire ismernek mint költőt? Olvassák a verseidet? A faludban, a saját kishazádban lehetsz-e "próféta"? Hogyan néznek itt rád?

- Nem próféta akar lenni az ember, hanem szószóló. És szószólóként elfogadnak engem. Elég bizonyíték az nekem, hogy néhány évvel ezelőtt, 1983-ban, az 50. születésnapomon a szülőfalumban, Perkupán olyan tömeg gyűlt össze és olyan hatalmas érdeklődés volt, olyan hihetetlen, megható ünneplés, amely alapján feltételezhetem, hogy nem tartanak sem bohócnak, sem csudabogárnak.

ZZ.: - Milyen kapcsolatot tartasz a lakótársaiddal?

- A falu embereivel? Ha reggelenként kimegyek a kertbe, a virágokat vagy a palántákat megnézni vagy kapálni, vagy egyszerűen csak takarítani az udvart, minden percben vagy ötpercente föl kell állni és beszélgetni kezdeni az emberekkel, mert megállnak és érdeklődnek. Mint ahogy én is érdeklődöm a sorsuk felől. Nekem az az éltető erőm, hogy ővelük beszélhetek.

ZZ.: - Megkérdezhetem a véleményed az irodalmi életről? Nem a helybeliről, hanem általában.

- Ne kérdezd, általában, ne, ne? Az úgynevezett "irodalmi életbe" soha nem avatkoztam bele, mert nélkülem is nyugodtan folyik az vagy akadozik. Nincs véleményem róla, nem is érdekel. Mindenki egyénileg író, nem csoportban és nem nemzedékben, így azután, hogy ő hol érzi jól magát, az ő dolga. A legfontosabb, hogy minél jobb műveket hozzunk létre. Minél becsületesebben és minél többet használni az embereknek. Az már olyan mindegy, hogy aztán hova tartozik, milyen csoporthoz igazodik az ember. Minőségre kell törekedni.

Bella István: Virágrög Kalász László sírjába

Perkupa, Szalonna, Perkupa,
máshova soha, sehova,
nem is jutottál messzire,
csak a végtelen végire.

Minek is? Csillagmilliárd
volt minden szalonnai virág,
s ha kinyitottad verskapud,
udvarodba tért a Tejút.

Az egész világegyetem
fénylett szavadon, szíveden,
és annyi, annyi emberi gond,
amennyi nap, amennyi hold.

Most földbe vet, le is arat,
fénnyé öröl, zsákjába rak
a Gazda: ami vagy, az legyél.
Kalász voltál. Most már kenyér.

Rendezvények:

Gyermeknap (május)

Falunap (augusztus)

Információ az Önkormányzatnál!

Szállás:

Panzió: közvetlenül a gát Szalonna felé eső oldalában a Rakaca-tó partján.

További információ a Rakaca-tó fejezetnél!

Civil szerveződések:

LUNGO DROM (Az etnikai kisebbséget /a cigányságot/ fogja össze)

Vezető: Horváth Zsolt, 3754 Szalonna, Nádaspatak u. 42. Illetve az

Önkormányzatnál Tel: 06/48/558-204.

Csehipuszta:

Megközelítése Galvácsról:

Idő: 1/2 óra (Földúton kb. 3 km)

A Kabluk kútnál, ahogy Szendrő felé elhagyjuk a falut, a jobbra elágazó földútra térünk. Ez a Malom út illetve a csehisi út. (A Csehi határában a Bódva folyón hosszú ideig malom üzemelt, innen a neve). Hamarosan elérjük, a Nagy - Somos - hegy vonulatát. Jobbra a hegyoldalban egy kőfejtőt (bányát) találunk. Az 1960-as években működött kőbányából cseppkövek is kerültek a felszínre.

Felkaptatunk a dombtetőre, ahonnan végigszemlélhetjük a Bódva völgyének egy szép kis - Szendrőtől Szalonnáig terjedő – szeletét. Alattunk pedig Csehi, ahová – a dombról leereszkedve - pár perc alatt beszélhetünk.

*

A kiskorú Géza király idejében, az abaúj-torna vármegyei királyi uradalom több helységébe is érkeztek német telepesek. A Borsod vármegyei Szendrő és Szalonna közötti pusztára is ekkor **(1219-ben) kerülnek cseh telepesek. Innen a település neve is.** Néhányan laknak még a „pusztán”, a megmaradt kis fa harangláb pedig egy valaha itt élt közösségről tanúskodik.

Területileg és közigazgatásilag Szendrőhöz tartozik. Jelenleg egy szendrői vállalkozó gazdaságának a „telepe”.

Tel: Csehi pusztá 7. Nyilvános állomás. Tel: 06/48/461-046.

A szendrői – szalonnai műútról kb. 1, 5 km-es bekötőúton érhető el.

A bekötőúttal átellenben a Bódván malomgátmaradvány látható. Hosszú ideig itt működött a környék egyik ismert vízimalma.

Szendrő:

A városról megjelent:

Szendrő monográfiája /Szerk. Veres László, Viga Gyula. Szendrő :
Önkormányzat, 2002.

Megvásárolható:

Városi Közművelődési Központ és Könyvtár Liptákné Spisák Beáta
intézményvezetőnél.

3752 , Szendrő. Fő u. 18. sz. Telefon: 48-460-395 , Fax: 48-560-553

E-mail: Suli2706@miskolc.sulinet.hu Web cím: www.szendro.hu

További írások:

Szendrő. Képek a volt város és várának történetéből./ Szerk: Koritsánszky Dezső etc. Szendrő. Községi Tanács, 1959. 112 o. – Új kiadása: Szendrő, 1990.

Borovszky Samu: Szendrő Vára. Bp. 1908. 40. o. 1 t. /Értekezések a történeti tudományok köréből XXII /2./

Csorba Csaba: „...az híres Szendrőben...” Szendrő várának históriája. = Napjaink, 1982. 10. sz.

Vastagh Gábor: A szendrői vaskohó. = Kohászati Lapok, 1963. 7. sz.

Szuhay Péter: A Szendrő környéki falvak paraszti gazdálkodása a kapitalizmus időszakában. Miskolc, 1982. /Borsodi Kismonográfiák 14./

Kamody Miklós: Adatok Szendrő postájának múltjához. = A Miskolci Herman Ottó Múzeum Közleményei 17. 1978-79.

Az edelényi Városi Könyvtárban őrzött dolgozatok:

Zuszkó Zsuzsanna: Szendrő egyháztörténeti vonatkozásai. Szendrő, 1992. 40. o. ill.

Erdei Erzsébet: A református egyház szerepe Szendrő nagyközség múltjában és jelenében. KFRTF. 1997. 41. o. (Szakdolgozat)

A miskolci Herman ottó Múzeumban őrzött, az Istvánffy Gyula Honismereti

Gyűjtőpályázatra készített dolgozatok:

Lénárt Csaba: A paraszti élet megváltozása Szendrőn.

Lengyel Gyula dr. : Feljegyzések a szendrői cigánytelepülésekről.

Lukács János: A cigányság élete, helyzete Szendrőn.

Lukács János: Vázlat Szendrő nagyközség fontosabb eseményeiről. 1980.

Megközelítése Galvácsról:

Idő. ¾ - 1 óra (Közúton kb 5 km)

Szendrőt szintén két úton közelíthetjük meg.

Egyik természetesen az országút, amelyiken végigsétálhatunk egészen a Várhegy aljáig.

Időben a másik is majdhogynem ugyanaz, ám ez esetben az esetleges autós forgalmat „kikapcsolhatjuk” sétánk során. A községet elhagyva a Malom útra térünk és egészen a Csehisi oldalig követjük azt. Majd balra fordulva a Veresparton át a szendrei Pecsényés – tói rétre érkezünk. Innen már csak néhány perc és az előttünk tornyosuló Várhegy felé vehetjük az irányt vagy pedig a Galvácsról jövő országúthoz csatlakozva (közvetlenül a Várhegy alatt) a Kövágónál érjük el a várost.

A hivatalosan használt földrajzi nevek:

Abodi-patak, Ádám-domb, Akasztó-domb, Alsó-rétek, Barát-bérc, Bebekvár, Billér, Billér-hegy, Bódva, Bódva melletti rétek, Borda-oldal, Borda-tető, Boszorkány-völgy, Büdöskútpuszta, Csehipuszta, Csengő-kút, Csókás-bérc, Csókás-lápa, Egres-kút, Farkas-oldal-hegy, Fazekas-bérc, Festőház, Gacsal, Garadna, Garadnapuszta, Gordonos, Hajnácsó, Harangtorony, Határkút, Határvölgy, Hegyes-tető, Hideg-völgy, Iváncsó, Ivánka, Ivánkapuszta, Joótanya, Kazinc-bérc, Kerek-domb, Kerek-hegy, Kerek-part, Kis-Csákány-lápa, Kis-hegy, Kis-Lipóc, Kis-somos, Korlát-hegy, Kosár-domb, Kőkút-dűlő, Kővágó-dűlő, Köves, Köves-hegy, Köves-völgy, Közép-hegy, Lipóc, Nagy-Csákány-lápa, Nagy-Kőbánya-hegy, Nagy-Somos-hegy, Orgonás, Ormos-bérc, Pap réve. Rakaca, Rigó, Sütő-hegy, Szégyen-kúti-dűlő, Szuhogyi-patak, Szuhogy-láp, Telekes-patak, Telekes-völgy, Unombánom, Várhegy, Várostag, Verbéna-patak, Veres-part.

*

3752 Szendrő. Polgármesteri Hivatal. Hősök tere 1.

Tel / Fax: 06/48/560-506, 560-508.

Polgármester: Mester Árpád Tibor

E-mail: vosze@axelero.hu

Körjegyzőségi székhely (idetartozó település: Galvács)

(Kör)jegyző: Vidó György

Aljegyző: Dr. Istenes Ibolya

*

Edelénytől 15 km-re, É-ra fekszik. Nagy történelmi múltú kisváros.

Területe 5.356 hektár. Egykor mezőváros volt.

1950-től 1966-ig önálló tanácsú község. 1966-tól közös tanácsú székhelyközség.

Társközségei: Szuhogy és Galvács. 1971-ben nagyközség. Az 1989-es rendszerváltást követően újra körjegyzőségi központ, majd 1996-ban visszakapja városi rangját.

A város területén az őskőkori ember jelenlétére utaló kőeszközöket találtak a Kálvária dombon. A Gacsal dűlőben pedig árpád - kori település nyomait hozták a felszínre a régészeti ásatások az 1980-as években.

Területéhez tartozik Csehipuszta és Büdöskútpuszta.

A szendrői városháza

1312-ben Zundreu alakban tűnik fel a neve. *Egyesek szláv személynévvel, míg mások a Szend személynévnek és a rév (átkelőhely) főnévnek az összetételével magyarázzák az eredetét.* (Szendréve: az egykori Szend átkelőhelye a Bódván.) Vára (a szendrői végvár) az itt lakók valamint a környező településeken élők sorsának – évszázadokon át – meghatározója volt.

Szendrő sokat szenvedett ugyan a török támadásoktól, ám hódoltsági területté sohasem vált. Legnagyobb birtokosai a **Csáky**-ak voltak. II. Rákóczi 1704-ben foglalta el a várat a császáriaktól és Ő adott parancsot annak 1707-es megsemmisítésére.

1945 előtt egy nagybirtoka volt, több középirtoka mellett. Volt továbbá orvosa, gyógyszerháza, állatorvosa, hitelszövetkezeti fiókja, hangya szövetkezete, 21 kiskereskedője, 40 iparosa.

1945 után a felosztott birtokokon alakult meg, 1950-ben a termelőszövetkezete Szabad Föld néven.

Határában több bánya is üzemelt.

Jelen állapot:

A város lakónépessége: 4.296 fő. (2001. febr. 1-i adat)

Lakóépületek száma 2002. évben: 1.433.

Közműhálózatba bekapcsolt lakások aránya %-ban

közműves ivóvíz: 91%

csatornahálózat: most épül

gázhálózat: 46%

távbeszélőállomás: 61%

szilárdburkolatú utak aránya. 66%

A városi státusz, melyet 1996-ban kapott vissza a település, jelentős húzóerőt jelentett Szendrő életében.

1996-ot követően létrejött a komplex feladatokat ellátó Városi Szociális Szolgáltató Központ, Gyámhivatal, Építéshatóság. 2000. novemberétől Okmányiroda működik a városban. Mind a négy iroda a környező 10 településnek biztosít szolgáltatást. Csökkenés, elvonás, hátrány nem származott a várossá nyilvánításból.

A lakosságban az elmúlt 5 évben fokozatosan alakult ki egyfajta lokálpatriotizmus. Eleinte hitetlenkedve, ma büszkén vallják Szendrőt városnak.

1996-tól, a várossá nyilvánítás évétől, az önkormányzat legfontosabb beruházásai:

Idegenforgalmi bázis fejlesztése:

4X2+1 fő férőhelyes *apartmanház*,

2X4 fő férőhelyes *vendégház* építése,

medence felújítás a strandon.

Közvilágítás korszerűsítés,

Falugondnoki autó cseréje,

Városi Szociális Szolgáltató központ *külső-belső felújítása,*

Általános Iskola felújítása, átalakítása,

Képfestőház renoválása

Felsővár romjainak feltárása,

Mezőgazdasági utak, bekötő utak építése

Csáky kastély teljes belső-külső felújítása,

Községi ház kialakítása.

Intézmény bezárására nem került sor. Jelentősen fejlődött a város sport és kulturális élete. Szellemiségében a városias jelleg erősödött.

Látnivalók:

A Bebek vár romjai:

Alsó vár:

1360-ban már írásos említésekben is szerepel első, királyi hadnagya. 1370-től a Bebek családé, egészen 1565 – 66-ig. Ekkor megostromolja a császári sereg és a felső várral együtt királyi végvár lesz. A török veszély miatt a környező települések nemesi családja Szendrő – jól védhető – városába költöznek.

1672-ben a kuruc támadást megelőzendő, a felső vár német parancsnoka felégettette az alsó várat illetve az alsó várost. Ez időtől kezdve valószínűleg elveszíthette jelentőségét, mert nem olvashatunk róla.

1694-ben Szendrő földesura, gróf Csáky István országbíró feltehetően az alsó vár helyén és részben annak felhasználásával építteti meg a Csáky kastélyt.

Német vár:

Erről tudunk a legkevesebbet. Szendrő területét a Bódva vize, több ágra szakadva, különböző részekre szabdalta. A helység nyugati szélén egy ilyen módon szigetszerűen elkülönített rész volt: a „német város”. Itt volt Szendrő harmadik vára.

Wesselényi Ferenc a ferencesek templomát és kolostorát alapította ezen a területen.

Felső vár:

Szendrő Felső vár. (Nirváki - Sándorfi)

Építési ideje nem ismert (a Bebek családhoz kapcsolják). 1566 óta több olyan építkezésről, várjavításról is tudunk, amelyek elvégzéséhez több megye jobbágját is kirendelték.

1568-tól a század végéig olasz hadiépítészek illetve építőmesterek vezették a munkákat.

A felső vár története ezután igen változatos: hol a császáriaké, hol pedig Bocskai serege veszi birtokba. Később Bethlen Gábor majd I. Rákóczi György is elfoglalja. Mint tudjuk II. Rákóczi romboltatja le.

1997-től kezdődött el a régészeti feltárása. A körös – körül meredek oldalakkal körülvett, magas dombon álló vár szabálytalan alaprajzú, ötszögű, bástyás építmény volt. Három ó-olasz és két új-olasz (füles) rendszerű bástyák zárták le a sarkait. A feltárás során előkerült jó megtartású bástyafalakból - oldalrészekből remek következtetéseket vonhatunk le az egész várra vonatkozólag.

Feltárása folyamatban van.

Festőház:

Népi-ipari műemlék. Feltehetően a 16. században épült. Az egykori városgal egyik tornyából alakították át az 1850-60-as években, népies barokk stílusban, képfestő műhely céljára. 1966 óta ipartörténeti múzeumként működik.

A kiállított anyag bemutatja a hazánkban a 18. században elterjedt kékfestő mesterség régi eszközanyagát, s azokat a termékeket, amelyek a 19. századtól mind nagyobb szerepet kaptak a paraszti viseletben is.

Oktatástörténeti gyűjtemény (a Csáky kastélyban):

A 17-18. század fordulóján épült kastély ma az Oktatástörténeti gyűjteménynek, a Városi Könyvtárnak illetve a Galériának ad otthont.

Református harangtorony:

Műemlék. Középkori 15-16. századi eredetű, feltehetően az alsó vár egyik őrtornyából alakították ki. Fagalériája 1786-ból való. A református templom (mellette) 1897-ben épült, a lebontott gótikus templom helyén.

Római katolikus (ferences) templom:

Műemlék. A Petőfi téren áll. A 17. században idetelepült ferencesek építették 1740-ben, barokk stílusban. Északi oldalán megmaradt a hajdani kolostor (kerengője) folyosója.

A szendrői kápolna:

A Kálvária temetőben lévő kis, műemlék jellegű barokk kápolnát a ferencesek építették.

Nepomuki Szent János szobor

A ferences (katolikus) templom kertjében áll. 1777-ben készült.

További látnivalók:

Evangélikus templom.

Görög katolikus kápolna.

Klasszicista, műemlékjellegű lakóház (Petőfi u. 10.).

Hidegvízű strandja van.

Vize: 22 – 24 fokos.

*

Rendezvények.

Vásár: Minden negyedév első hónapjának harmadik (3). Hétfője.

Szendrői Napok: minden év júliusának első hétvégéje.

Májális a kastélykertben: május 1.

Gyermeknap: minden május utolsó szombatja.

Új kenyér ünnepe: augusztus 20.

Szüreti felvonulás: október közepe.

Szállás:

Váralja Vendégház

Hangulatos szálláshely, ahol jól felszerelt konyha és 1 2x2 ágyas szoba várja az idelátogatókat.

A ház alkalmas max. 50 főig családi rendezvények, osztálytalálkozók, egyéb rendezvények lebonyolítására is.

Az udvaron fedett terasz, hűvös pince áll a vendégek rendelkezésére.

Strand melletti szálláshelyek

A strand területén található kempingben 2 db 2x2 ágyas kulcsosház és négy apartmanból álló épület várja az turistákat. (A szálláshelyek komfortosak, önellátó főzési lehetőség biztosított.)

Cím: 3752 Szendrő, Idegenforgalmi bázis. Tulajdonos: Szendrő Város Önkormányzata

Szállásfoglalás - információ:

3752 Szendrő, Hősök tere 3. Tel / Fax: 06/48/560-511.

Civil szerveződések:

Név	Cím	Vezető	Tevékenység
VIASZ Alapítvány	3752 Szendrő, Kossuth u. 16.	Kalász László	Városszépítés, Ifjúság segítése
EFISZ	3752 Szendrő, Fő u. 18.	Tomorszki István	Szabadidős programok szervezése
Általános Iskola Tanulóért Alapítvány	3752 Szendrő, Petőfi u. 1-3.	Sóváriné Sárog Éva	Lásd. neve

VIASZ Városszépítő és Ifjúsági Alapítvány, Szendrő.

3752 Szendrő, Fő u. 18. Tel. / Fax: 06/48/460-395.

A kistérség egyik legdinamikusabban fejlődő civil szervezete a szendrői VIASZ Alapítvány.

A VIASZ Alapítványt 1996-ban azzal a céllal hozta létre a Gvadányi Kulturális Társaság, hogy aktívan vegyen részt az elmaradott térség fejlesztésében, az ifjúság környezettudatos, a hazai értékeket tisztelő nevelésében, támogassa a hátrányos helyzetű közösségeket, családokat.

Egyik sikeres programja – elnyerve a United Way 2.7 milliós támogatását – a **TELEHÁZ létrehozása Szalonnán**. A helyi önkormányzattal közösen üzemeltetett közösségfejlesztő szolgáltató objektum a negyedik az ilyen jellegű kezdeményezés a megyében. Az alig egy éves működése során már több mint 1.000 fő vagy közösség (csoport) vette igénybe valamelyik szolgáltatását.

Egy másik - reményeink szerint hasonlóan sikeres – program a **„Kézenfogva Ház”**. Ez a név egy leendő **erdei iskolát takar**, melyet **Abodon** tervez kialakítani az Alapítvány / *együttműködve a helyi görög katolikus egyházközséggel és önkormányzattal* /.

Az Alapítvány által üzemeltetett ingatlanon mintegy 120 négyzetméter hasznosítható alapterületű épület van. Az udvarán sátorozásra is alkalmas terület valamint egy kőboltozatos pince is található. Az épület felújításával, korszerűsítésével mintegy 30-40 fő elhelyezésére alkalmas bázis hozható létre.

Az Alapítvány célja: olyan non-profit erdei iskola működtetése, mely **elsősorban fogyatékos gyermekeket nevelő közösségeknek, hátrányos helyzetű csoportoknak, családoknak nyújt igen kedvező (adott esetben ingyenes) szolgáltatásokat – korszerű színvonalon.**

További információ szerezhető a programfelelőstől:

Varga Attila. Tel: 06/20/3144-264.

*

Az Alapítvány az elmúlt öt év során számos ifjúsági rendezvényt, környezeti vetélkedőt szervezett. Több népfőiskolai kurzusával a helyi kisebbségi önkormányzatok és civil szervezetek vezetőit, képviselőit támogatta.

Több települési önkormányzattal összefogva két éve egyre bővülő együttműködést ápol a Dél – Lengyelországban található Ciezkowice városka vonzáskörzetével. (Lásd a könyv végén a képmellékletben!)

*

Szendrő kulturális életét színesíti a :

Százszorszép Majorette Csoport

A szendrői Közművelődési Központ 1994 tavaszán hozta létre majorette csoportját azzal a céllal, hogy az intézmény által szervezett rendezvények műsorait színesítsék. Fellépők száma: 12 fő + 3 fő kísérő.

A csoport létrejötte óta nagyon sokat tanultak, fejlődtek a lányok és műsorszámaikkal, bemutatóikkal a megye számos településén szívesen látott "vendégek". Tehetségük megmutatkozik 1-1 verseny során, ezt bizonyítják megyei szinten elért eredményeik:

1997. március 7. - Miskolc, Diákok Formációs Táncversenye II. helyezés.

1998. március 27. - Miskolc, "Amatőrök a parketten" elnevezésű táncverseny majorette kategória III. és I. helyezés.

1999. november 6. - Kazincbarcika, TOP DANCE KUPA - SHOW tánc formáció junior I. helyezés.

Országos szintű versenyen Kömlődön vettek részt, ahol

1997-ben két II. és egy III. helyezést, 1998-ban pedig már bajnoki kategóriában versenyezve III. helyezést értek el.

A csoport színvonalas produkcióinak köszönhetően visszatérő vendége a

megyénkben megrendezett fesztiváloknak, találkozóknak:

Miskolc - Nemzetközi Majorette Táncfesztivál

Kazincbarcika - Bányász Fúvószenekarok és Amatőr Művészeti Együttesek
Találkozója

Hídvégárdó - Határmenti Találkozó

Eddigi legnagyobb élményeink közé sorolhatnám az 1996. szeptember 3 és 10 közötti franciaországi Cannesban eltöltött vendégszereplésüket, valamint a 2000. június 3-án a miskolci Nemzeti Színházban megrendezett Amatőr Gála díszelőadásán történő fellépésüket.

2000. augusztus 31 - szeptember 3 között németországi testvérvárosunk Leutershausen városában vendégszerepeltek.

Koreográfiáink menettánc és színpadi tánc jelleggel íródtak, melyek mind szabadtéren, mind pedig színpadon előadhatóak.

Repertoárunkban szerepel: palotás /báli megnyitókra ajánlott/, magyaros jellegű táncok / évfordulókra, nemzeti ünnepekre/, charleston, szamba és egyéb latin tánc is.

Bemutatásra kerülő produkciók: Északi dallamok, Florentin Marsh, 10-es fogat.

Csoport szívesen vállal fellépést: bármilyen ünnepségre, évfordulóra, bálra vagy falunapra, találkozóra, szüreti felvonulásra, sportrendezvényre.

Szolgáltatások: Fellépési díj: Százszorszép Majorette Csoport: 20.000 Ft. + szállítás. Ruhakölcsönzés díja: 500 Ft. - 800 Ft/db

Érdeklődni lehet:

3752 Szendrő, Fő út 18. sz. Telefon: 48-460-395 Fax: 48-560-553

*

Szendrőben él és alkot az 1954-ben Becskeházán született

Dobog Béla.

Édasapja, Dobog Béla ugyancsak itt volt néptanító, majd általános iskolai igazgató.

Dobog Béla 1974-ben kerül az Egri Tanárképző Főiskolára, ahol 1978-ban magyar-történelem szakos diplomát szerez. Szerkesztője a Kréta nevű diáklapnak. Itt jelennek meg első versei. A Magyar Rádió Miskolci Stúdiójának munkatársa.

Írásai a Napjainkban, a Hevesi Szemlében jelennek meg, A Kelet irodalmi alkotócsoporthoz tagja. Az Útrahívás címmel Egerben 1980-ban megjelenő Heves megyei fiatal művészek antológiájának a társszerzője.

1984 augusztusában „nem bírta a megkötözött fuldoklást tovább, költő és tanár léte a kenyerét jelentő irányított újságíróskodást, és légszomjában világnak vetette magát” (Csepelyi Rudolf) – Kanadába megy, diszidál.

Hazakiáltok címmel 1987-ben kötete jelenik meg Fáy István szerkesztésében, az időközben a Kanadai Írószövetség tagjai sorába felvett költőtől.

10 év kinntartózkodás után 1994-ben hazatér. A szeretett édesapa betegsége hozza haza, aki egy hónappal később örökre itthagya családját, s a „kies Bódvavölgyét”, űrt hagyva maga után Szendrő városában. Béla azóta itt él, a szendrői várhegy oldalában, az elárvult, botanikus kert övezte Dobog-házban, rehabilitált nyugdíjasként.

„Szemléletében a szülői örökség, a falu közösségi morálja tudatot, magatartást alakító tényező...A finom, találó megfigyelés, nyelvi megformálás az erénye.” – írja első verseiről Cs. Varga István.

„Költőnk elment - kitántorgott? – egész az Atlanti Óceán túlpartjára, hogy felfedezze magának (és nekünk) az odahagyott kis hazát: az abaúj-borsodi dombokat, ahol nagyapja nyugszik, a kiürülő apró falvakat...Civilizált barbárságot talált és dermesztő magányt...tájképei hazaiak. Fája az akác és a nyír, s azoknak is a töve, gyökere érdekli, amelyekkel az anyaföldbe kapaszkodnak...Egy szál magyar az idegen tengerben elveszettnek érezte magát. Jobbat nem talált ott sem, csak mást. Ezért hozta haza a szíve a már ismert nyomorúságba, mert itt otthonos, ez az övé, a miénk!”(Horpácsi Sándor)

Újabb kötete 1998-ban jelent meg Meztelen fájdalom címmel a szerző kiadásában. (Összeállította és szerkesztette: Laki Lukács László, illusztrálta: Dobog Zsuzsanna)

Meztelen fájdalom

Mikor
már
testünk hideg után kutat
belseje szűrőn szűrt
világot keres
mikor már a testünk
hajnalodni készül
belül hordja végtelenül
leartott létünk
mikor
ketten állunk már
gyönyörbe vetve
hintve sorsaink másnak ölébe
levetkeztetett csatáink sorjáznak
bomolnak és huncutul
visszakiabálnak
akkor kedves
akkor kedves
állunk majd gyöngykoszorúként
hajunk csapzottan fittyent ránk

veszettül
hűlt helyünk odázza
pucéran tétovázva
kölcönt kérni a világra
hol megtaláljuk magunkat
lehet ó már mindhiába
tobzódik sorsunk vajúdik magával
hordja belül megtört szívét
csak az nem érzi még igaz hitét
ki hordja lelkét
meztelenül
sorsom már ölelés
hátról jött döfés
akkor kedves
ki bont itt fátylat s vall hazát
én itt állok kedves
meztelenül

Ostorozó

Rímelni
kéne
a versnek
csak éppen nincs kinek
magam ostorozó szívem
oly hatalmas hogy félek
fejem felé nőnek
embernek hitt
embertelenségek

Hantokon

Vágyom
a csendre
a népre
halottaink hantjain
mindörökre a mindenségre

*

Forgács Bálint emlékiratai:

Forgács Bálint nyugdíjas, szendrői lakos, 1922-ben született Alsótelekesen. Az 1990-es évek végén írta meg a II. világháborús katonai élményeit: ***Háborús katonai emlékek (Forgács Bálint tizedes, 1944-45. év)*** címmel. A kézirat közel 50 oldalt tesz ki.

Válogatott részletek a kéziratból:

„...A katona idő

A falusi fiatalok életében mindig jelentős eseményt jelentett a katona idő letöltése. Már maga az a tény, hogy valaki alkalmassá vált a szolgálatra, elismerést, megbecsülést jelentett a község lakossága között.

Növelte az esemény jelentőségét az a tény is, hogy sok fiatal alig mozdult ki a falujából a katonaidő megkezdéséig, így nem volt megfelelő tájékozódása az élet egyes területein. Különösen vonatkozott ez a városi élet megismerésére. Éppen ezért jelentett előnyt, ha valaki egy-egy nagyobb városba vonult be katonai szolgálat letöltésére. Bármilyen szigorú is volt a laktanyai élet, egy bizonyos idő után a szolgálatukat töltő katonák is kijárhattak a városba. Moziba, színházba mehettek és egyéb szórakozó helyekre is eljárhattak.

Visszaemlékszem, hogy amikor egy-egy újonc katona eltávozásra vagy szabadságra hazajött, a templom előtti téren vagy egyéb helyen is körülálltuk és úgy hallgattuk beszámolóját a katonai életről és az ott szerzett élményeiről Természetesen a katonaruha viselése kötelező volt, és ezzel még inkább magára vonta a figyelmet.

Az én korosztályom az 1922-sek sorozása 1943. Tavaszán került sor. A sorozáson Edelényben kellett megjelenni, ahova két lovas szekér vitt bennünket. Korosztályunk ugyanis 9 főt tett ki. Ilyen létszámú születés azóta sem volt a községben. (Alsótelekes) A sorozáson az alábbi személyek vettek részt: Bodnár Bálint, Bodnár József, Forgács Bálint, Forgács András, Csernikovics János,

Juhász József, Juhász István, Szemán István. Korosztályunkhoz tartozott még Klein Zoltán, aki viszont zsidó származása miatt csak mint munkaszolgálatos teljesíthetett katonai szolgálatot.

A sorozáson mindannyiunkat alkalmasnak találtak katonai szolgálatra. Véleményem szerint ezt elősegítette az a tény is, hogy ekkor már folyt a II. világháború és szükség volt mind több hadra fogható személyre. Mindenesetre ekkor büszkék voltunk, hogy nemzeti színű szalaggal a kalapunkat körül tekerhettük. Ez jelentette ugyanis a kívülálló részére a „bennmaradást”.

Szokás volt, hogy amikor a község bejárata felé közeledtünk – természetesen nagy nótaszóval – a kapukba vagy az utcák végére kiálltak az emberek /asszonyok, gyerekek / és úgy nézték, hogy kinek van, kinek nincs nemzetiszínű szalag a kalapjánál. Rövidesen az egész falu tudta, ki maradt be katonának, ki nem. Visszaemlékszem, hogy szegény édesanyám egyik szeme sírt, a másik nevetett. Boldog volt, hogy egészséges voltam, tehát ezért alkalmas vagyok katonának, de ugyanakkor már maga előtt látta azt a veszélyt is, amit a katonaság jelenthet számomra. Ez pedig a háborúban történő részvétel volt.”

„...Az állóharc

Az elfoglalt Dnyeszter parti állásokban tulajdonképpen védőállásban voltunk. A Dnyeszter túlsó oldalán pedig az oroszok voltak. Időközben azonban bizonyos harci cselekményekre sor került. Így például amíg a folyó fölött köd volt gyakorta voltak vaktában történő lövöldözések, nehogy az ellenség átkeljen a folyón. Éjszaka őrjáratok voltak a folyó partján, ami eléggé veszélyes helyzet volt. Az oroszok kilesték az őrk útvonálát és megtámadták illetve foglyul ejtették őket. Egy ilyen esetről az egyik őr úgy menekült meg, hogy elszakadt a kenyérzsák pántja, amikor az orosz elkapta.

Részünkről is indult egy vállalkozás fogolyszerzés céljából. Gumicsónakkal kellett a Dnyeszteren átkelni és az előre kiszemelt helyről az őrt elhozni. A terv szerint két gumicsónakkal történt volna az átkelés. Azt tervezték ugyanis, hogy egy távbeszélőt is visznek magukkal. A vállalkozást önkéntes személyek hajtották volna végre. A sikeres végrehajtásért 2 hetes hazautazást és kitiűntetést ígértek. Nekem is tetszett az ajánlat és én is akartam jelentkezni, de a parancsnokunk lebeszélte erről. Hálával tartozom neki, mert a vállalkozás nem sikerült. A résztvevő 14 fő közül mindössze heten tértek vissza. Ugyanis amikor a csónakból kiszálltak aknára lépte, ami felrobbant. Az oroszok persze tűz alá vették ezt a területet...”

„...A kert alól közelítettem meg a házunkat. Csend volt a környéken. Ez jó jel volt számomra. Beléptem az udvarunkra. Ismét találkoztam édesanyámmal és az öcsémrel. Ez végtelen öröm volt számunkra. Kétszer hazajutni a háborúból, ez az igazi szerencse vagy Isten áldása! Ez a nap december 17-e volt és előző nap foglalták el az oroszok a falunkat. Nagy harcok voltak. Három civil halottja is

lett a csatának. A község lakossága a közeli bánya tárnákba élte át a háború borzalmait.

Amikor jobban szétnéztem, akkor láttam, hogy a házunk bejárati ajtaja melletti ablak alatt egy akna lövedék van befűrődve. Ha ez felrobbant volna, a konyha és az előszoba külső falai is beomoltak volna. Ez szinte lakhatatlanná tette volna az egész lakást. Feltételezésem szerint az akna robbanása azért nem következett be, mert amikor a gang (folyosó) szélét borító fenyődeszkát áttörte egy deszkadarab a biztosító rúgó közé szorulhatott, ami nem engedte, hogy az elsütő szerkezet működésbe lépjen. Én tudtam, hogy milyen veszélyes ott ez a gránát, ezért megtiltottam, hogy bárki is hozzányúljon.

Hetek, vagy talán hónapok múlva azonban elhatároztam, hogy eltávolítom onnan ezt a veszélyes lövedéket. Elmondtam a tervemet édesanyám előtt, aki kért, könyörgött, hogy ne nyúljak hozzá, majd történik vele valami. Én azonban nem nyughattam már csak azért sem, mert közben megjelent egy felhívás, hogy aki ilyen fel nem robbant lövedéket ártalmatlanná tesz, 50 –Ft jutalomban részesül.

Édesanyám nem mozdult el mellőlem, amikor hozzákezdtam a lövedék kiásásához. Azt mondta, hogy ha meg kell halni, hát haljunk meg mind a ketten. Én óvatosan körülástam a gránátot és kiemeltem a helyéről. Ekkor tényleg meggyőződhettem arról, hogy feltételezésem igaznak bizonyult: a fa szilánk tényleg be volt szorulva a robbanó szerkezet közé. Tudtam, ha ez onnan kikerül, a gránát felrobban.

Elhatároztam, hogy a kertünk végén a patak mellett lévő gödörben rakok egy tüzet és abba beleteszem a gránátot. Ha a beszorult a fa szilánk elég, akkor a gránát is felrobban. A tüzet megraktam és a csűr alól figyeltem, vártam a hatást. Amikor jó nagy lánggal égett a tűz, egy hatalmas durranás jelezte, hogy a gránát felrobbant. Olyan erős volt a robbanás, hogy a tűznek a helyén semmi nem maradt, mindent elvitt a robbanás ereje. Az égő fadarabok szanaszét röpködtek a levegőben. Természetesen a gránátrepesz darabjai is. Juhász Miklós elmondta, hogy egy darab az ő udvarukon is leesett, pedig elég távol volt a tetthelytől...”

...”Az utolsó vészhelyzet...

amikor december 17-én hazaérkeztem, már teljes biztonságban éreztem magam, mert orosz katonaság már nem volt a faluban. Hazatérésemnek hamar híre ment és így többen is felkerestek. Másnap a reggeli órákban keresett fel Ferko Bálint barátom is, akivel a későbbiekben komák is lettünk. Jóformán még át sem tudtam öltözni, mivel ruháim is el voltak ásva. Az alsó ruhaneműim és a bakancs még a honvédségi volt rajtam. Ahogy beszélgettünk, édesanyám az ablakon keresztül azt vette észre, hogy orosz katonák közelednek lakásunk felé és civileket is hoznak magukkal. Rám szólt, hogy gyorsan bújjak az ágy alá. Arra gondolt ugyanis, hogy a rajtam lévő öltözetről felismernek, hogy szökött katona vagyok, hiszen valószínű, hogy ilyeneket keresnek.

Édesanyám szavait megfogadva, gyorsan az ágy alá bújtam és már hallottam is kintről az orosz szavakat. Házunk ablaka vas rósttal volt ellátva, így ezért találhatták alkalmasnak arra, hogy oda embereket begyűjtsenek. Az első szobát le is foglalták erre a célra. A hátsó szobában, ahol én kuksoltam az ágy alatt, négy tiszt foglalt helyet az asztalnál. Egy helyi lakosú tolmácsot, Zsiga Berti bácsit hozták magukkal...

...mint később kiderült, nekik épp ilyen fiatal, egészséges emberekre volt szükség. A tolmáccsal azt közölték, hogy a visszatartott személyeket néhány napi munkára viszik el. Igazolást kapnak és hazaengedik őket. A begyűjtést időközben befejezték, amire abból is következtettem, hogy már több orosz katona tartózkodott a szobában. Mindenkinek nem jutott hely, így még abba az ágyba is beleültek, amely alatt én voltam. Hányszor visszagondoltam arra, hogy mi történt volna velem, ha eltüsszentem vagy elköhintem magam és észrevesznek.

...Az összegyűjtött és visszatartott 15 fő fiatalat délutáni órákban elvitték.

Köztük volt természetesen a barátom is, aki meglátogatott.

...Az elhurcoltakat előbb kopaszra nyírták, majd Debrecenbe, innen pedig a romániai Foksáni fogolytáborba szállították. Községünkben is az elhurcoltak fele odaveszett. Sajnos arról semmiféle adat nincs, hogy ki, hol lelte halálát...”

*

Princz Norbert

A szendrői fiatalembernek a Zsongó újságban jelentek meg versei.

Itt az Anyák napjára írt versét idézzük:

Anyák napjára

*Nincs vers mellyel megírhatnám mennyire fontos vagy nekem
Megszülettem Te gondoztál Tőled kaptam az életem
Ott voltál mikor az első szó kicsordult a számon
Felkaptál magadhoz öleltél s mondtad drága gyöngyvirágom*

*Az első lépéseim is nagyon rosszul mentek
De éreztem melegét gondozó kezednek
Megmutattad nékem hogy süt a nap az égen
S csillag ragyog rajta minden éjszaka*

*Megmutattad nékem hogy hangzik az éjben
Fellobbanó tűz derűs dala
Megmutattad nékem hogy lehet igazán szeretni valakit
Ki eléd tárja az élet rejtett titkait*

*Ha tudnám neked adnám az egész világot
De mivel nem tudom boldog anyák napját kívánok.*

Kitekintő

Kistérségünk kiváló kiinduló pontja lehet a környékre tett csillagtúráknak.

Fő úti célok lehetnek: Aggtelek, Jósvalő, Rudabánya, Edelény

Nyugatra: Rudabánya és Gömör látnivalói kereshetők fel.

Északra: a szendrői Szőlőhegyen keresztül a piros turistajelzést elérve gyalogosan a festői Telekesi völgybe tehetünk kirándulást, autóval vagy kerékpárral az Aggteleki Világörökség és a Felvidék történelmi térségei: Torna, Krasznahorka, Rozsnyó, Szepsi és a Szádellő hasadék közelíthetők meg.

Keletre: a Cserehádi lankás dombjain megbújó települések további kirándulásra nyújtanak lehetőséget.

Délen: a 27-es úton Edelény illetve a Bódva-völgy további nevezetességei érhetők el.

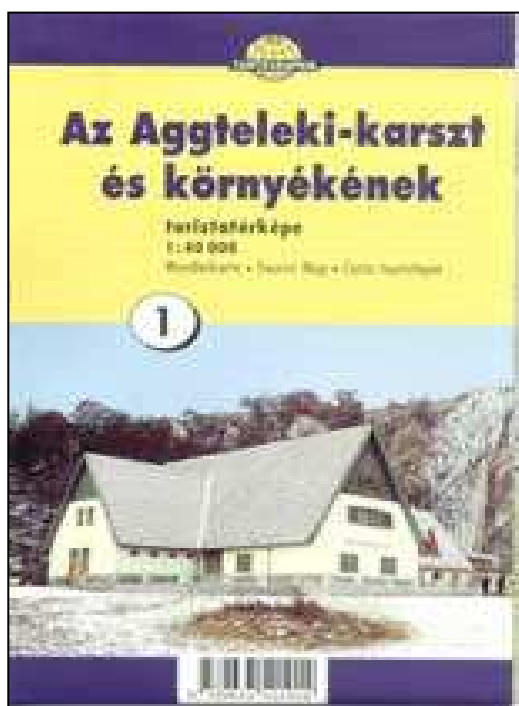
Az Aggteleki Nemzeti Park

Látványosság az Aggtelek-Jósvalői **Cseppkőbarlang**.

Szalonnától alig 20 km.

Információ: 06/48/343-029.

Internet: www.anp.hu

A nemzeti park területe szinte egybefüggő mészkőhegység, melyet barlangóriásai tesznek különlegessé.

Az aggteleki Baradla – barlang és felszíni területe már 1961 óta természetvédelmi terület.

Az Aggteleki Tájvédelmi Körzet 1978-ban alakult meg, s egy évvel később nemzetközi jelentőségűvé vált, mivel az UNESCO Bioszféra rezervátummá nyilvánította.

Az Aggteleki Nemzeti Park 1985-ben alakult meg, s tíz évvel később, 1995 végén a Dél – szlovák – karszttal együtt a park barlangvilága a Világörökség (World Heritage) része lett.

Szervezett programok:

Baradla-barlang:

Európa legnagyobb természeti képződménye, teljes hossza 25 km. Rövidtúrák Aggtelekről és Jószaforól, Vörös-tói középtúra, a két települést összekötő hosszú túra. Speciális barlangtúrák előzetes bejelentésre. Zenei rendezvények a barlang hangversenytermében.

Aggteleki cseppkövek

Felszíni túrák:

Ökotúra, zoológiai, botanikai túrák, tanösvények.

Faluséta Jószafor.

Béke Gyógybarlang asztmatikus betegek terápiája.

Erdei iskola, lovaglás, sziklamászás, kocsikázás.

Aggteleki-Jószafori Hagyományörző és Művészeti napok egész éves rendezvénysorozata.

Aggtelek nemzetközi határátkelőhely, kirándulási lehetőségek és barlangtúrák a szlovák karszton.

Irodalomjegyzék

- Aggtelek és vidéke turistakalauza / Szerk: Rakaczky István.
Miskolc: Bíbor, 1997.
- Az Aggteleki Nemzeti Park / [Szerk: Baros Gábor] Bp.: Mezőgazda, 1998.
- A Borsodi Tájház Közleményei 4 / Hadobás Pál és Laki Lukács László.
Edelény: Városi Rendezvények Háza és Könyvtár, 1998.
- A Cserehát turistakalauza. Miskolc: Bíbor, 1998.
- Edelény és a Bódva völgye / Hadobás Pál. Edelény: Városi Rendezvények Háza és Könyvtár, 1999.
- Edelény Városkörnyék válogatott honismereti bibliográfiája / Hadobás Pál.
Edelény: Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum, 2000.
- Edelény Városkörnyék válogatott honismereti bibliográfiája / Hadobás Pál.
Edelény: Művelődési Központ, Könyvtár és Múzeum, 2000.
- Galvács (Fejezetek a község történetéből)/ Hornyák Gyula.
Miskolc: Bíbor, 1998.
- <http://www.szendro.hu/>- internetes oldal
- A királyné faluja, Meszes (Fejezetek a község történetéből) / Hornyák Gyula.
Meszes: Községi Önkormányzat, 2000.
- Magyar néprajzi lexikon / Főszerk. Ortutay Gyula. Bp.: Akadémiai K., 1977-82.
- Magyarország földrajzinév-tára II. Borsod-Abaúj-Zemplén megye. /
Bp.: Katográfiai Vállalat, 1980.
- A Martonyi Református Egyházközség története/ Major Zsolt. Martonyi: Szerző kiadása, 2001.
- Millenniumi Bódva - völgyi Képeskönyv. Edelény: Városi rendezvények Háza és Könyvtár, 2000.
- Millenniumi Vadászati Almanach. / Szerk: Szendrei Mihály. [Miskolc] : Kiadta: Országos Magyar Vadászkamara Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területi Szervezete, 2001. 309 o.
- Ne félj, veled vagyok! (Északi János visszaemlékezései) / Kisfalusi János.
[Rakaca]: Szerző kiadása, 1992[!].
- Szendrő. Képek a volt város és várának történetéből./ Szerk. Koritsánszky Dezső etc. Szendrő. Községi Tanács, 1959. 112. o. – Új kiadás: Szendrő, 1990.
- Zsongó (1-22. szám). Galvács: „Galvács Öröksége” Kulturális Egyesület, 1999-2002

*

Valamint a települések polgármestereitől kapott írásos dokumentumok,
információk.

Képek Galvácsról

Galvács, központ - a "Felvégből".

Galvács, központ - az "Alvégből".

A Dolina rét. Szemben a Görög-bérc.
Jobbra a Marászt erdő.

A (volt) Törley kastély

Galvács. Szendrő felől.

Galvács címere

Az I. Idősek és Betegek napja. Galvács, 2000. (Törley kastély)

Körmenet a templomból a Hősi Emlékműhöz. Galvács, 1992.

Az I. Idősek és Betegek Napja. Galvács, 2000. (Az Edelényi citerazenekar)

Az I. Falunap. Galvács 2000. (A Jósmafői Népdalkör)

A Hősi Emlékmű felavatása. Galvács, 1992.

A Hősi Emlékmű felavatása. Galvács, 1992. (Beszédet mond Német Józsefné, Polgármester Asszony)

A Millenniumi Kopjafa avatása. Galvács, 2001.

A Faluház felszentelése. Galvács, 2001.

Szendrői majorettek a galvácsi Faluház átadási ünnepségén. Galvács, 2001.

A Vadászok Kopjafájának avatása. Galvács. Törley kastély parkja, 2000.

Takács Istvánné, Mari néni rokkával
(guzsallyal).

A galvácsi Szent István templom

A galvácsi kocsmá. Tomori Imréné, kocsmáros.

Képek a szomszéd községekről

Lenn a völgyben Abod.

Abod. Az I.-II. Világháburús Hősök Emlékműve.

Lenn a völgyben Martonyi.

Rakacaszend.

Meszesi képek

Hangulatos meszesi ház, kerttel.

A Millenniumi Park avatása. Meszes, 2000.

A Kalász László Emlékpark
avatása. Meszes. 2001.
Rákiné Czidor Katalin,
Polgármester Asszony.

Meszesi képeslap. Foró: Karády.

A Rakaca-tó a sátor alakú Várhegygel.

A Várhegy. A földvár árka.

A Rakaca-tó a gáttal.

A Hármas hegy- oldalában a kolostorrom.

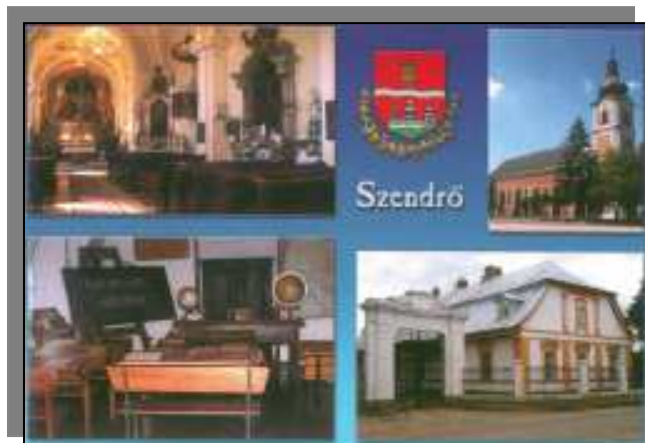

Kilátás a Rakaca-tóra a meszesi
Kishegyről.

Meszes. A templom egy levetődött
mészkörögnön épült.

Szendrői képek

Szendrői képeslap. Fotó: Doszpoly Márta.

Az apartmanház a szendrői strandon

A szendrői strand az apartmanházzal és a kulcsosházakkal.

Ciekowic. Lengyel kisváros. A Városháza és a helyi népi együttes.

A szendrői (volt vízi) malom.

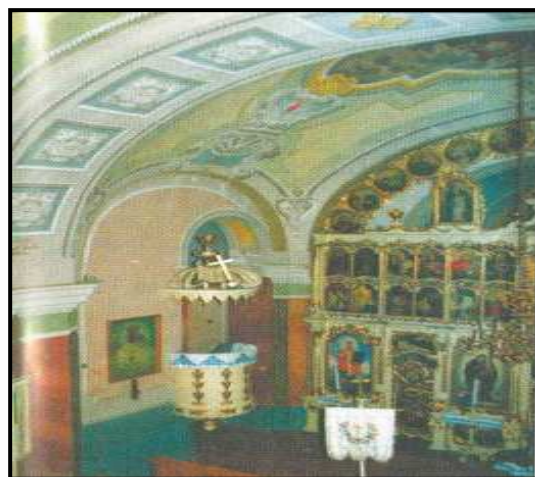

"Szásszorszépek" A szendrői Szásszorszép Majorett Csoport. A csoport közepén Mester Árpád, szendrői polgármester.

További képek (vegyesen):

Rakacaszendi táj

Abodi templombelső

Hágel Ferenc, szendrői vőfély "szolgálat közben", amikor nőtől csontot kap.

Gazdik László, az Egyesület Elnöke, a Szent István dombormű avatáson a templomban.

Idősek és Betegek Napja, 2002.

Szarvas Péter esperes úr felszenteli a Szent István domborművet.

Galvács (Kaloach), ez a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei kisközség, 2002-ben ünnepelte fennállásának *(első írásos említésének)* 670 éves évfordulóját. E kivételes alkalomból adjuk közre ezt a kiadványt. A könyv első része Galvács községet mutatja be, mintegy *emlékkönyvszerűen* rögzítve jelen állapotát. A második rész pedig olyan *információs, közhasznú, turisztikai adattár*, amelyből a Rakaca-tó környékét, a Galváccsal szomszédos településeket ismerhetjük meg.

Galvács és szomszédai a festői környezetű Bódva völgyében, a Rakaca-víztározó közvetlen közelében találhatók.

Az érdeklődők nemcsak megismerhetik, idelátogatva meg is csodálhatják a Tókönyéke települések természetes-, épített- és kulturális környezetének harmóniáját, az ősi településszerkezetet, illetve a népi építészet alkotásait, a gazdag történelmi és kulturális örökséget.

Erről a térségről, rólunk, ebben a formában eddig még nem jelent ilyen kiadvány. A szükség hívta életre, hogy a természet és az itt élő emberek teremtette értékekről hírt adjunk. A térség ugyanis még rengeteg kihasználatlan (turisztikai) lehetőséget (is) rejt magában.

Célunk az, hogy mind több érdeklődő figyelmét felkeltsük e kevéssé, vagy alig ismert kistérség iránt. Reméljük, hogy e kis ízelítő hatására sokan eljönnek hozzánk, nemcsak a pihenésre, kikapcsolódásra vágyók, hanem azok is, akik a teremtett értékek megismerésén túl esetleg jó befektetésekre is lehetőséget látnak.

Szeretnénk, ha mind többen személyesen is megtapasztalnák,
a Rakaca - tónál és a környékbeli településeken
a csend még tényleg hallható!

Slezsák József
Galvács község
Polgármestere

Gazdik László
A „Galvács Öröksége”
Kulturális Egyesület Elnöke